

Bryssel den 26.4.2019
COM(2019) 198 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA CENTRALBANKEN, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH
SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

Resultattavla för rättskipningen i EU 2019

”Europeiska unionen är en gemenskap som styrs av rättsstatsprincipen. Respekten för lagen och rättsväsendets beslut är inte förhandlingsbart utan en plikt.”

Kommissionens ordförande Jean-Claude Junckers tal om tillståndet i unionen 2018¹

*”Respekten för rättsstatsprincipen är inte bara en nödvändig förutsättning för skyddet av samtliga grundläggande värden som räknas upp i artikel 2. Det är också en förutsättning för att upprätthålla alla rättigheter och skyldigheter som följer av fördragen och för att skapa ett ömsesidigt förtroende mellan medborgare, företag och nationella myndigheter i alla övriga medlemsstater.”*²

Förste vice ordförande Frans Timmermans, Europaparlamentets plenardebatt, den 28 februari 2018

*”Vi arbetar för att förbättra förtroendet för rättsväsendet. Att ge rättssystemet tillräckliga ekonomiska resurser är inte en kostnad, [det] är en investering. [...] Det land som har ett välfungerande rättsväsen har störst sannolikhet att attrahera investerare.”*³

Kommissionsledamot Věra Jourová, Wien, den 30 november 2018

¹ Talet om tillståndet i unionen 2018 i Europaparlamentet den 12 september 2018: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-speech_sv_0.pdf.

² Uttalande från kommissionen av vice ordförande Frans Timmermans vid Europaparlamentets plenardebatt den 28 februari 2018 om kommissionens beslut att aktivera artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen i fråga om situationen i Polen.

³ Tal vid konferensen i Wien den 30 november 2018 om rättssystemens effektivitet.

1. INLEDNING

Oberoende, kvalitet och effektivitet, som är de grundläggande förutsättningarna för effektiva rättssystem, är avgörande för att upprätthålla rättsstatsprincipen och de värderingar som EU är grundat på. Effektiva rättssystem krävs för att EU:s lagstiftning ska kunna genomföras. De nationella domstolarna fungerar som EU:s domstolar vid tillämpning av EU-rätten. Det är de nationella domstolarna som i första hand ser till att rättigheterna och skyldigheterna enligt EU-rätten tillämpas på ett effektivt sätt.⁴ Som Europeiska unionens domstol har fastslagit är möjligheten till en effektiv domstolsprövning av oberoende domstolar i sig en grundförutsättning för en rättsstat.⁵

I meddelandet *Att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom unionen – Läget idag och vägar framåt*, som antogs den 3 april 2019, anges resultattavlan för rättskipningen i EU som ett av EU:s verktyg för att stärka rättsstatsprincipen genom att den bidrar till att främja reformering av rättsväsendet och rättsstatliga standarder.⁶ Respekten för rättsstatsprincipen, inbegripet rättssystemens oberoende, har en stor påverkan på investeringsbeslut och för att attrahera näringsverksamhet. Därför är effektivare nationella rättssystem ett prioriterat område för den europeiska planeringsterminen – EU:s årliga cykel för samordningen av den ekonomiska politiken. I den årliga tillväxtöversikten 2019 anges EU:s och medlemsstaternas ekonomiska och sociala prioriteringar för det kommande året. Här framhålls även kopplingen mellan å ena sidan rättsstatsprincipen och välfungerande rättsväsenden och å andra sidan ett företagsvänligt klimat och ekonomisk tillväxt.⁷

För att övervaka rättsliga reformer och deras effekter i medlemsstaterna presenteras sedan 2013 resultattavlan för rättskipningen i EU (nedan kallad *resultattavlan*). Resultattavlan är en årlig översikt över indikatorer av betydelse för rättsväsendets oberoende, kvalitet och effektivitet, som är grundläggande parametrar för ett effektivt rättssystem. I 2019 års upplaga har indikatorerna för alla dessa tre komponenter vidareutvecklats, och för första gången presenteras även indikatorer för

- detaljerad användning av ekonomiska resurser inom respektive rättssystem,
- standarder som tillämpas för att förbättra kvaliteten på domarna i de högsta domstolarna,
- förvaltningsbefogenheter över de nationella åklagarmyndigheterna samt utnämning och avskedande av nationella åklagare,
- vilka myndigheter som medverkar i disciplinära förfaranden avseende domare, och
- standarder och metoder för hantering av ärendebelastning och eftersläpningar i domstolarna.

⁴ Artikel 19 i fördraget om Europeiska unionen.

⁵ Domstolens dom (stora avdelningen) av den 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses mot Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117.

⁶ COM(2019) 163.

⁷ Meddelande från kommissionen – *Årlig tillväxtöversikt 2019*, 21.11.2018 (COM(2018) 770 final, s. 12).

Vad är resultattavlan?

Resultattavlan är ett jämförande informationsverktyg som ska hjälpa EU och medlemsstaterna på årsbasis att effektivisera sina nationella rättssystem genom att tillhandahålla objektiva, tillförlitliga och jämförbara uppgifter om ett antal indikatorer som är relevanta för att bedöma kvaliteten, oberoendet och effektiviteten i alla medlemsstater. Resultattavlan rangordnar inte rättssystemen utan ger en översikt över hur alla rättssystem fungerar baserat på indikatorer som är av gemensamt intresse för alla medlemsstater.

Resultattavlan förespråkar inte någon särskild typ av rättssystem och behandlar alla medlemsstater på lika villkor.

Oavsett nationellt rättssystem eller vilken rättstradition systemet bygger på är oberoende, ekonomisk överkomlighet och användarvänlighet de viktigaste parametrarna för ett effektivt rättssystem. Siffrorna för dessa tre parametrar bör betraktas som delar av en helhet, eftersom alla de tre komponenterna behövs för att rättssystemet ska vara ändamålsenligt och ofta är inbördes sammanlänkade (initiativ som syftar till att förbättra en egenskap kan påverka de övriga).

Resultattavlans fokus ligger främst på civilrättsliga och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål. Syftet är att hjälpa medlemsstaterna att skapa ett klimat som är mer inriktat på investeringar, företag och människor. Resultattavlan är ett jämförande verktyg som utvecklas genom en dialog med medlemsstaterna och Europaparlamentet⁸. Målet är att fastställa nödvändiga parametrar för ett väl fungerande rättssystem.

Vilka metoder används i arbetet med resultattavlan?

I arbetet med resultattavlan används en rad informationskällor. En stor del av de kvantitativa uppgifterna tillhandahålls av Europarådets kommission för effektivisering av rättsväsendet (Cepej), som kommissionen har ingått ett avtal med för att genomföra en särskild årlig undersökning. Dessa uppgifter avser perioden 2010–2017 och har tillhandahållits av medlemsstaterna i enlighet med Cepejs metoder. Undersökningen omfattar även detaljerade kommentarer och faktablad om de olika länderna som ger mer kontext. Faktabladen bör läsas tillsammans med diagrammen.⁹

De uppgifter om handläggningstider som Cepej har samlat in visar målgenomströmningen, som är en beräknad tidsåtgång för domstolsförfaranden (på basis av förhållandet mellan pågående och avgjorda mål). Uppgifterna om domstolarnas effektivitet när det gäller att tillämpa EU-rätten på olika områden visar den genomsnittliga handläggningstiden härledd från den faktiska tidsåtgången för domstolsärenden. Det bör noteras att domstolarnas handläggningstid kan variera betydligt mellan olika geografiska delar av medlemsstaterna. I synnerhet i tätorterna kan kommersiell verksamhet medföra en större ärendebelastning.

Andra informationskällor är gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen¹⁰, det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ)¹¹, nätverket för ordförande vid de högsta domstolarna i Europeiska unionen (EUSJC)¹², sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i Europeiska unionen (ACA-Europe)¹³, Europeiska konkurrensnätverket (ECN)¹⁴,

⁸ Europaparlamentet har antagit resolutionen av den 29 maj 2018 om resultattavlan för rättskipningen i EU 2017 (P8_TA(2018)0216), som legat till grund för utarbetandet av denna upplaga och kommer att ligga till grund för framtida upplagor av resultattavlan för rättskipningen i EU.

⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en

¹⁰ För att förbereda inför resultattavlan och främja utbytet av bästa praxis avseende rättssystemens effektivitet uppmanade kommissionen medlemsstaterna att utse två kontaktpersoner, en från rättsväsendet och en från justitieministeriet. Denna informella grupp sammanträder för närvarande regelbundet.

¹¹ I ENCJ ingår de nationella institutioner i medlemsstaterna som är oberoende av de verkställande och lagstiftande organen och som ansvarar för att stödja rättssystemet i den oberoende rättskipningen: <https://www.encj.eu/>

¹² EUSJC tillhandahåller ett forum där de europeiska institutionerna har möjlighet att begära yttranden av de högsta domstolarna och komma dem närmare genom att uppmantra till diskussioner och utbyte av idéer: <http://network-presidents.eu/>

¹³ ACA-Europe består av Europeiska unionens domstol och de högsta förvaltningsdomstolarna i varje EU-medlemsstat: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>

¹⁴ ECN inrättades som ett forum för diskussioner och samarbete mellan europeiska konkurrensmyndigheter i ärenden där artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt tillämpas. ECN är ramen för de mekanismer för nära samarbete som nämns i rådets förordning (EG) nr 1/2003. Genom ECN

kommunikationskommittén (Cocom)¹⁵, Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter¹⁶, expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism (EGMLTF)¹⁷, Eurostat¹⁸, det europeiska nätverket för rättslig utbildning (EJTN)¹⁹ och Världsekonometiskt forum (WEF)²⁰.

Metoden för att utarbeta resultattavlan har vidareutvecklats i nära samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen, i synnerhet genom framtagandet av ett frågeformulär och datainsamling om vissa aspekter av rättssystemens funktionssätt.

Tillgången till data fortsätter att förbättras, framför allt när det gäller rättssystemens effektivitet, eftersom många medlemsstater har ökat sin kapacitet för att ta fram bättre rättsstatistik. De kvarstående svårigheterna med att samla in eller tillhandahålla uppgifter beror antingen på otillräckliga statistikresurser eller på att de nationella kategorier för vilka data samlas in inte exakt stämmer överens med de som används för resultattavlan. Endast i ett fåtal fall beror bristen på data på att vissa nationella myndigheter saknar vilja att medverka. Kommissionen fortsätter att uppmuntra medlemsstaterna att ytterligare minska denna brist på data och att aktivt delta i utbytet av bästa praxis.

På vilket sätt bidrar resultattavlan till den europeiska planeringsterminen?

Resultattavlan ger underlag för bedömning av de nationella rättssystemens kvalitet, oberoende och effektivitet och syftar därmed till att hjälpa medlemsstaterna att göra sina nationella rättssystem mer ändamålsenliga. Det gör det lättare att identifiera brister och bästa praxis, liksom att övervaka utmaningar och framsteg. Inom ramen för arbetet med den europeiska planeringsterminen görs landsspecifika bedömningar genom bilaterala dialoger med berörda nationella myndigheter och aktörer. Bedömningarna återspeglas i planeringsterminens årliga landsrapporter, i vilka kunskaper baserade på resultattavlan kombineras med kvalitativ analys, med hänsyn till rättssystemens särdrag och det vidare sammanhanget i de berörda medlemsstaterna. Analysen under planeringsterminen kan leda till att kommissionen föreslår rådet att anta landsspecifika rekommendationer om hur de nationella rättssystemen kan förbättras i enskilda medlemsstater.

Varför är effektiva rättssystem viktiga för ett investeringsvänligt klimat?

Det har sedan länge konstaterats att effektiva rättssystem som upprätthåller rättsstatsprincipen har positiva ekonomiska följder. Om rättssystemen garanterar att rättigheter säkerställs är långivare mer benägna att låna ut pengar och företag avskräcks från ett opportunistiskt beteende, samtidigt som transaktionskostnaderna minskar och innovativa företag är mer benägna att investera. Att väl fungerande nationella rättssystem har positiva effekter på ekonomin stöds av en mängd rapporter och akademisk

samarbetar kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna i alla EU:s medlemsstater med varandra: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html

¹⁵ Cocom består av företrädare för EU:s medlemsstater. Dess huvudsakliga uppgift är att yttra sig om utkast till åtgärder som kommissionen planerar att fatta beslut om i frågor som rör den digitala inre marknaden: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>

¹⁶ Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter är ett nätverk av experter och särskilda berörda parter på området. Det består av företrädare för den offentliga och den privata sektorn som samarbetar i aktiva arbetsgrupper. <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>

¹⁷ EGMLTF träffas regelbundet för att föra diskussioner och hjälpa kommissionen att utarbeta sin politik och ta fram förslag till ny lagstiftning mot penningtvätt och finansiering av terrorism: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_sv.htm

¹⁸ Eurostat är EU:s statistikkontor: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>

¹⁹ EJTN är den viktigaste plattformen och pådrivande kraften för utbildning och kunskapsutbyte inom det europeiska rättsväsendet. Nätverket utvecklar utbildningskrav och -program, samordnar utbyten och program för rättslig utbildning, sprider sakkunskap om utbildningsområdet och främjar samarbete mellan EU:s institutioner för rättslig utbildning. EJTN har omkring 34 medlemmar som företräder EU:s medlemsstater och gränsöverskridande organ i EU. <http://www.ejtn.eu/>

²⁰ Världsekonometiskt forum är en internationell organisation för samarbete mellan företag i den offentliga och den privata sektorn: <https://www.weforum.org/>

litteratur, bland annat från Internationella valutafonden (IMF)²¹, Europeiska centralbanken (ECB)²², Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)²³, Världsekoniskt forum²⁴ och Världsbanken²⁵.

En aktuell rapport visar att en minskning av domstolarnas handläggningstid med 1 % (mätt som målgenomströmning²⁶) kan öka företagens tillväxt²⁷ och att en ökning med 1 % av andelen företag som uppfattar rättssystemet som oberoende tycks kunna kopplas till omsättnings- och produktivitetsökningar²⁸. En annan rapport visar på ett positivt samband mellan rättssystemets uppfattade oberoende och flödet av utländska direktinvesteringar i Central- och Östeuropa.²⁹

Flera undersökningar har även lyft fram den betydelse rättssystemets effektivitet har för företag. I en undersökning uppgav t.ex. 93 % av de större företagen att de systematiskt och kontinuerligt granskar de rättsstatliga villkoren (inklusive domstolarnas oberoende) i de länder de investerar i³⁰, och i en annan undersökning uppgav mer än hälften av små och medelstora företag att kostnaderna och långa handläggningstider för rättsliga förfaranden var några av de främsta skälen till att man inte inledde rättsliga förfaranden om intrång i immateriella rättigheter³¹.

²¹ IMF, *Regional Economic Outlook, November 2017, Europe: Europe Hitting its Stride*, ss. xviii, 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en>.

²² ECB, "Structural policies in the euro area", juni 2018, ECB:s *Occasional Paper Series*, nr 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.

²³ Se t.ex. "What makes civil justice effective?", policydokument från OECD:s ekonomiska avdelning, nr. 18, juni 2013 och "The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics", arbetsdokument från OECD:s ekonomiska avdelning, nr 1060.

²⁴ Världsekoniskt forum, "The Global Competitiveness 2018", oktober 2018: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>.

²⁵ Världsbanken, "World Development Report 2017: Governance and the Law", kapitel 3: "The role of law", ss. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

²⁶ Indikatorn för "målgenomströmning" är antalet ännu ej avgjorda mål dividerat med antalet avgjorda mål vid årets utgång multiplicerat med 365 (dagar). Det är en standardindikator som definierats av Cepej: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

²⁷ Vincenzo Bove och Leandro Elia, "The judicial system and economic development across EU Member States", *JRC Technical Reports*, EUR 28440 EN, Publikationsbyrå, Luxemburg, 2017: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

²⁸ Se ovan.

²⁹ "Effect of judicial independence to FDI into Eastern Europe and South Asia", Bülent Dogru, 2012, *Munich Personal RePEc Archive*: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/40471/1/MPRA_paper_40322.pdf. De EU-medlemsstater som ingick i rapporten var Bulgarien, Kroatien, Tjeckien, Estland, Ungern, Lettland, Litauen, Rumänien, Slovakien och Slovenien.

³⁰ The Economist Intelligence Unit, "Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law", 2015, http://www.biicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, s. 22.

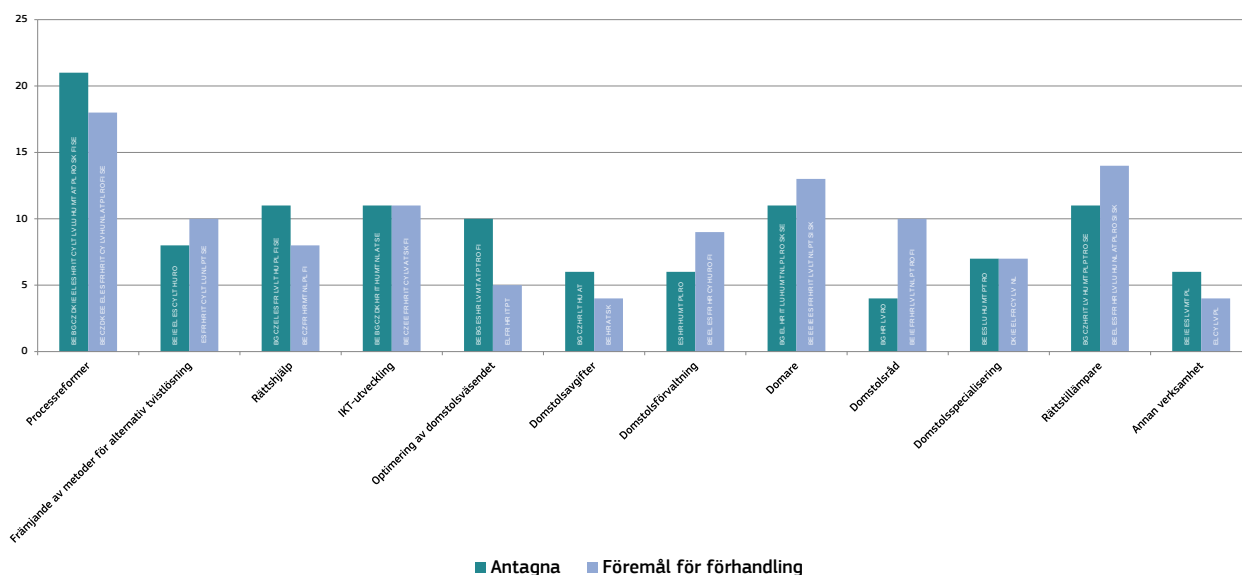
³¹ Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO), "Intellectual Property (IP) SME Scoreboard 2016": https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_en.pdf.

2. BAKGRUND: DEN VIKTIGASTE UTVECKLINGEN I FRÅGA OM RÄTTSLIGA REFORMER 2018

2.1. Kartläggning av rättsliga reformer

Under 2018 vidtog ett stort antal medlemsstater fortsatta åtgärder för att ytterligare effektivisera sina rättssystem. I diagram 1 visas antagna eller planerade åtgärder inom de olika funktionella områdena i medlemsstaternas rättssystem.

Diagram 1: Lagstiftnings- och regleringsarbete avseende rättssystemen under 2018 (antagna åtgärder/initiativ som är föremål för förhandling per medlemsstat) (källa: Europeiska kommissionen³²)



Även under 2018 var processrätten ett område som fortsatt stod i centrum för uppmärksamheten i flera medlemsstater, och en stor mängd lagstiftningsåtgärder pågick eller planerades för den närmaste framtiden. Det förekom också ökad aktivitet när det gäller domarnas situation, reformer rörande rättstillämparna, IKT-utveckling, rättshjälp och åtgärder för att optimera domstolarnas organisation. En jämförelse med den förra resultattavlan visar att aktivitetsnivån hade höjts inom vissa områden på grund av att medlemsstaterna följde upp tidigare aviserade reformplaner, medan ytterligare reformer inom andra områden är att vänta inom den närmaste framtiden. Detta bekräftar också iakttagelsen att rättsliga reformer tar tid – ibland flera år från det att de först presenteras till att lagstiftnings- och regleringsåtgärder har antagits och faktiskt kan börja tillämpas.

³² Informationen har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen i 26 medlemsstater. Storbritannien lämnade ingen information. Tyskland förklarade att ett antal reformer av rättsväsendet håller på att genomföras och att reformprocessens inriktning och omfattning kan variera mellan de 16 delstaterna.

2.2. Övervakning av rättsliga reformer

Under 2018 fortsatte kommissionen sin övervakning av de reformåtgärder som medlemsstaterna vidtog.

– Resultat av den europeiska planeringsterminen 2018 –

Att öka rättssystemets oberoende, kvalitet och effektivitet är en tydligt fastställd prioritering i de strukturreformer som uppmuntras inom ramen för den europeiska planeringsterminen. Den europeiska planeringsterminen inleds varje år i november när kommissionen presenterar sina prioriteringar för det kommande året (meddelandet om den årliga tillväxtöversikten). I februari presenterar kommissionen landsspecifika bedömningar i landsrapporterna, som täcker alla de områden som omfattas av planeringsterminen. I maj/juni föreslår kommissionen landsspecifika rekommendationer för medlemsstaterna. Dessa rekommendationer antas av rådet i juli efter att de har godkänts av Europeiska rådet.

Under den europeiska planeringsterminen 2018 riktade rådet, på grundval av ett förslag från kommissionen, landsspecifika rekommendationer till fem medlemsstater om deras rättssystem.³³ Vid sidan av de medlemsstater som mottog landsspecifika rekommendationer finns ytterligare elva medlemsstater som står inför särskilda utmaningar när det gäller rättssystemen, inbegripet rättsstatsprincipen och rättsväsendets oberoende, och som övervakas av kommissionen inom ramen för den europeiska planeringsterminen.³⁴

– Rapporter för 2018 enligt samarbets- och kontrollmekanismen –

Samarbets- och kontrollmekanismen (nedan kallad *mekanismen*) inrättades när Bulgarien och Rumänien gick med i EU 2007³⁵ för att övervaka brister i rättsväsendet och i kampen mot korruption och, när det gäller Bulgarien, även kampen mot organiserad brottslighet. Sedan dess har rapporterna om mekanismen redovisat Bulgariens och Rumäniens framsteg, och myndigheterna har genom särskilda rekommendationer uppmärksammat på områden där de bör koncentrera sina insatser.³⁶

I rapporterna om mekanismen i november 2018 stämde kommissionen av framstegen mot rekommendationerna i de tidigare rapporterna. I rapporten om Rumänien konstaterades att Rumänien

³³ Kroatien, Italien, Cypern, Portugal och Slovakien. Se rådets rekommendation av den 13 juli 2018 om Kroatiens nationella reformprogram 2018 med avgivande av rådets yttrande om Kroatiens konvergensprogram 2018 (2018/C 320/10), rådets rekommendation av den 13 juli 2018 om Italiens nationella reformprogram 2018 med avgivande av rådets yttrande om Italiens stabilitetsprogram 2018 (2018/C 320/11), rådets rekommendation av den 13 juli 2018 om Cyperns nationella reformprogram 2018 med avgivande av rådets yttrande om Cyperns stabilitetsprogram 2018 (2018/C 320/12), rådets rekommendation av den 13 juli 2018 om Portugals nationella reformprogram 2018 med avgivande av rådets yttrande om Portugals stabilitetsprogram 2018 (2018/C 320/21), och rådets rekommendation av den 13 juli 2018 om Slovakiens nationella reformprogram 2018 med avgivande av rådets yttrande om Slovakiens stabilitetsprogram 2018 (2018/C 320/24).

³⁴ Belgien, Bulgarien, Irland, Grekland, Spanien, Lettland, Ungern, Malta, Polen, Rumänien och Slovenien. Dessa utmaningar beskrivs i skälen till de landsspecifika rekommendationerna och landsrapporterna om dessa medlemsstater. De senaste landsrapporterna för 2019, som offentliggjordes den 27 februari 2019, finns på: https://ec.europa.eu/info/publications/2019-european-semester-country-reports_en.

³⁵ Rådets slutsatser av den 17 oktober 2006 (13339/06), kommissionens beslut av den 13 december 2006 om inrättande av en mekanism för samarbete och kontroll av Bulgariens framsteg vid uppfyllandet av de särskilda riktmärkena för reformen av rättsväsendet och kampen mot korruption och organiserad brottslighet (delgivet med nr K(2006) 6570).

Rådets slutsatser av den 17 oktober 2006 (13339/06), kommissionens beslut av den 13 december 2006 om inrättande av en mekanism för samarbete och kontroll av Rumäniens framsteg vid uppfyllandet av de särskilda riktmärkena för reformen av rättsväsendet och kampen mot korruption (delgivet med nr K(2006) 6569).

³⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/reports-progress-bulgaria-and-romania_en

visserligen vidtagit vissa åtgärder för att genomföra de slutliga rekommendationerna men att utvecklingen på senare tid gått i en motsatt riktning som innebär att den positiva bedömning som gjordes i januari 2017 kunde ifrågasättas. För Bulgariens del konstaterades i rapporten att flera rekommendationer redan hade genomförts och att genomförandet var nära förestående för ytterligare ett antal rekommendationer. Kommissionen har följt upp båda rapporterna på lämpligt sätt.

2.3. Stöd till rättsliga reformer

– De europeiska struktur- och investeringsfonderna –

Kommissionen ger ekonomiskt stöd till vissa rättsliga reformer genom de europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna). Sedan 2007 har 16 medlemsstater använt sig av både Europeiska socialfonden (ESF) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) för att förbättra sina rättssystemas ändamålsenlighet.³⁷ Mellan 2007 och 2020 kommer mer än 900 miljoner euro att ha anslagits för att förbättra effektiviteten och kvaliteten i medlemsstaternas rättssystem.³⁸ Exempel på finansierade åtgärder:

- Utveckling och uppgradering av domstolarnas processmodeller och införande av ärendehanteringssystem, eller utveckling eller uppgradering av processmodellerna för personaladministration.
- Digitalisering av domstolstjänster och inköp av informations- och kommunikationstekniksystem (IKT-system).
- Utbildning av domare, åklagare, domstolspersonal, exekutionstjänstemän, notarius publicus och advokater samt åtgärder för att öka medborgarnas medvetenhet om sina rättigheter.

Kommissionen ägnar särskild uppmärksamhet åt att EU-medlen används på rätt sätt för rätt reformer i linje med rättsstatsprincipen. Kommissionen betonar vikten av ett resultatinriktat tillvägagångssätt när finansieringsprioriteringarna genomförs och uppmanar medlemsstaterna att utvärdera effekterna av stödet från ESI-fonderna.

– Tekniskt stöd –

Medlemsstaterna får även tekniskt stöd från kommissionen genom stödtjänsten för strukturreformer (SRSS) inom ramen för stödprogrammet för strukturreformer³⁹. Programmets budget uppgår till totalt 222,8 miljoner euro för perioden 2017–2020. Sedan 2017 har 16 medlemsstater⁴⁰ redan fått eller begärt tekniskt stöd inom en rad områden, bland annat effektivisering av domstolssystemet, reformering av domstolsväsendet, domstolarnas organisation, utveckling och genomförande av program inom e-juridik och cyberjuridik, ärendehanteringssystem, utnämnings- och befodringsförfaranden för domare, utbildning av domare och lösning av konsumenttvister utanför domstol. I maj 2018 presenterade kommissionen även sina förslag för nästa fleråriga budgetram för perioden 2021–2027, med bland annat ett nytt program för stöd till reformer. Budgeten för programmet uppgår till totalt 25 miljarder euro för ekonomiskt och tekniskt stöd till alla medlemsstater för att fullfölja och genomföra reformer i

³⁷ Bulgarien, Tjeckien, Estland, Grekland, Spanien, Kroatien, Italien, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Portugal, Rumänien, Slovenien och Slovakien.

³⁸ Uppgifterna baseras på data som samlades in hösten 2017 och uppdaterades i juni 2018. Eftersom den nuvarande programperioden 2014–2020 pågår kan de totala belopp som avsatts för rättssystemen öka, och vidare kan anslagen till de olika åtgärderna förändras före programperiodens slut 2023.

³⁹ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/structural-reform-support-programme-srsp_en

⁴⁰ Belgien, Bulgarien, Tjeckien, Estland, Grekland, Spanien, Kroatien, Italien, Cypern, Lettland, Ungern, Malta, Polen, Portugal, Slovenien och Slovakien.

syfte att modernisera deras ekonomier, framför allt de prioriterade reformer som fastställts i samband med den europeiska planeringsterminen.⁴¹

2.4. Säkerställande av rättssystemens oberoende

EU har flera olika instrument till sitt förfogande för att säkerställa rättssystemens oberoende i medlemsstaterna i syfte att upprätthålla unionens funktionssätt.

– *EU-domstolens överträdelseförfaranden och domar* –

Kommissionen har förbundit sig att agera i ärenden där nationell lagstiftning hindrar nationella domstolar från att se till att EU-rätten tillämpas på ett ändamålsenligt sätt enligt de krav som följer av rättsstatsprincipen och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna*).⁴²

I september 2018 beslutade kommissionen att väcka talan mot Polen vid Europeiska unionens domstol (nedan kallad *EU-domstolen*) för överträdelse av domares oavsätlighet och principen om rättsväsendets oberoende genom lagen om högsta domstolen.⁴³ Kommissionens farhågor rör den plötsliga sänkningen av pensionsåldern för domare vid högsta domstolen och den befogenhet som ges Polens president att efter eget skön och utan tydliga kriterier eller möjlighet till rättslig prövning besluta om förlängning av deras förordande. Enligt kommissionen innebär detta en överträdelse av artikel 19.1 i fördraget om Europeiska unionen (nedan kallat *EU-fördraget*) i förening med artikel 47 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna.⁴⁴ Den 17 december 2018 beslutade EU-domstolen, på begäran av kommissionen, om interimistiska åtgärder som förpliktigar Polen att återställa det läge som rådde för högsta domstolen i Polen före den 3 april 2018, då den omtvistade lagstiftningen antogs, till dess att slutlig dom meddelas i målet.⁴⁵ En lag antagen av det polska parlamentet för att genomföra domstolens beslut trädde i kraft den 1 januari 2019. Den 11 april 2019 utfärdade generaladvokaten ett förslag till avgörande enligt vilket domstolen föreslogs fastställa att bestämmelserna i den polska lagstiftningen om sänkning av pensionsåldern för domare i högsta domstolen strider mot EU-rätten då de åsidosätter principerna om domares oavsätlighet och domstolarnas oavhängighet.⁴⁶

Den 3 april 2019 inledde kommissionen ett överträdelseförfarande genom att skicka en formell underrättelse till Polen avseende det nya disciplinära systemet för domare i allmänna domstolar på grundval av att det undergräver domstolarnas oavhängighet genom att inte erbjuda nödvändiga garantier för skydd mot politisk kontroll.⁴⁷

⁴¹ Se pressmeddelande IP/18/3972 av den 31 maj 2018, som finns på: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3972_en.htm.

⁴² Meddelande från kommissionen – *EU-rätten: Bättre resultat genom bättre tillämpning* (2017/18/02) (EUT C 18, 19.1.2017, s. 10).

⁴³ I december 2017 beslutade kommissionen att väcka talan mot den polska regeringen vid EU-domstolen för överträdelse av EU-rätten genom lagen om allmänna domstolars organisation. Kommissionen anser att den aktuella lagen strider mot artikel 19.1 i EU-fördraget i förening med artikel 47 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna. Närmare upplysningar finns på http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5367_en.pdf.

⁴⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5830_en.htm

⁴⁵ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-12/cp180204en.pdf>

⁴⁶ Se förslag till avgörande av generaladvokat E. Tanev av den 11 april 2019 i målet kommissionen mot Polen, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:325.

⁴⁷ Se pressmeddelande IP/19/1957 av den 3 april 2019, som finns på: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1957_en.pdf.

Betydelsen av att medlemsstaterna säkerställer de nationella domstolarnas oavhängighet, i enlighet med EU-rätten, har lyfts fram i EU-domstolens senaste rättspraxis.⁴⁸ Domstolen har framför allt klargjort att kravet på domstolarnas oavhängighet även innebär att det disciplinära systemet för de personer som har i uppdrag att utöva rättskipning måste omfatta de garantier som behövs för att helt förhindra risken för att ett sådant system används som ett system för att utöva politisk kontroll över innehållet i domstolarnas avgöranden.⁴⁹

Under 2018 hänvisade flera nationella domstolar ärenden till EU-domstolen inom ramen för förfarandet för förhandsavgörande (artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nedan kallat *EUF-fördraget*) för att erhålla klargörande om EU-rättens krav på rättsväsendets oberoende. Bland annat hänvisade högsta domstolen i Polen sex sådana ärenden⁵⁰, högsta förvaltningsdomstolen i Polen ett ärende⁵¹ och allmänna domstolar tre ärenden^{52,53}.

– Förfarandet enligt artikel 7 i EU-fördraget och ramen för rättsstatsprincipen –

I artikel 7.1 i EU-fördraget föreskrivs en förebyggande skyddsåtgärd som kan aktiveras i de fall det finns ”en klar risk för att en medlemsstat allvarligt åsidosätter” de värden som anges i artikel 2 i EU-fördraget, och i artikel 7.2 i EU-fördraget föreskrivs en sanktionsmekanism som får användas endast i de fall ”en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter” dessa värden. Ramen för rättsstatsprincipen fastställdes av kommissionen 2014⁵⁴, och dess roll har erkänts av domstolen⁵⁵. Den föreskriver en stegvis process för dialog med en medlemsstat, strukturerad genom yttranden och rekommendationer från kommissionen. Målet är att förhindra att det uppstår ett systemhot mot rättsstatsprincipen som skulle kräva ett förfarande enligt artikel 7 i EU-fördraget. Den första – och hittills enda – gången som ramen för rättsstatsprincipen användes var när en dialog med Polen inleddes i januari 2016.⁵⁶ Dialogen bidrog visserligen till att identifiera problem och få till stånd en diskussion, men den löste inte de upptäckta bristerna i rättsstaten, och kommissionen inledde förfarandet enligt artikel 7.1 i EU-fördraget i december 2017⁵⁷. Den 26 juni, 18 september och 11 december 2018 höll rådet tre höranden om Polen inom ramen för artikel 7.1 i EU-fördraget.

⁴⁸ Se särskilt domstolens dom (stora avdelningen) av den 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses mot Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, som finns på: <https://goo.gl/utc5GR>. Domstolens dom (stora avdelningen) av den 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, som finns på: <https://goo.gl/ty1fnk>.

⁴⁹ Domstolens dom (stora avdelningen) av den 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, som finns på: <https://goo.gl/ty1fnk>.

⁵⁰ Målen C-522/18, C-537/18, C-585/18, C-624/18, C-625/18, C-668/18.

⁵¹ Mål C-824/18.

⁵² Målen C-558/18, C-563/18, C-623/18.

⁵³ Dessa begäranden om förhandsavgörande rör bl.a. huruvida det nya disciplinära systemet för domare, sammansättningen av det nationella domstolsrådet och den nyinrättade disciplinkammaren vid högsta domstolen överensstämmer med EU:s krav på domstolarnas oavhängighet.

⁵⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet av den 11 mars 2014, *En ny EU-ram för att stärka rättsstatsprincipen* (COM(2014) 158 final). Se även pressmeddelande IP-14-237 av den 11 mars 2014, som finns på: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-237_sv.htm.

⁵⁵ Se målet kommissionen mot Polen, C-619/18 R, beslut av den 17 december 2018.

⁵⁶ Dialogen ägde rum mellan januari 2016 och december 2017. Kommissionen antog ett yttrande den 1 juni 2016 och fyra rekommendationer den 27 juli 2016, 21 december 2016, 26 juli 2017 och 20 december 2017. Den 20 december 2017 konstaterade kommissionen att det finns en klar risk för ett allvarligt åsidosättande av rättsstatsprincipen i Polen och föreslog att rådet skulle anta ett beslut enligt artikel 7.1 i EU-fördraget.

⁵⁷ COM(2017) 835 final.

Den 12 september 2018 lämnade Europaparlamentet ett motiverat förslag i enlighet med artikel 7.1 i EU-fördraget till rådet för att avgöra om det finns en klar risk för att Ungern allvarligt åsidosätter EU:s grundläggande värden.⁵⁸

⁵⁸

<http://www.europarl.europa.eu/news/sv/press-room/20180906IPR12104/rattsstaten-i-ungern-parlamentet-uppmanar-eu-att-agera>

3. VIKTIGA SLUTSATSER I RESULTATTAVLAN FÖR RÄTTSKIPNINGEN I EU 2019

Effektivitet, kvalitet och oberoende är de viktigaste parametrarna för ett effektivt rättssystem, och resultattavlan innehåller indikatorer för alla tre.

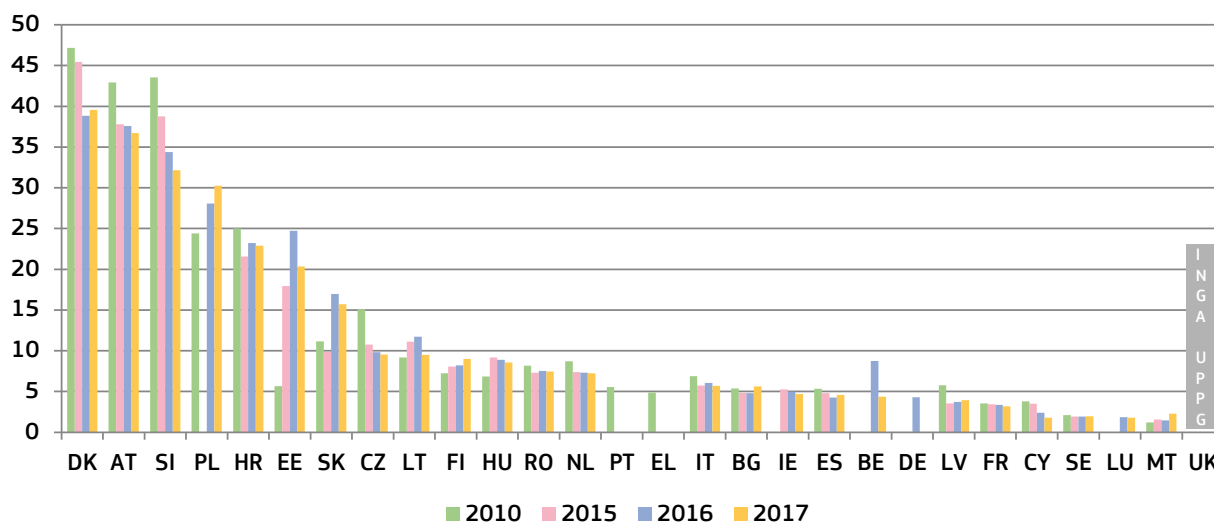
3.1. Rättssystemens effektivitet

Resultattavlan innehåller indikatorer för förfarandenas effektivitet i fråga om civilrättsliga och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål, liksom på de snävare områden där de administrativa myndigheterna och domstolarna tillämpar EU-rätten.⁵⁹

3.1.1 Ärendebelastningens utveckling

Medlemsstaternas rättssystem har en ärendebelastning som ligger på en hög men ganska stabil nivå, även om det finns stora variationer mellan medlemsstaterna (diagram 2). Detta visar hur viktigt det är att fortsätta att effektivisera rättssystemet.

Diagram 2: Antal inkommande civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål* (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen⁶⁰)

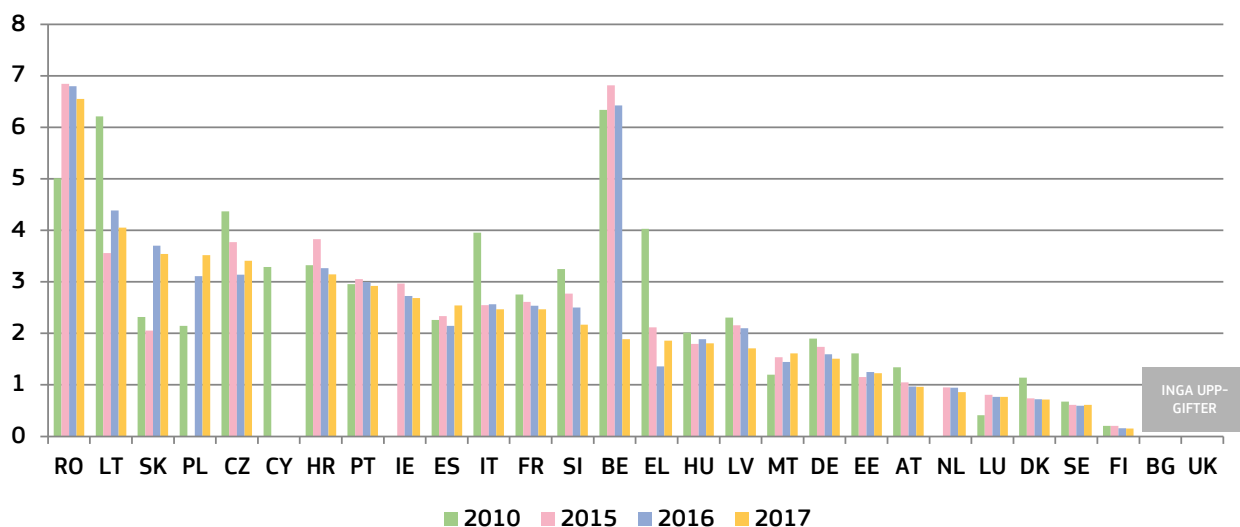


*) I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden där det inte föreligger någon tvist), övriga registerärenden, övriga mål där det inte föreligger någon tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål. Metodförändringar i Slovakien.

⁵⁹ Verkställigheten av domstolsbeslut är också viktigt för ett effektivt rättssystem. Jämförbara uppgifter finns dock inte för de flesta medlemsstater.

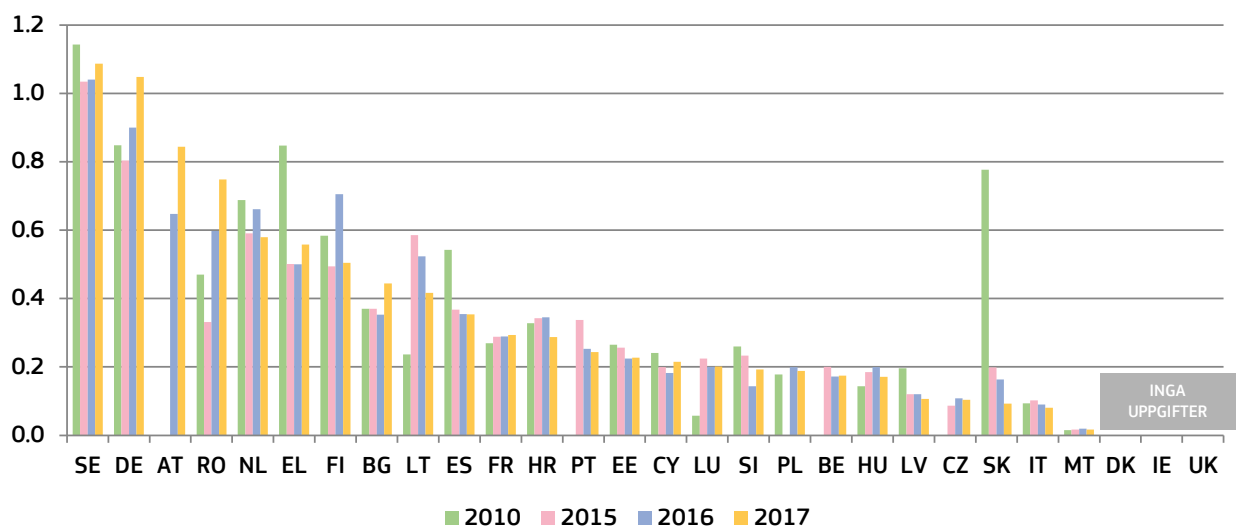
⁶⁰ 2019 års undersökning om rättssystemens funktion i EU:s medlemsstater, utarbetad av Cepejs sekretariat på uppdrag av Europeiska kommissionen: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Diagram 3: Antal inkommande civilrättsliga mål och handelsmål som är föremål för tvist*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)



*) I enlighet med Cepejs metod rör civilrättsliga mål och handelsmål tvister mellan parter, exempelvis avtalstvister. Civilrättsliga mål och handelsmål där det inte föreligger någon tvist rör obestridda förfaranden, t.ex. betalningsförelägganden som inte bestrids. Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna för **Nederländerna** inkluderar mål där det inte föreligger någon tvist.

Diagram 4: Antal inkommande förvaltningsmål*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)



*) I enlighet med Cepejs metod rör förvaltningsmål tvister mellan medborgare och lokala, regionala eller nationella myndigheter. Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat.

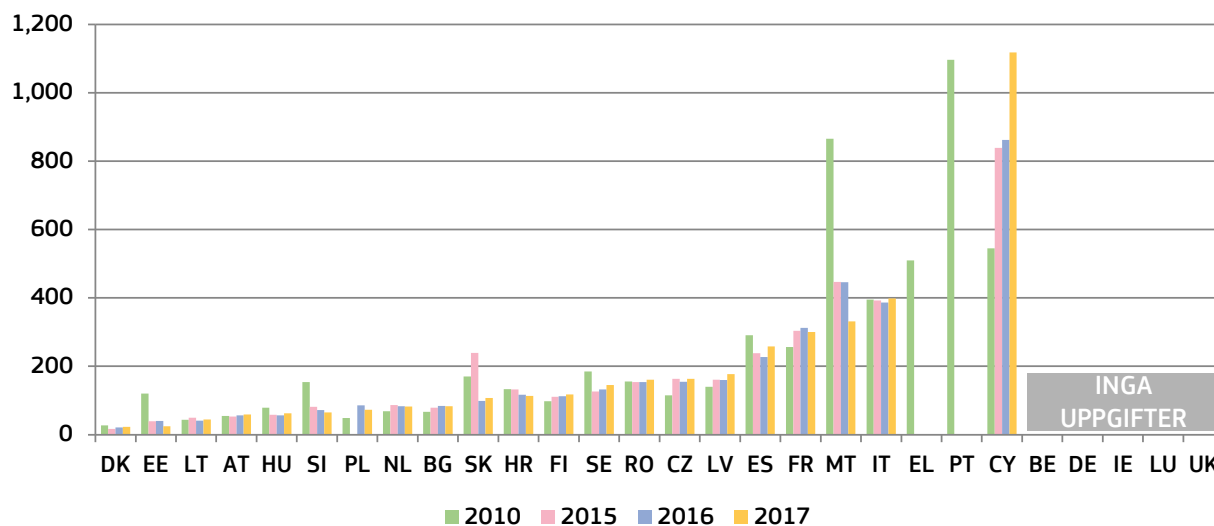
3.1.2 Allmänna uppgifter om effektivitet

Indikatorer för förfarandenas effektivitet i fråga om civilrättsliga mål, handelsmål och förvaltningsmål är handläggningstid (målgenomströmning), avslutandegrad och antalet pågående mål.

– Handläggningstid –

Handläggningstiden är den uppskattade tid (antal dagar) som behövs för att pröva ett mål i domstol, eller närmare bestämt den tid som domstolen behöver för att nå ett avgörande i första instans. Indikatorn för ”målgenomströmning” är antalet ännu ej avgjorda mål dividerat med antalet avgjorda mål vid årets utgång multiplicerat med 365 (dagar).⁶¹ Diagrammen rör mestadels förfaranden vid domstolar i första instans, och i förekommande fall jämförs uppgifter för 2010, 2015, 2016 och 2017.⁶² De båda diagrammen visar målgenomströmningen 2017 i civilrättsliga och handelsrättsliga mål som är föremål för tvist samt förvaltningsmål i samtliga instanser.

Diagram 5: Tidsåtgång för att avgöra civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)

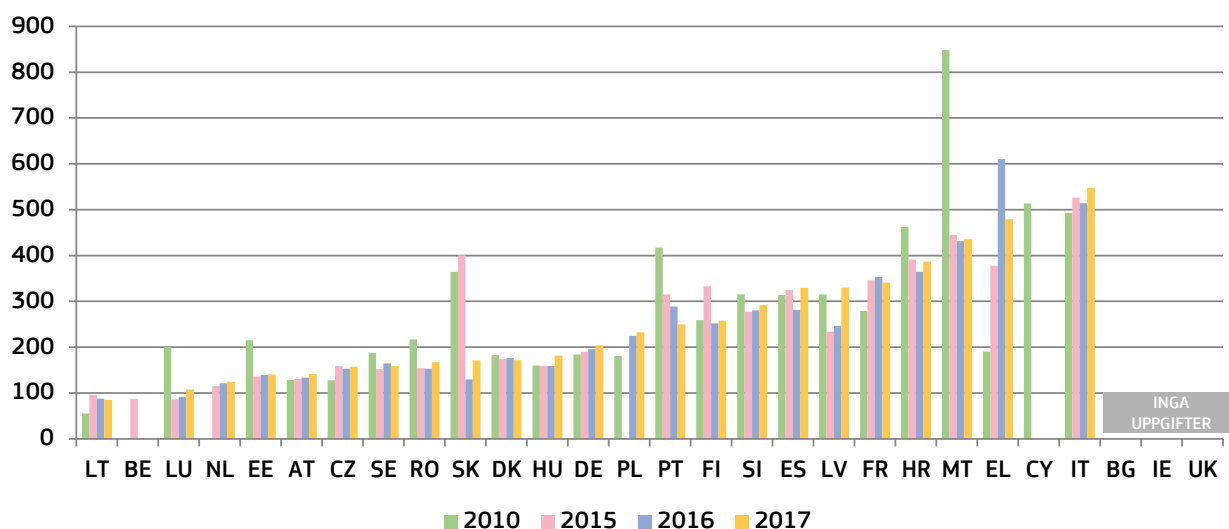


*) I enlighet med Cepejs metod omfattar denna kategori alla civilrättsliga mål och handelsmål (mål som är föremål för tvist och de som inte är det), ärenden som rör fastighets- och företagsregister (ärenden där det inte föreligger någon tvist), övriga registerärenden, övriga mål där det inte föreligger någon tvist, förvaltningsmål och andra mål än brottmål. Metodförändringar i **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser.

⁶¹ Handläggningstid, avslutandegrad och antal pågående mål är standardindikatorer som fastställs av Cepej: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

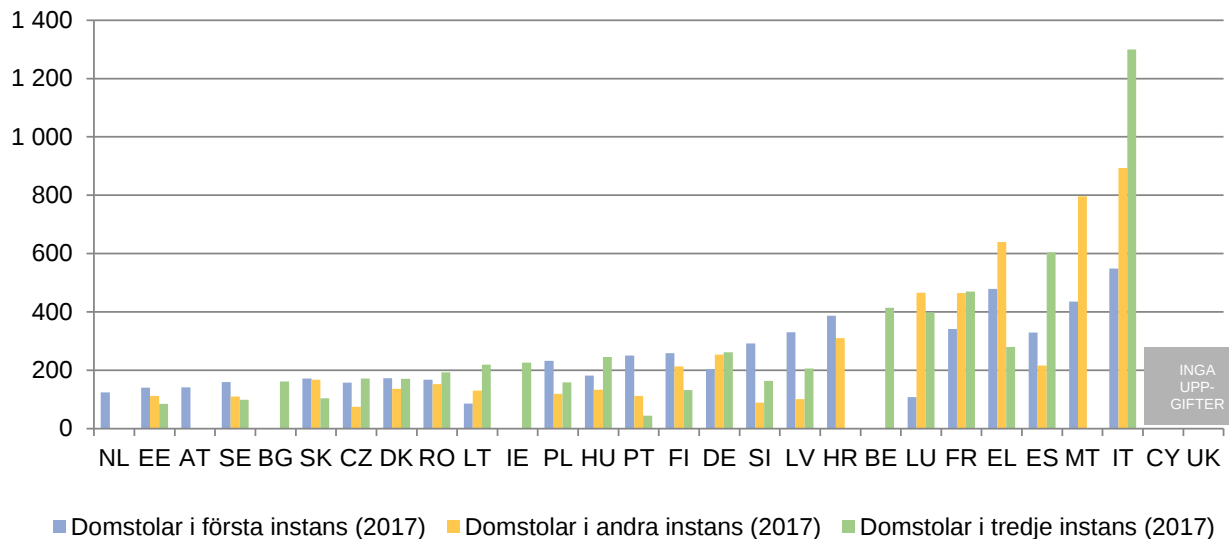
⁶² Dessa år har valts för att behålla sjuårsperspektivet med 2010 som referensår utan att överbelasta diagrammen. Uppgifter för 2012, 2013 och 2014 finns i Cepejs rapport.

Diagram 6: Tidsåtgång för att avgöra civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål*) (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)



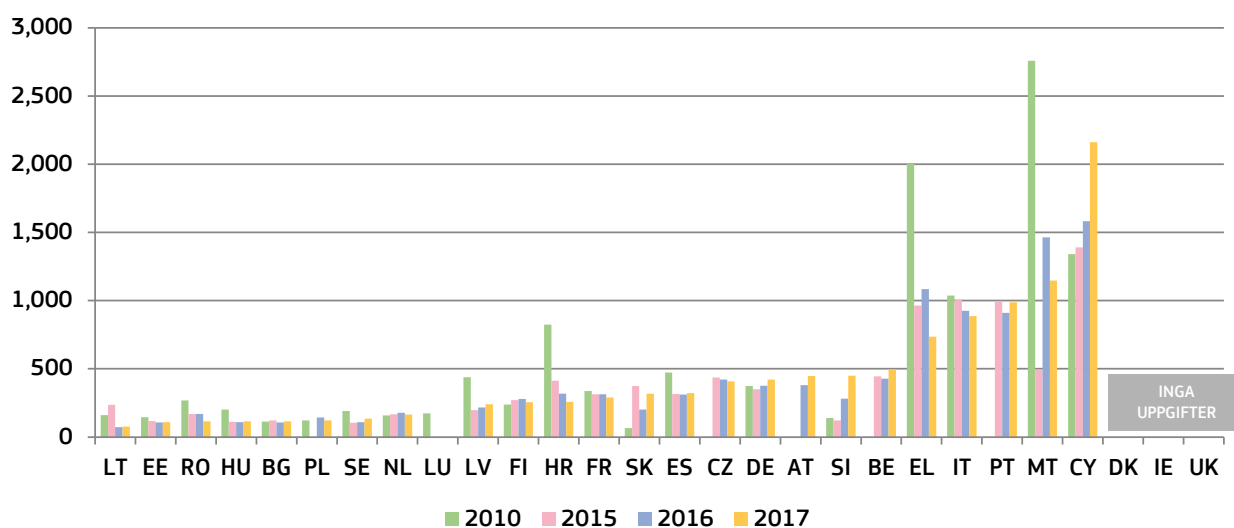
*) I enlighet med Cepejs metod rör civilrättsliga mål och handelsmål tvister mellan parter, exempelvis avtalstvister. Civilrättsliga mål och handelsmål där det inte föreligger någon tvist rör obestridda förfaranden, t.ex. betalningsförelägganden som inte bestrids. Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser. Uppgifterna för **Nederländerna** inkluderar mål där det inte föreligger någon tvist.

Diagram 7: Tidsåtgång för att avgöra civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål*) i samtliga domstolsinstanser 2017 (första, andra och tredje instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)



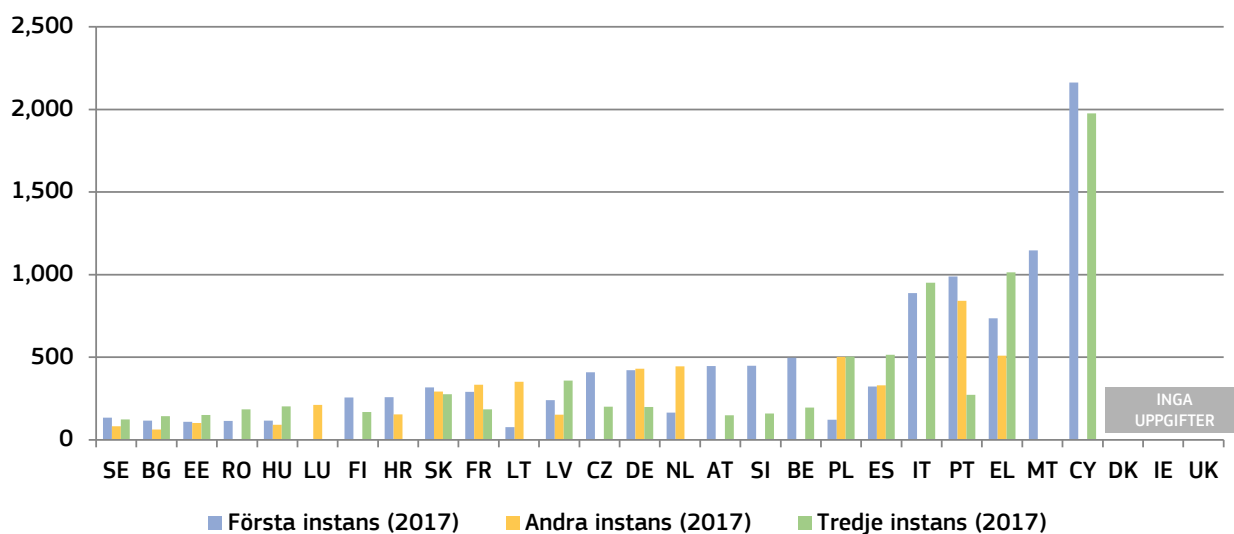
*) Ordningen fastställs utifrån domstolsinstansen med de längsta förfarandena i respektive medlemsstat. Uppgifter saknas för domstolar i första och andra instans i **Belgien**, **Bulgarien** och **Irland**, för domstolar i andra och tredje instans i **Nederländerna** och **Österrike** samt för domstolar i tredje instans i **Kroatien**. Domstolar i tredje instans finns inte i **Malta**. Tillgången till domstol i tredje instans kan vara begränsad i vissa medlemsstater.

Diagram 8: Tidsåtgång för att avgöra förvaltningsmål*) (första instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)



*) Förvaltningsmål rör tvister mellan medborgare och lokala, regionala eller nationella myndigheter, i enlighet med Cepejs metoder. Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla domstolsinstanser. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat.

Diagram 9: Tidsåtgång för att avgöra förvaltningsmål*) i samtliga domstolsinstanser 2017 (första och, i förekommande fall, andra och tredje instans/i dagar) (källa: Cepej-undersökningen)



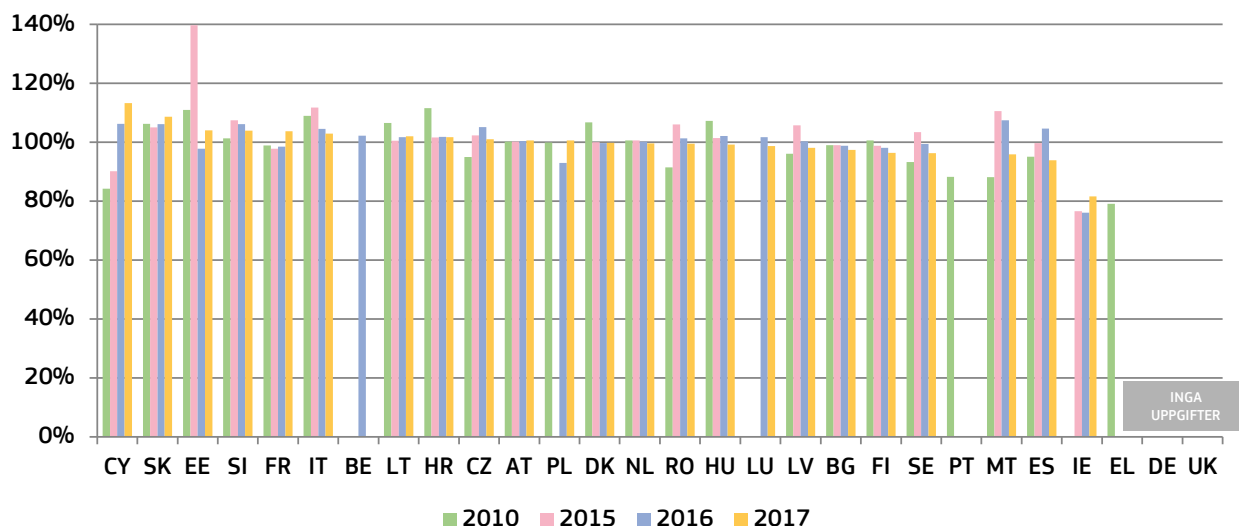
*) Ordningen fastställs utifrån domstolsinstansen med de längsta förfarandena i respektive medlemsstat. Uppgifter saknas för domstolar i första instans i **Luxemburg**, för domstolar i andra instans i **Malta** och **Rumänien** samt för domstolar i tredje instans i **Nederländerna**. Högsta domstolen eller annan domstol i högsta instans är enda besvärinstans i **Tjeckien**, **Italien**, **Cypern**, **Österrike**, **Slovenien** och **Finland**. Det finns ingen domstol i tredje instans för sådana ärendetyper i **Kroatien**, **Litauen**, **Luxemburg** och **Malta**. Högsta förvaltningsdomstolen är den första och enda instansen för vissa ärenden i **Belgien**. Tillgången till domstol i tredje instans kan vara begränsad i vissa medlemsstater. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat.

– Avslutandegrad –

Avslutandegraden är förhållandet mellan antalet avgjorda mål och nyinkomna mål. Den mäter om en domstol klarar av att handlägga mål i den takt som nya mål kommer in. När avslutandegraden är omkring 100 % eller högre innebär detta att domstolssystemet har kapacitet att avgöra minst

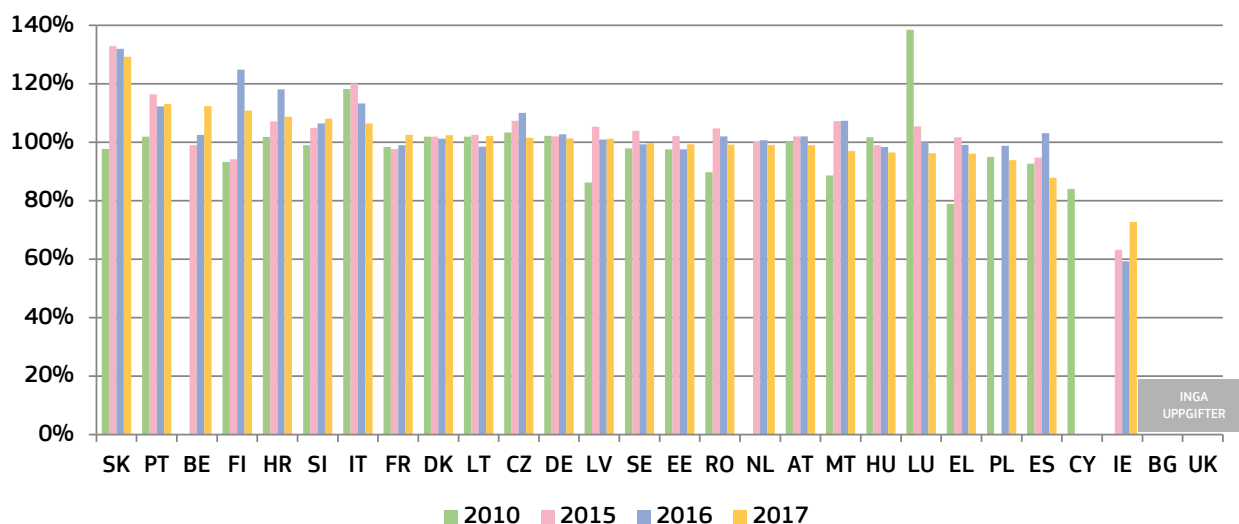
lika många mål som antalet inkommande mål. När avslutandegraden ligger under 100 % avgör domstolarna färre mål än antalet inkommande mål.

Diagram 10: Avslutandegrad för civilrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål*) (första instans/i % – värden högre än 100 % visar att domstolarna har kunnat avgöra fler mål än antalet inkommande mål, medan värden under 100 % visar motsatsen) (källa: Cepej-undersökningen)



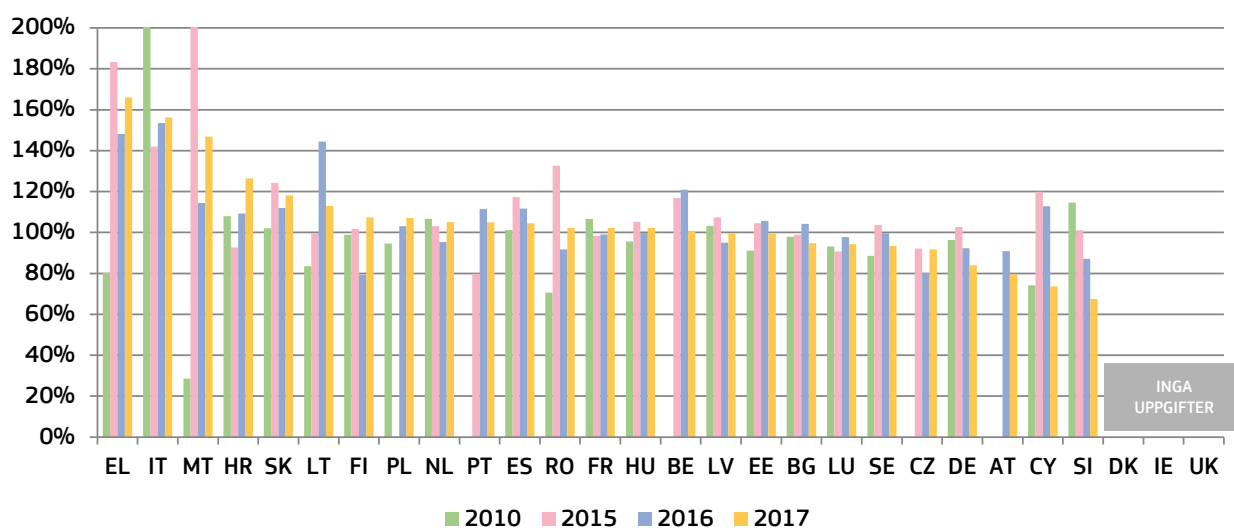
*) Metodförändringar i **Slovakien**. **Irland**: Till följd av den använda metoden är antalet avslutade mål troligen för lågt rapporterat.

Diagram 11: Avslutandegrad för civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål*) (första instans/i procent) (källa: Cepej-undersökningen)



*) Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. **Irland**: Till följd av den använda metoden är antalet avslutade mål troligen för lågt rapporterat. Uppgifterna för **Nederländerna** inkluderar mål där det inte föreligger någon tvist.

Diagram 12: Avslutandegrad för förvaltningsmål*) (första instans/i procent) (källa: Cepej-undersökningen)

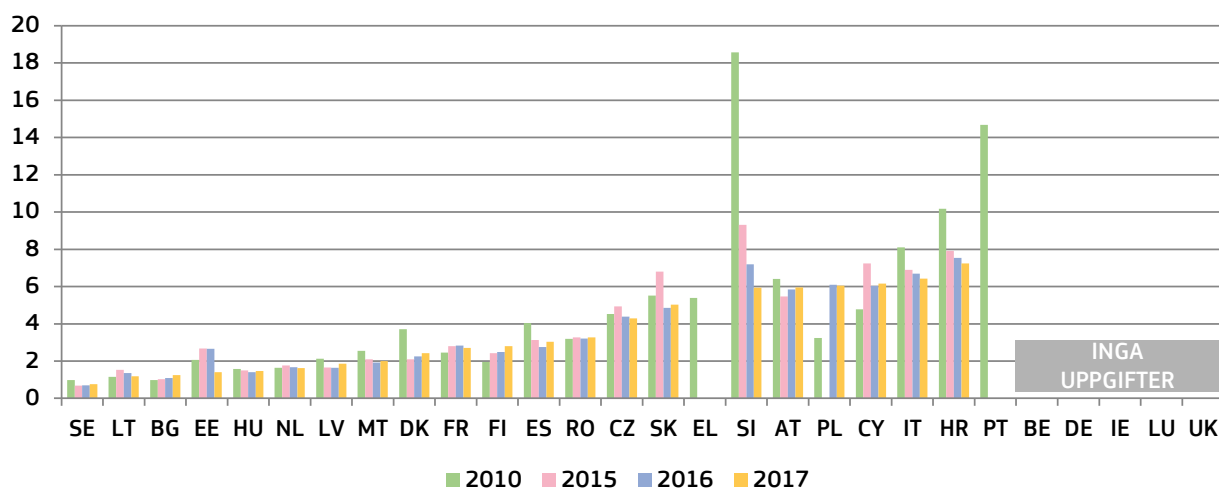


*) Tidigare värden för vissa medlemsstater har sänkts för presentationsändamål (**Malta** 2015 = 411 %; **Italien** 2010 = 316 %). Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat.

– Pågående mål –

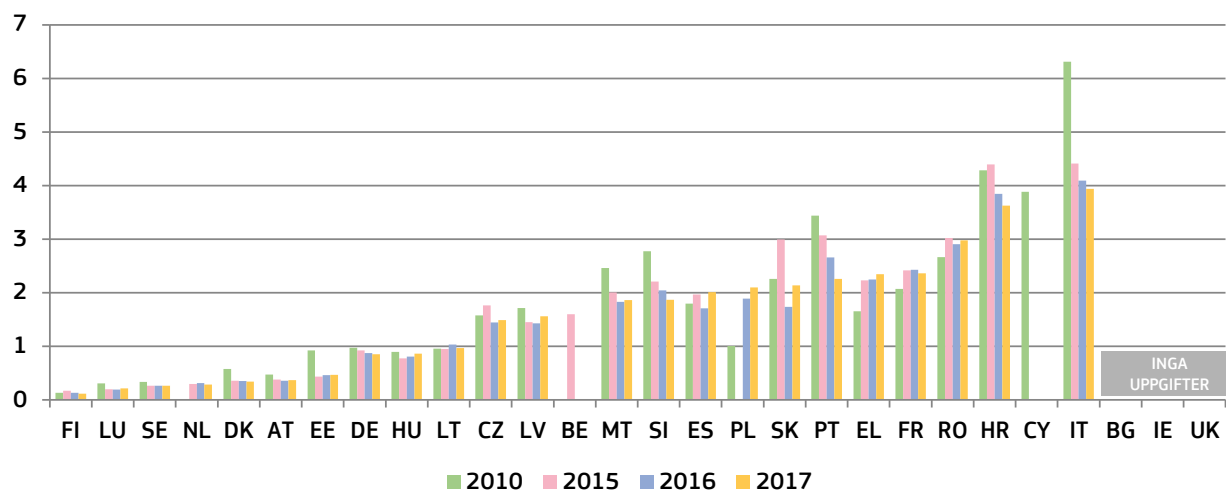
Antal pågående mål är antalet mål som är oavslutade i slutet av året i fråga. Antalet pågående mål påverkar också målgenomströmningen.

Diagram 13: Antal pågående civillrättsliga mål, handelsmål, förvaltningsmål och andra mål*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)



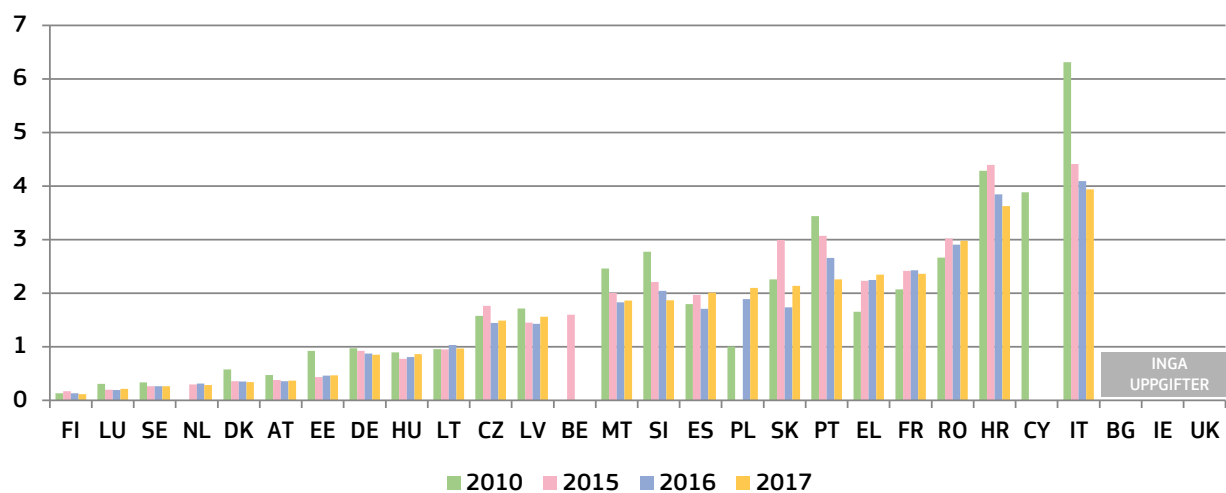
*) Metodförändringar i **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser.

Diagram 14: Antal pågående civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)



*) Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser. Uppgifterna för **Nederländerna** inkluderar mål där det inte föreligger någon tvist.

Diagram 15: Antal pågående förvaltningsmål*) (första instans/per 100 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)



*) Tidigare värden för vissa medlemsstater har sänkts för presentationsändamål (**Grekland** 2010 = 3,7). Metodförändringar i **Grekland** och **Slovakien**. Uppgifterna om pågående mål i **Tjeckien** och, fram till 2016, i **Slovakien** omfattar alla instanser. **Danmark** och **Irland** registrerar inte förvaltningsmål separat.

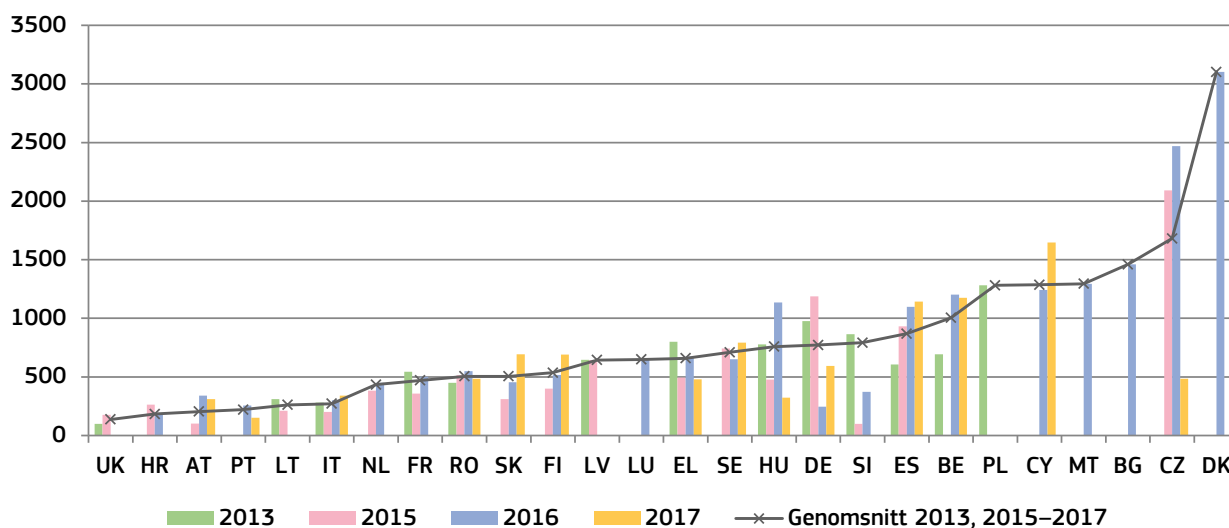
3.1.3 Effektivitet inom särskilda områden av EU-rätten

Uppgifterna i det här avsnittet kompletterar de allmänna uppgifterna om rättssystemens effektivitet och rör de genomsnittliga handläggningstiderna⁶³ när EU-lagstiftningen tillämpas på specifika områden. Resultattavlan för 2019 bygger på tidigare uppgifter om områdena konkurrens, elektronisk kommunikation, EU-varumärken och bekämpning av penningtvätt. Områdena har valts ut på grundval av sin relevans för den inre marknaden och företagsklimatet. Generellt sett kan långa förseningar i rättsliga förfaranden få negativa konsekvenser för rättigheter som följer av EU-lagstiftningen, till exempel om lämpliga rättsmedel inte längre är tillgängliga eller om ett betydande ekonomiskt skadestånd inte kan utverkas.

– Konkurrens –

En effektiv tillämpning av konkurrensrätten garanterar att företagen kan konkurrera på lika villkor och är därför avgörande för att företagsklimatet ska vara lockande. Diagram 16 nedan visar den genomsnittliga handläggningstiden för rättslig prövning av nationella konkurrensmyndigheters beslut med tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget.⁶⁴

Diagram 16: Konkurrens: Genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning*) (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med Europeiska konkurrensnätverket)



*) **Estland:** Inga ärenden. **Irland** och **Österrike:** Scenariot är inte tillämpligt eftersom myndigheterna inte har befogenheter att anta besluten i fråga. **Österrike:** Uppgifterna inkluderar mål som har prövats av kartelldomstolen ("Kartellgericht") om en överträdelse av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget men inte utifrån överklaganden mot den nationella konkurrensmyndigheten. I **Bulgarien** och **Italien** gjordes en uppskattning av handläggningstiden. En tom kolumn kan indikera att medlemsstaten inte har rapporterat några mål för detta år. Eftersom antalet ärenden är lågt (färre än fem per år) i många medlemsstater kan enstaka exceptionellt långa eller korta mål påverka uppgifterna för olika år. Några av de längsta ärendena i datasetet inkluderade tidsåtgången för hänskjutande till EU-domstolen (t.ex. **Litauen**), prövning av författningsenlighet (t.ex. **Slovakien**) eller särskilda processrättsliga dröjsmål (t.ex. **Tjeckien**, **Grekland** och **Ungern**).

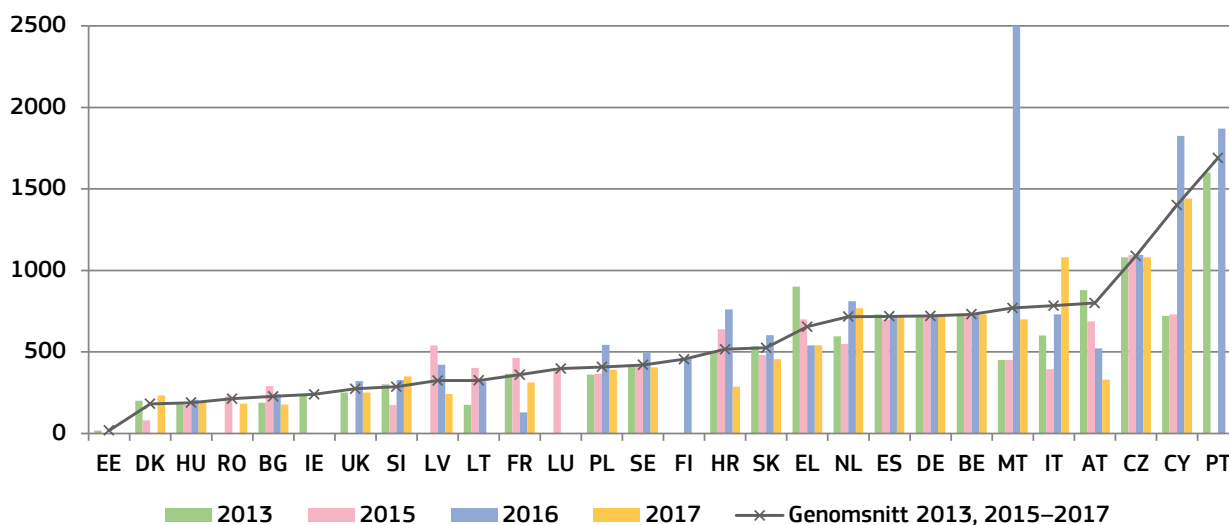
⁶³ Handläggningstiden inom specifika områden beräknas i kalenderdagar från den dag då en talan eller ett överklagande lämnades in till domstolen (eller ett åtal blev slutgiltigt) fram till den dag då domstolen antog sitt beslut (diagrammen 18–21, 23 och 24). Värdena rankas på grundval av ett vägt genomsnitt av uppgifterna för 2013, 2014, 2015 och 2016 i diagrammen 18–21, uppgifterna för 2015 och 2016 i diagram 23 och uppgifterna för 2014, 2015 och 2016 i diagrammen 22 och 24. Där det inte fanns tillgängliga uppgifter för alla åren återspeglar genomsnittet tillgängliga uppgifter beräknade utifrån samtliga ärenden, ett urval ärenden eller uppskattningar.

⁶⁴ Se <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SV>.

– Elektronisk kommunikation –

Syftet med EU:s lagstiftning om elektronisk kommunikation är att öka konkurrensen, bidra till utvecklingen av den inre marknaden samt generera investeringar, innovationer och tillväxt. De positiva effekterna för konsumenterna kan åstadkommas genom en ändamålsenlig tillämpning av denna lagstiftning, vilket kan leda till lägre priser för slutanvändarna och tjänster av bättre kvalitet. Diagram 17 nedan visar den genomsnittliga handläggningstiden för rättslig prövning av nationella tillsynsmyndigheters beslut vid tillämpning av EU-lagstiftningen om elektronisk kommunikation.⁶⁵ Detta omfattar ett brett spektrum av ärenden, från mer komplicerade granskningar av marknadsanalyser till ärenden med konsumentinriktning.

Diagram 17: Elektronisk kommunikation: Genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning*) (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med kommunikationskommittén)



*) Antalet mål varierar mellan medlemsstaterna. En tom kolumn visar att medlemsstaten inte har rapporterat några mål för detta år (utom för **Portugal** 2017: uppgifter saknas). I en del domstolsinstanser kan det begränsade antalet relevanta mål (**Lettland, Litauen, Malta, Slovakien** och **Sverige**) göra att enstaka exceptionellt långa eller korta mål påverkar uppgifterna för olika år och orsakar stora variationer mellan åren. **Danmark:** Ett domstolsliknande organ ansvarar i första instans för överklaganden. **Spanien, Österrike** och **Polen:** Olika domstolar för olika ärenden. **Malta:** År 2016 rapporterades ett ovanligt långt ärende om 2 500 dagar som rörde om en komplex fråga där en lokal myndighet, tillsammans med flera invånare, vidtog rättsliga åtgärder angående påstått skadlig strålning från mobilbasstationer.

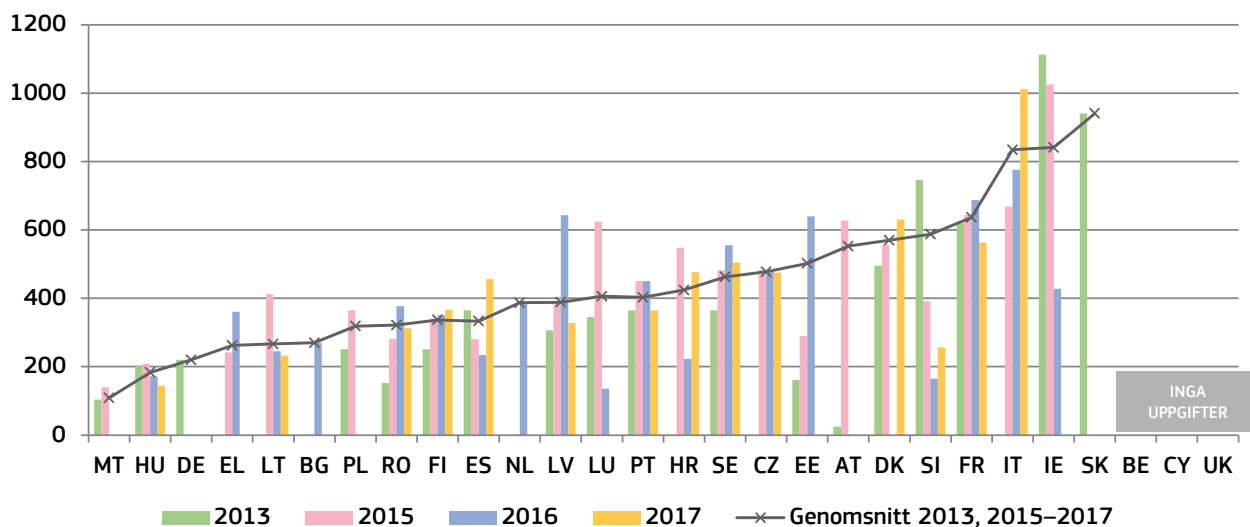
– EU-varumärken –

En effektiv tillämpning av lagstiftningen om immateriella rättigheter är central när det gäller att stimulera investeringar i innovationer. EU:s lagstiftning om EU-varumärken⁶⁶ ger de nationella domstolarna en betydande roll där de agerar som EU-domstolar och antar beslut som påverkar den inre marknaden. Diagram 18 nedan visar de genomsnittliga handläggningstiderna för tvistemål mellan privata parter om EU-varumärkesintrång.

⁶⁵ Beräkningen har gjorts på grundval av handläggningstiden för överklaganden av beslut från nationella regleringsmyndigheter vid tillämpning av nationella lagar varigenom regleringsramen för elektronisk kommunikation införlivats (direktiv 2002/19/EG (tillträdesdirektivet), direktiv 2002/20/EG (auktorisationsdirektivet), direktiv 2002/21/EG (ramdirektivet), direktiv 2002/22/EG (direktivet om samhällsomfattande tjänster) samt annan relevant EU-lagstiftning, exempelvis programmet för radiospektrumpolitik, kommissionens beslut om spektrum, med undantag av direktiv 2002/58/EG om integritet och elektronisk kommunikation).

⁶⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1001 av den 14 juni 2017 om EU-varumärken (EUT L 154, 16.6.2017, s. 1).

Diagram 18: EU-varumärken: Genomsnittlig handläggningstid för rättslig prövning av ärenden om EU-varumärkesintrång*) (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med Europeiska observatoriet avseende intrång i immateriella rättigheter)



*) **Frankrike, Italien, Litauen och Luxemburg:** Ett urval av ärenden har använts för att få fram uppgifter för vissa år. **Bulgarien:** Domstolarnas uppskattningar har använts för 2016. **Polen:** Domstolarnas uppskattningar har använts för 2015. Särskilt långdragna ärenden som påverkade genomsnittet rapporterades från **Estland, Irland, Lettland och Sverige**. **Grekland:** Uppgifter baserade på den viktade genomsnittliga handläggningstiden från två domstolar. **Spanien:** Ärenden avseende andra immateriella rättigheter har tagits med i beräkningen av genomsnittlig handläggningstid. **Danmark:** Uppgifterna omfattar både ärenden som rör EU-varumärken och nationella varumärken inför Sjö- och handelsdomstolen.

– Penningtvätt –

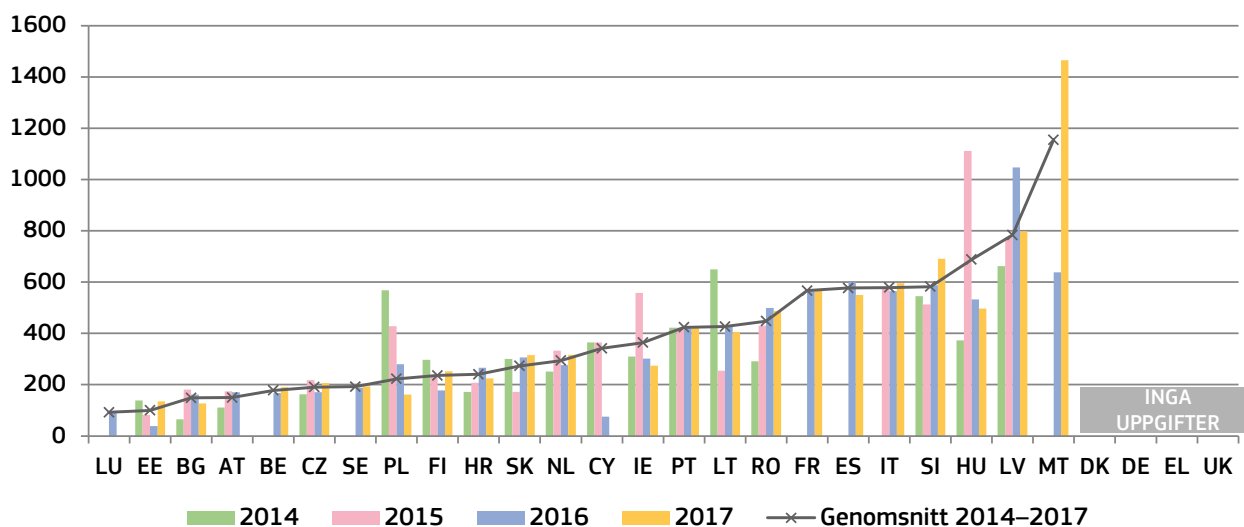
Effektiva åtgärder mot penningtvätt bidrar till brottsbekämpningen, men är också avgörande för de finansiella institutens sundhet, integritet och stabilitet, tilltron till det finansiella systemet och rättvis konkurrens på den inre marknaden.⁶⁷ Så som Internationella valutafonden framhåller kan penningtvätt motverka utländska investeringar, snedvrider de internationella kapitalflödena och ha negativ inverkan på ett lands makroekonomiska situation. Detta kan resultera i lägre välfärd och dränera mer produktiv verksamhet på resurser.⁶⁸ Enligt direktivet om bekämpning av penningtvätt ska medlemsstaterna föra statistik över effektiviteten hos sina system för bekämpning av penningtvätt eller finansiering av terrorism.⁶⁹ I samarbete med medlemsstaterna har uppgifter om de rättsliga förfarandena i de nationella systemen mot penningtvätt samlats in via ett frågeformulär. Diagram 19 visar den genomsnittliga handläggningstiden för förstainstansärenden som rör penningtvättsbrott.

⁶⁷ Skäl 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

⁶⁸ IMF:s faktablad av den 6 oktober 2016:
<http://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

⁶⁹ Artikel 44.1 i direktiv (EU) 2015/849. Se även den ändrade artikel 44 i direktiv (EU) 2018/843, som trädde i kraft i juni 2018 och ska införlivas av medlemsstaterna senast i januari 2020.

Diagram 19: Penningtvätt: Genomsnittlig handläggningstid för domstolsärenden*) (första instans/i dagar) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism)



*) Uppgifter saknas för 2017: **Luxemburg, Österrike, Cypern, Polen** och **Frankrike**. **Spanien**: Uppskattad handläggningstid. **Lettland**: På grund av ett relativt litet antal ärenden 2016 finns olika faktorer som eventuellt påverkar handläggningstiden, t.ex. en vilandeförklaring i ett enskilt ärende av objektiva skäl. **Polen**: Beräknad handläggningstid 2016 baserat på ett slumpvis urval av ärenden. **Sverige**: Beräknat för 2017 baserat på ett urval av avgjorda ärenden. **Italien**: Uppgifterna avser de domstolar som svarat och omfattar 91 % av ärendena 2015 och ca 99 % av ärendena 2016 och 2017. Uppgifterna omfattar både rättegångsärenden och förberedande domstolsförhandlingar.

3.1.4 Sammanfattning om rättssystemens effektivitet

Ett effektivt rättssystem kan hantera ärendebelastningen och eftersläpande mål och utfärdar beslut utan onödigt dröjsmål. De viktigaste indikatorer som använts i resultattavlan för att övervaka rättssystemens effektivitet är *handläggningstiden* (uppskattad eller genomsnittlig tid i antal dagar som behövs för att avgöra ett mål), *avslutandegraden* (förhållandet mellan antalet mål som avgjorts i förhållande till inkommande mål) och *antalet pågående mål* (som ännu inte färdigbehandlats i slutet av året).

Allmänna uppgifter om effektivitet

Resultattavlan för 2019 innehåller uppgifter om effektiviteten under åtta års tid (2010–2017). Tidsspannet gör det möjligt att se vissa tendenser och att ta hänsyn till att det ofta tar tid innan effekterna av rättsliga reformer visar sig.

Baserat på de tillgängliga uppgifterna om civilrättsliga mål, handelsmål och förvaltningsmål från och med 2010 har effektiviteten förbättrats eller legat på en stabil nivå i elva medlemsstater, medan den har försämrats, om än marginellt, i tio medlemsstater.

Utvecklingen har varit positiv i de flesta av de medlemsstater som i samband med den europeiska planeringsterminen har ansetts stå inför särskilda utmaningar⁷⁰:

⁷⁰ Se avsnitt 2 [Kroatien, Italien, Cypern, Portugal, Slovakien, som mottog landsspecifika rekommendationer under den europeiska planeringsterminen 2018, och Belgien, Bulgarien, Irland, Grekland, Spanien, Lettland, Ungern, Malta, Polen, Rumänien och Slovenien, vars utmaningar återspeglas i skälen i de landsspecifika rekommendationerna för 2018 och i respektive landsrapport för den europeiska planeringsterminen 2019].

Variationerna mellan resultaten för de åtta analyserade åren kan förklaras med sammanhangsberoende faktorer (det är inte ovanligt att antalet inkommande mål varierar med över 10 %) eller systembrister (bristande flexibilitet och reaktionsförmåga eller inkonsekvenser i reformarbetet).

- I nästan alla dessa medlemsstater har **handläggningstiden för domstolsförfaranden i första instans** minskat eller legat på en stabil nivå sedan 2010 i den breda kategorin ”alla mål” (diagram 5) och i civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (diagram 6). I förvaltningsmål (diagram 8) har handläggningstiden minskat eller legat på en stabil nivå sedan 2010 i de flesta av dessa medlemsstater. En längre handläggningstid 2017 konstaterades dock i ett fåtal av de medlemsstater som stod inför de största utmaningarna.
- I resultattavlan presenteras uppgifter om **handläggningstiden i samtliga domstolsinstanser** för civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (diagram 7) och förvaltningsmål (diagram 9). Uppgifterna visar att i några av de medlemsstater som konstaterats stå inför utmaningar när det gäller handläggningstidens längd vid domstolar i första instans har effektiviteten förbättrats i högre instanser. I vissa andra medlemsstater som står inför utmaningar är däremot handläggningstiden längre i högre instanser än i domstolarna i första instans.
- I den breda kategorin ”alla mål” och kategorin civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (diagrammen 10 och 11) har det totala antalet medlemsstater med en **avslutandegrad** på mindre än 100 % minskat sedan 2010. Under 2017 rapporterade nästan alla medlemsstater, inklusive de som står inför utmaningar, en hög avslutandegrad (på över 97 %), vilket innebär att domstolarna generellt sett är kapabla att hantera inkommande mål inom dessa kategorier. I förvaltningsmål (diagram 12) kan större variationer i avslutandegraden konstateras mellan olika år, och även om den på det hela taget är fortsatt lägre än inom andra kategorier av mål har vissa medlemsstater gjort stora framsteg.
- Sedan 2010 har fortsatta framsteg gjorts i alla de medlemsstater som står inför de största utmaningarna när det gäller **eftersläpningen**, oavsett kategori av mål. I många fall har stora förbättringar gjorts när det gäller att minska antalet pågående mål både i fråga om civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (diagram 14) och i fråga om förvaltningsmål (diagram 15). Trots dessa förbättringar finns fortfarande en betydande skillnad mellan de medlemsstater som har förhållandevis få pågående mål och de som har ett stort antal pågående mål.

Effektivitet inom särskilda områden av EU-rätten

Uppgifterna om den genomsnittliga handläggningstiden inom särskilda områden av EU-rätten (diagrammen 16–19) ger en uppfattning om hur rättssystemen fungerar vid dessa typer av företagsrelaterade tvister.

Uppgifter om effektiviteten inom särskilda rättsområden samlas in utifrån väldefinierade scenarier, och antalet relevanta ärenden kan uppfattas som lågt. Dessa uppgifter avser dock den faktiska genomsnittliga handläggningstiden för alla relevanta mål inom särskilda områden under ett visst år, jämfört med den beräknade handläggningstid som anges i de allmänna uppgifterna om effektivitet. Det bör därför noteras att flera medlemsstater som inte förefaller stå inför utmaningar på grundval av de allmänna uppgifterna om effektivitet uppger att de har en betydligt längre genomsnittlig handläggningstid på särskilda områden inom EU-rätten. Samtidigt kan handläggningstiden inom olika specifika områden variera kraftigt i en och samma medlemsstat.

Siffrorna för särskilda EU-rättsliga områden pekar på följande tendenser:

- I **konkurrensärenden** (diagram 16) minskade den totala ärendebelastningen för domstolarna i medlemsstaterna betydligt. Detta resulterade i en minskad handläggningstid i sju medlemsstater, medan den låg kvar på en stabil nivå eller ökade i sju andra medlemsstater. Ett tecken på en förbättring av situationen är att endast tre medlemsstater rapporterade en genomsnittlig handläggningstid på mer än 1 000 dagar för 2017 jämfört med åtta medlemsstater det föregående året.
- På området **elektronisk kommunikation** (diagram 17) är utvecklingen positiv, i vissa fall mycket positiv, i EU totalt när det gäller minskade handläggningstider, trots en markant

ökning av domstolarnas ärendebelastning. Bara ett fåtal medlemsstater misslyckades med att minska eller behålla den tidigare genomsnittliga handläggningstiden.

- När det gäller **EU-varumärkesintrång** (diagram 18) under 2017 hade domstolarna i vissa medlemsstater större framgång med ärendebelastningen och lyckades minska handläggningstiden, medan den genomsnittliga handläggningstiden ökade betydligt i andra medlemsstater.
- Effektiva åtgärder mot **penningtvätt** är avgörande för att skydda det finansiella systemet, för rättvis konkurrens och för att förhindra negativa ekonomiska konsekvenser. Utmaningar i form av handläggningstid för penningtvättsbrott kan påverka effektiviteten i kampen mot penningtvätt. De aktuella uppgifterna om handläggningstiden för penningtvättsbrott i resultattavlan för 2019 (diagram 19) visar att förfaranden i första instans i genomsnitt varar i upp till ett år i omkring hälften av medlemsstaterna, medan de tar cirka två år i genomsnitt i flera av de medlemsstater som står inför utmaningar.⁷¹

3.2. Rättssystemens kvalitet

Det finns ingen universalmetod för att mäta kvaliteten i rättssystemen. Resultattavlan för 2019 fortsätter att undersöka faktorer som allmänt anses vara relevanta för att förbättra rättssystemens kvalitet. Precis som för tidigare år delas faktorerna in i fyra kategorier:

- 1) Tillgång till rättslig prövning för enskilda och företag.
- 2) Lämpliga materiella resurser och personalresurser.
- 3) Tillgång till verktyg för bedömning. och
- 4) Användning av kvalitetsstandarder.

3.2.1 Tillgänglighet

Det krävs tillgänglighet i hela rättskipningskedjan för att göra det möjligt att få relevant information – om rättsväsendet, om hur man väcker talan och de relaterade ekonomiska aspekterna och om hur handläggningen fortskrider fram till förfarandets slutskede – så att domen snabbt blir tillgänglig på internet.⁷²

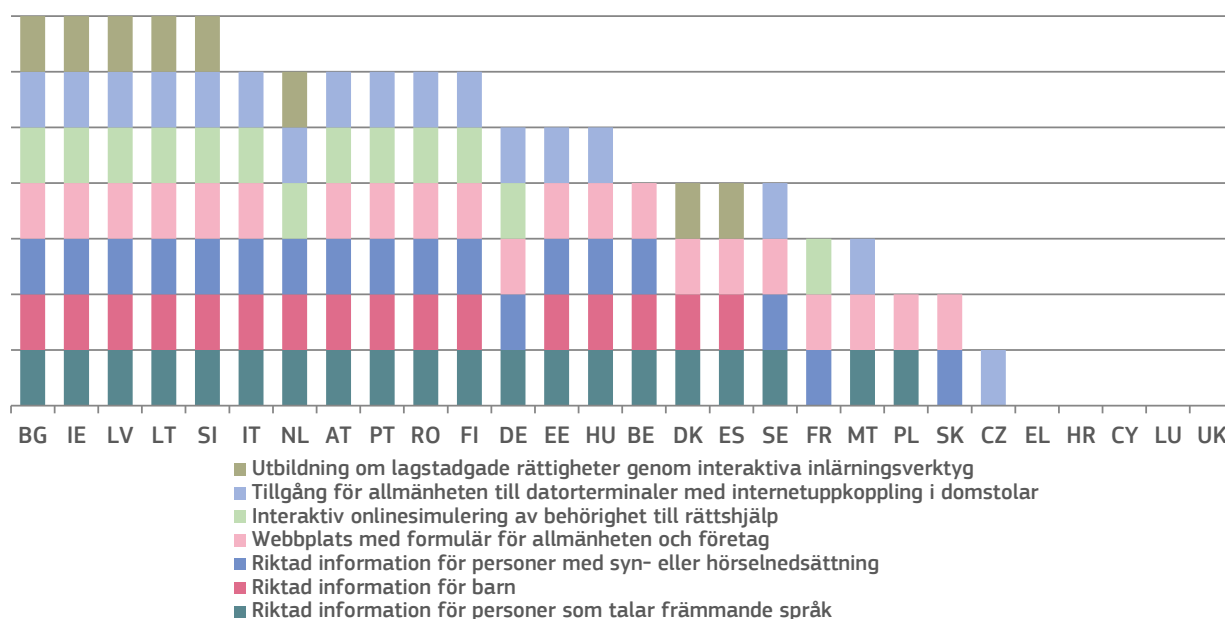
– Information om rättssystemet –

Medborgarvänlig rättvisa kräver att information om rättssystemet ges på ett lättillgängligt sätt men även att skraddarsydd information ges till specifika samhällsgrupper som annars skulle ha svårt att få tillgång till informationen. Diagram 20 visar specifika samhällsgruppers tillgång till information om särskilda aspekter av rättssystemet på internet.

⁷¹ Genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1673 av den 23 oktober 2018 om bekämpande av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser undanröjs rättsliga hinder som kan fördröja lagföring, såsom att lagföring av penningtvättsbrott kan inledas först när förfarandet gällande förbrottet har avslutats. Medlemsstaterna måste införliva direktivet före den 8 december 2020.

⁷² Det bör noteras att sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i Europeiska unionen (ACA-Europe) har publicerat en övergripande studie om tillgången till de högsta förvaltningsdomstolarna och deras beslut: http://www.juradmin.eu/images/media_kit/aca_surveys/Transversal-Analysis---Annex-1.pdf.

Diagram 20: Allmänhetens tillgång till information om rättssystemet på internet*) (källa: Europeiska kommissionen⁷³)



*) Tyskland: Varje delstat och den federala nivån beslutar vilken information som finns på internet.

– Rättshjälp och domstolsavgifter –

Tillgång till rättshjälp är en grundläggande rättighet som är inskriven i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna.⁷⁴ De flesta medlemsstater beviljar rättshjälp på basis av de sökandes inkomster.⁷⁵

Diagram 21 visar tillgängligheten till fullständig eller partiell rättshjälp för ett scenario med en fordran på 6 000 euro i ett sammanhang motsvarande varje medlemsstats inkomst- och levnadsvillkor.⁷⁶ I diagrammet jämförs inkomstgränserna för beviljande av rättshjälp uttryckt som en procentandel av Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk i varje medlemsstat. Om gränsen för rättshjälp visas som 20 % betyder det till exempel att en sökande vars inkomst är 20 % högre än Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk i sökandens medlemsstat ändå kan erhålla rättshjälp. Om gränsen för rättshjälp däremot visas som ett värde under 0 betyder det att en person med en inkomst under tröskelvärdet för fattigdomsrisk eventuellt inte är berättigad till rättshjälp.

⁷³ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

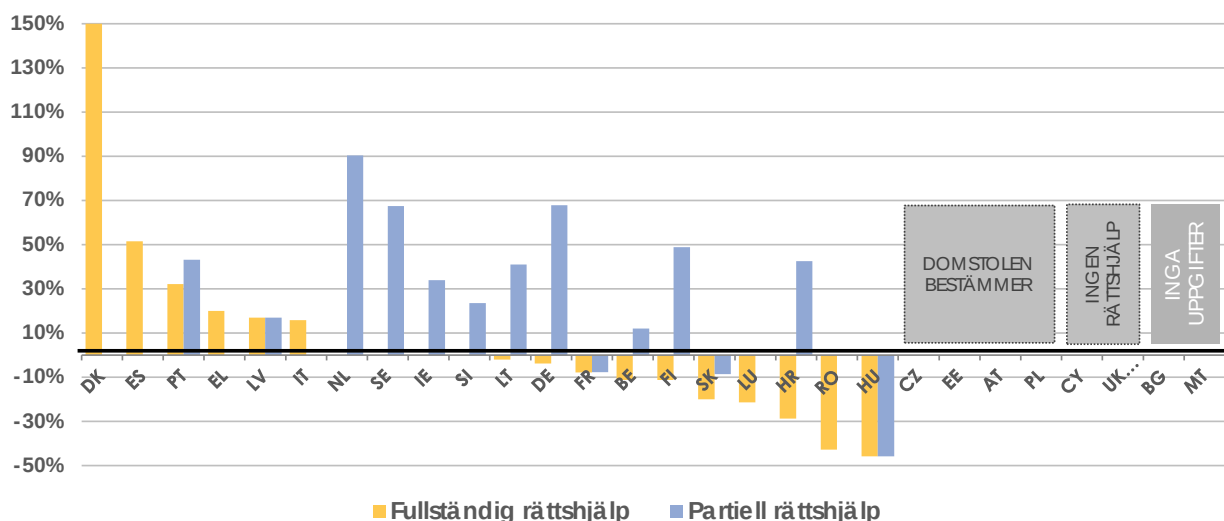
⁷⁴ Artikel 47.3 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

⁷⁵ Medlemsstaterna använder olika metoder för att fastställa gränsen för att vara berättigad till rättshjälp, t.ex. olika referensperioder (månatliga/årliga inkomster). Omkring hälften av medlemsstaterna har också gränser för de sökandes förmögenhet. Detta beaktas inte i detta diagram. I Belgien, Irland, Spanien, Frankrike, Kroatien, Ungern, Litauen, Lettland, Luxemburg och Nederländerna är vissa personkategorier (t.ex. personer som får vissa förmåner) automatiskt berättigade till rättshjälp i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister. Ytterligare kriterier som medlemsstaterna kan använda, såsom sakförhållandena i målet, återspeglas inte i diagrammet. Även om det inte direkt rör detta diagram bör det noteras att rättshjälpen i flera medlemsstater (Österrike, Tjeckien, Tyskland, Danmark, Estland, Spanien, Frankrike, Italien, Nederländerna, Polen, Portugal, Slovenien och Storbritannien (England och Wales)) inte är begränsad till fysiska personer.

⁷⁶ För att samla in jämförbara data har Eurostats tröskelvärde för fattigdomsrisk för respektive medlemsstat räknats om till månadsinkomst. Gränsen för fattigdomsrisk har fastställts till 60 % av den nationella ekvivalerade disponibla medianinkomsten per hushåll. Europeisk undersökning om inkomst- och levnadsvillkor, Eurostats tabell ilc_li01, som finns på: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>.

Vissa medlemsstater använder två rättshjälpssystem – ett som täcker 100 % av kostnaderna i samband med tvister (fullständig rättshjälp) och ett som täcker delar av kostnaderna (partiell rättshjälp) – med olika kriterier för vem som är berättigad till rättshjälp enligt respektive system. I andra medlemsstater finns endast ett system för fullständig rättshjälp eller endast ett system för partiell rättshjälp.

Diagram 21: Inkomstgräns för rättshjälp i ett specifikt konsumentmål*) (skillnader i % jämfört med Eurostats fattigdomströskel) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med CCBE⁷⁷)

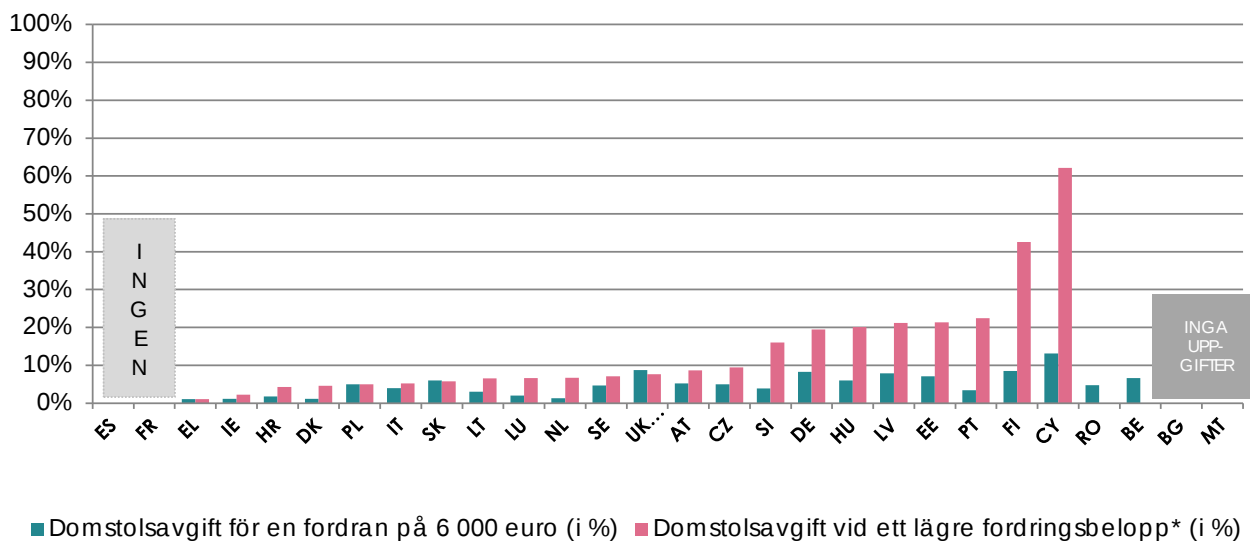


*) **Lettland:** Inkomstgränserna är inte jämförbara med föregående år eftersom beräkningsmetoden har ändrats. **Estland:** Beslut om att bevilja rättshjälp baseras inte på sökandens ekonomiska resurser. **Irland:** Inkomstgränsen för fullständig rättshjälp är inte jämförbar med föregående år eftersom beräkningsmetoden har ändrats. För partiell rättshjälp tas hänsyn till sökandens disponibla tillgångar.

De flesta medlemsstater kräver att parterna ska betala en domstolsavgift i samband med att ett rättsligt förfarande inleds. Mottagarna av rättshjälp är ofta befriade från att betala domstolsavgifter. Endast Estland, Irland, Nederländerna och Slovenien kräver att en mottagare av rättshjälp ska betala en domstolsavgift. I Tjeckien beslutar en domstol i varje enskilt fall om huruvida en mottagare av rättshjälp ska befrias från att betala domstolsavgifter. I diagram 22 jämförs domstolsavgifterna som andel av fordringsbeloppet i två scenarier. Om domstolsavgiften till exempel visas som 10 % av en fordran på 6 000 euro i diagrammet måste konsumenten betala 600 euro för att det rättsliga förfarandet ska inledas. Det låga fordringsbeloppet bygger på Eurostats fattigdomströskel för varje medlemsstat.

⁷⁷ Uppgifter för 2018 som har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE:s medlemmar och som grundade sig på följande specifika scenario: en tvist mellan en konsument och ett företag (med två olika fordringsbelopp: 6 000 euro respektive Eurostats fattigdomströskel i varje medlemsstat). Eftersom villkoren för rättshjälp är beroende av den sökandes situation användes följande scenario: den sökande är en ensamstående 35-åring utan underhållsberättigade personer som har en fast inkomst och hyr en lägenhet.

Diagram 22: Domstolsavgift för att inleda ett rättsligt förfarande i ett specifikt konsumentärende*) (domstolsavgiftens nivå som andel av fordringsbeloppet) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med CCBE⁷⁸)



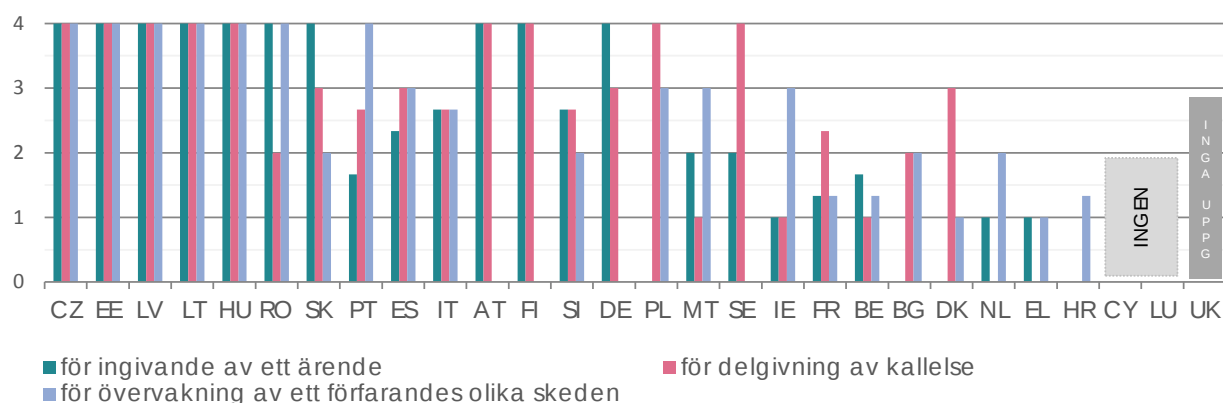
*) Med "ett lågt fordringsbelopp" avses en fordran som motsvarar Eurostats fattigdomströskel för en enskild person i varje medlemsstat omräknad till månadsinkomst (t.ex. varierade detta belopp 2018 mellan 110 euro i **Rumänien** och 1 716 euro i **Luxemburg**). **Belgien** och **Rumänien**: Ingen uppgift om domstolsavgifter för ett lågt fordringsbelopp har lämnats. **Luxemburg**: Parten i målet måste betala en avgift till exekutionstjänstemannen för att väcka talan som kärande om han eller hon inte är berättigad till rättshjälp. **Nederländerna**: Domstolsavgifter för en inkomst på > 2 242 euro/månad.

– Att inleda förfaranden och följa ärenden via internet –

Möjligheten att slutföra särskilda steg i det rättsliga förfarandet på elektronisk väg är en viktig del av rättssystemens kvalitet, eftersom elektroniskt ingivande av fordringar och möjligheten att övervaka och driva ett förfarande på nätet kan förenkla tillgången till rättvisa och minska förseningar och kostnader. Domstolarnas IKT-system har också en allt större roll i det gränsöverskridande samarbetet mellan rättsliga myndigheter och underlättar därmed också genomförandet av EU:s lagstiftning, till exempel i fråga om småmålsförfaranden.

⁷⁸ Uppgifterna avser gällande inkomsttrösklar 2018 och har samlats in med hjälp av ett frågeformulär som har besvarats av CCBE:s medlemmar och som grundade sig på följande specifika scenario: en tvist mellan en konsument och ett företag (med två olika fordringsbelopp: 6 000 euro respektive Eurostats fattigdomströskel i varje medlemsstat).

Diagram 23: Tillgång till elektronisk kommunikation*) (0 = tillgänglig i 0 % av domstolarna, 4 = tillgänglig i 100 % av domstolarna⁷⁹) (källa: Cepej-undersökningen)

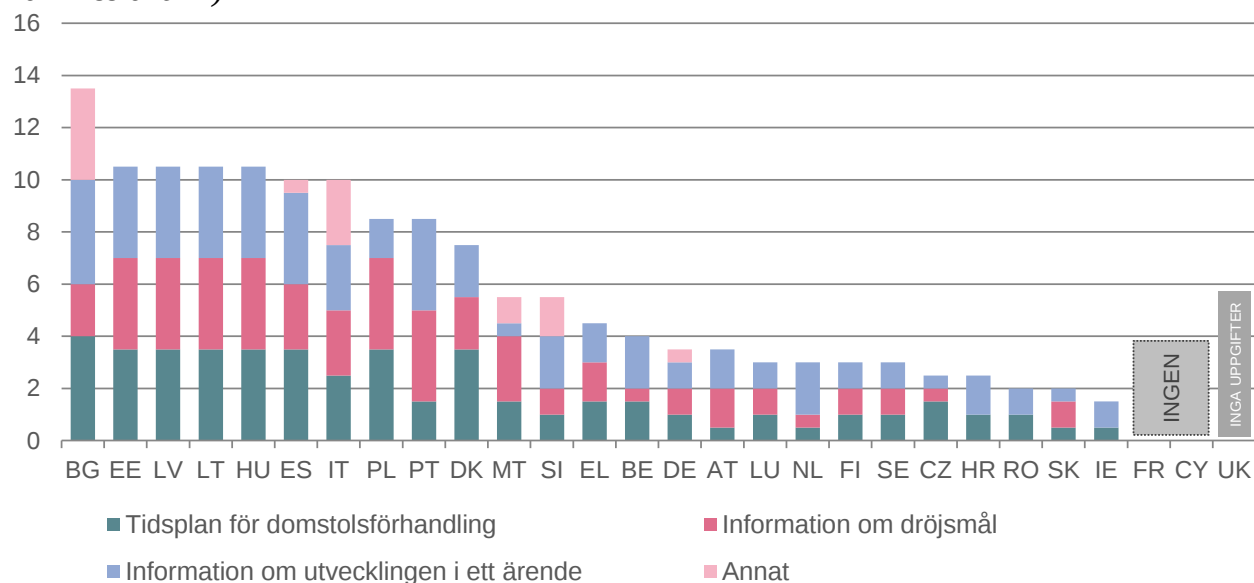


*) **Danmark och Rumänien:** Ärenden får inges till domstol via e-post.

– Information till parterna –

Diagram 24 visar standarder för hur parterna informeras och vilken typ av information de får om hur målen fortskrider, med särskilt fokus på användning av elektroniska eller automatiska metoder. En del medlemsstater har automatiska system för utskick av e-postmeddelanden eller sms med information om förseningar, tidsplaner eller hur målen fortskrider i allmänhet. Vissa ger tillgång till informationen via internet under handläggningen av målet, medan andra låter domstolarna besluta om informationslämnandet.

Diagram 24: Standarder för information om hur målen fortskrider*) (källa: Europeiska kommissionen⁸⁰)



⁷⁹ Uppgifterna avser 2017. Utrustningsnivån från 100 % (fullständigt tillgänglig) till 0 % (finns ej) anger den funktionella närvaron i domstolar av den utrustning som diagrammet omfattar, enligt följande skala: (100 % = 4 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1,33 poäng per specifikt ärende, 50–99 % = 3 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1 poäng per specifikt ärende, 10–49 % = 2 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,66 poäng per specifikt ärende, 1–9 % = 1 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,33 poäng per specifikt ärende. Ärende avser det slags tvist som handläggs (civilrättslig, handelsrättslig, straffrättslig, förvaltningsrättslig eller annan).

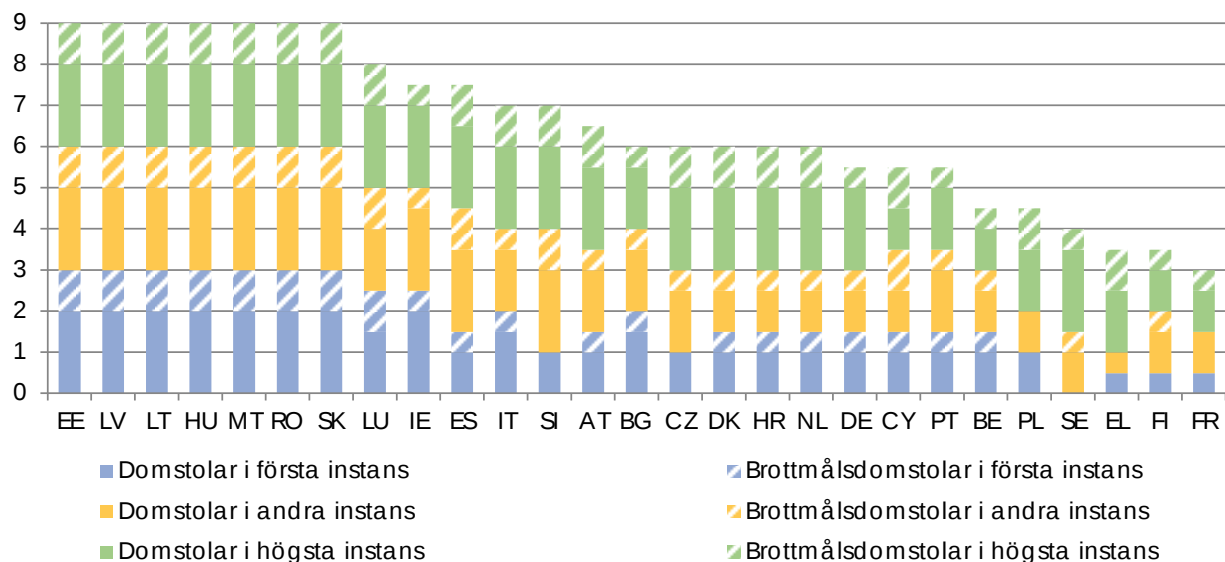
⁸⁰ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

*) Högsta möjliga poäng: 16 poäng. Medlemsstaterna fick poäng på basis av den metod som de använder för att lämna de olika typerna av information. 1,5 poäng för automatiskt meddelande via e-post eller sms, 1 poäng för tillgång till målet via internet under hela handläggningstiden och 0,5 poäng för varje information på begäran av parterna eller efter domstolens gottfinnande eller på annat sätt. **Luxemburg:** Kommunikation via e-post är inte rättsligt bindande (befinner sig fortfarande i införandefasen). **Slovenien:** Genom de nya domstolsbestämmelserna är domstolarna skyldiga att se till att uppgifter som förts in i domstolsregistret finns tillgängliga på internet. Detta har ännu inte genomförts.

– Tillgång till domar –

Genom att ge tillgång till domar på internet kan man öka rättssystemets öppenhet, hjälpa medborgare och företag att få bättre kännedom om sina rättigheter och bidra till samstämmighet i rättspraxis. Formerna för offentliggörandet av domar på internet är nödvändiga för att skapa användarvänliga sökmöjligheter⁸¹ som gör rättspraxis mer tillgänglig för rättstillämpare och för allmänheten. Offentliggörande av domstolsbeslut på internet kräver en avvägning mellan olika intressen inom de gränser som fastställs genom rättsliga och politiska ramar.⁸² Europeiska kommissionen stöder initiativ för öppna data från den offentliga sektorn, inklusive rättssystemet.⁸³

Diagram 25: Allmänhetens tillgång till offentliggjorda domar på internet*) (civil- och handelsrättsliga mål samt förvaltningsmål, alla instanser) (källa: Europeiska kommissionen⁸⁴)



*) Högsta möjliga poäng: 9 poäng. För varje domstolsinstans gavs 1 poäng om alla domar i civil- och handelsrättsliga samt förvaltningsrättsliga mål och brottmål var tillgängliga för allmänheten, och 0,5 poäng om endast vissa domar var tillgängliga. För medlemsstater som endast har två instanser har poäng getts för tre instanser genom att uppgifterna för den högre instansen anges för den icke-existerande instansen. För de medlemsstater som inte skiljer mellan de båda rättsområdena (civilrätt/handelsrätt resp. förvaltningsrätt) har samma poäng getts för båda områdena. **Bulgarien:** Alla kassationsdomstolens avgöranden i brottmål offentliggörs förutom de som omfattar sekretessbelagda uppgifter. **Luxemburg** och **Sverige:** Domstolarna offentliggör inte regelbundet domar på internet (endast prejudicerande domar). **Lettland:** När det gäller domar som antas i förhandlingar bakom stängda dörrar publiceras endast offentliga delar av domen på internet. **Tyskland:** Varje

⁸¹ Se *Best practice guide for managing Supreme Courts* (vägledning om bästa praxis för förvaltning av högsta domstolar), som är en del av projektet *Supreme Courts as guarantee for effectiveness of judicial systems*, s. 29.

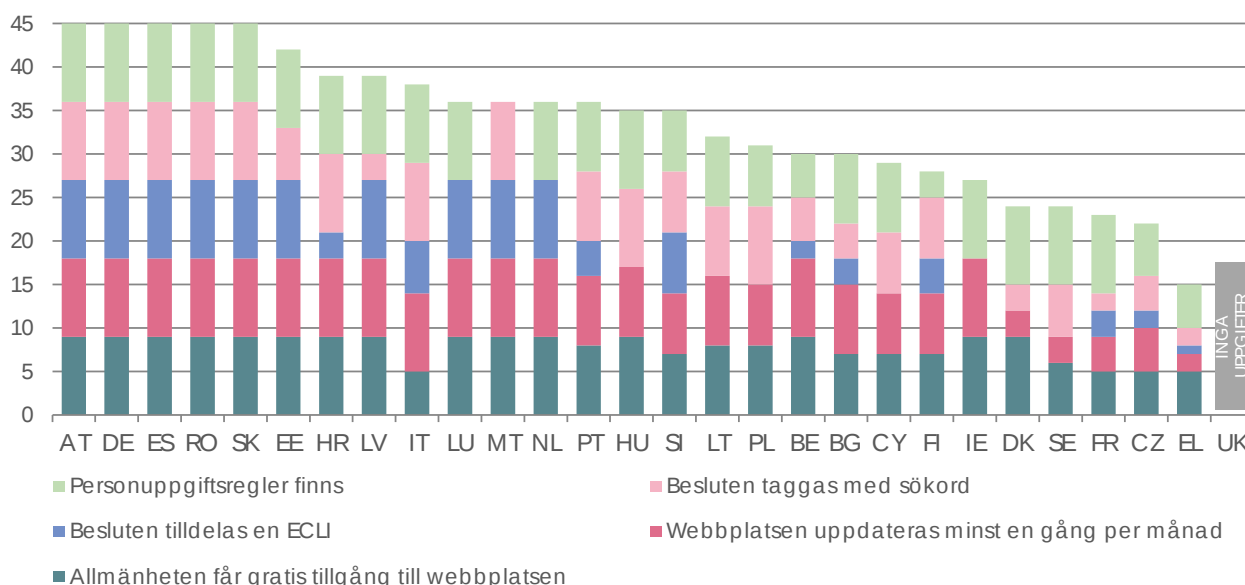
⁸² Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, om bästa praxis för offentliggörande online av domstolsbeslut (EUT C 362, 8.10.2018, s. 2).

⁸³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/open-data>

⁸⁴ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

delstat beslutar huruvida domar i första instans ska finnas på internet. **Irland:** I brottmål förekommer i allmänhet inga skriftliga domar i summariska mål. **Cypern:** I förvaltningsrättsliga mål och brottmål avgör domaren vilka domar som ska offentliggöras. **Nederländerna:** Domstolen beslutar om offentliggörande enligt offentliggjorda kriterier. **Polen:** I förvaltningsrättsliga mål beslutar ordföranden vid varje domstol om offentliggörande. **Portugal:** I civilrättsliga mål och brottmål beslutar en kommitté vid domstolen om offentliggörande.

Diagram 26: Former för offentliggörandet av domar på internet i alla instanser*) (civil- och handelsrättsliga mål, förvaltningsmål och brottmål, alla instanser) (källa: Europeiska kommissionen⁸⁵)



*) Högsta möjliga poäng: 45 poäng. Varje instans kan få 3 poäng om civil- och handelsrättsliga mål, förvaltningsrättsliga mål och brottmål omfattas. Om t.ex. endast en av de tre kategorierna av mål omfattas ges endast 1 poäng per instans. Om en medlemsstat endast har två instanser har poäng getts för tre instanser genom att uppgifterna för den högre instansen anges för den icke-existerande instansen. För de medlemsstater som inte gör åtskillnad mellan förvaltningsrättsliga respektive civil- och handelsrättsliga mål har samma poäng tilldelats för båda rättsområdena. **Tjeckien:** Vissa domar i civil- och handelsrättsliga mål ges en europeisk identifikationskod för rättspraxis (ECLI). **Irland:** Förvaltningsrättsliga mål ingår i praktiken i kategorin civil- och handelsrättsliga mål enligt den irländska rättsordningen. **Nederländerna:** Inga sökord, men alla publicerade domar förses med innehållsförteckningar.

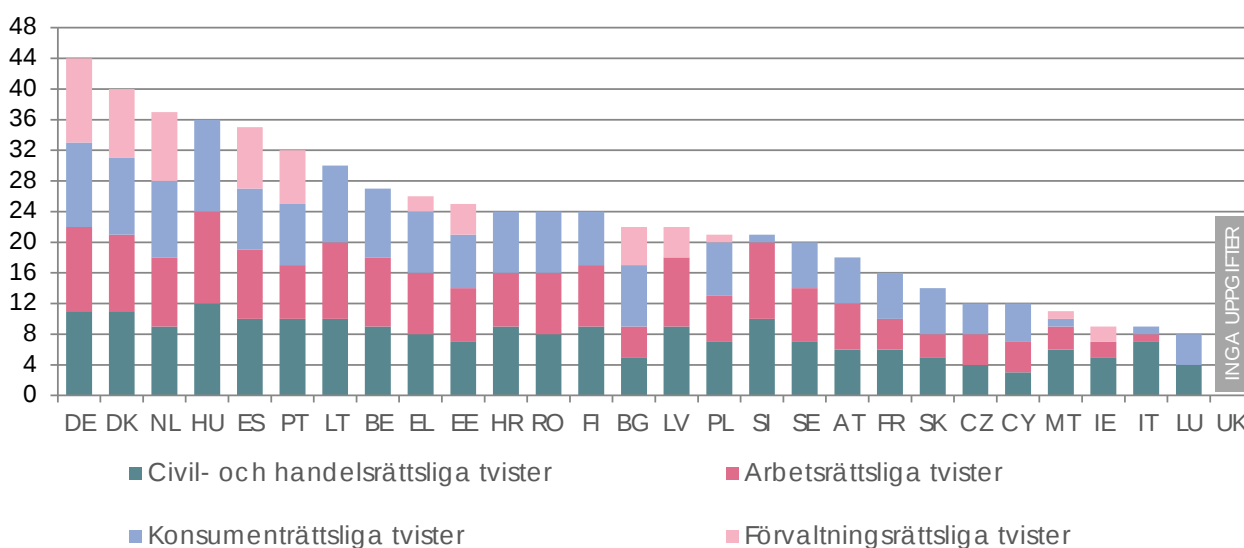
– Tillgång till alternativa tvistlösningsmetoder –

Diagram 27 visar medlemsstaternas insatser för att främja frivillig användning av alternativa tvistlösningsmetoder genom särskilda incitament, som kan variera beroende på rättsområde.⁸⁶

⁸⁵ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

⁸⁶ Sätten att främja och skapa incitament för att använda alternativa tvistlösningsmetoder omfattar inte obligatoriska krav på alternativ tvistlösning innan ett ärende kan behandlas i domstol, eftersom det är tveksamt om sådana krav är förenliga med rätten till ett effektivt rättsmedel som fastställs i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Diagram 27: Främjande av och incitament för att använda alternativa tvistlösningsmetoder*) (källa: Europeiska kommissionen⁸⁷)



*) Högsta möjliga poäng: 48 poäng. Aggregerade uppgifter som grundas på följande indikatorer: 1) webbplats med information om alternativ tvistlösning, 2) informationskampanjer i medierna, 3) broschyrer till allmänheten, 4) domstolen har informationsträffar om alternativ tvistlösning på begäran, 5) samordnare för alternativ tvistlösning/medling vid domstolarna, 6) offentliggörande av utvärderingar om användningen av alternativ tvistlösning, 7) offentliggörande av statistik om användningen av alternativ tvistlösning, 8) rättshjälpen täcker (helt eller delvis) kostnaderna för alternativ tvistlösning, 9) fullständig eller partiell återbetalning av domstolsavgifter, inklusive stämpelavgifter, 10) ingen jurist behövs för det alternativa tvistlösningsförfarandet, 11) domare kan agera som medlare och 12) överenskommelse mellan parterna blir verkställbar i domstol. För var och en av dessa 12 indikatorer gavs 1 poäng för varje rättsområde. **Danmark:** Varje domstol har en ambassadör med ansvar att främja användningen av medling. Förvaltningsdomstolar har möjlighet att föreslå parterna medling. **Irland:** Förvaltningsrättsliga mål ingår i kategorin civil- och handelsrättsliga mål. **Grekland:** Alternativ tvistlösning förekommer i förfarandet för offentlig upphandling vid appellationsdomstolar för förvaltningsrättsliga ärenden. **Spanien:** Alternativ tvistlösning är obligatorisk i arbetsrättsliga ärenden. **Litauen:** En sekreterare vid det nationella domstolsverket samordnar rättsliga medlingsförfaranden vid domstol. **Portugal:** Domstolsavgifterna i civilrättsliga och handelsrättsliga tvister ersätts endast för förfaranden inför fredsdomare. **Slovakien:** Den slovakiska rättsordningen stöder inte användning av alternativ tvistlösning för förvaltningsrättsliga ändamål. **Sverige:** Domarna har utrymme för eget skön i fråga om alternativ tvistlösning. Att försöka få till stånd uppgörelser i godo är en obligatorisk uppgift för domaren, när så inte är olämpligt.

3.2.2 Resurser

För att ett rättssystem ska fungera väl krävs tillräckliga resurser, även för investeringar i nödvändig fysisk och teknisk infrastruktur, och att all personal har hög kompetens, utbildning och tillräcklig ersättning. Om det saknas tillräckliga resurser i form hjälpmedel, verktyg och personal som har nödvändiga kvalifikationer, kunskaper och tillgång till fortbildning, äventyras kvaliteten på förfaranden och beslut.

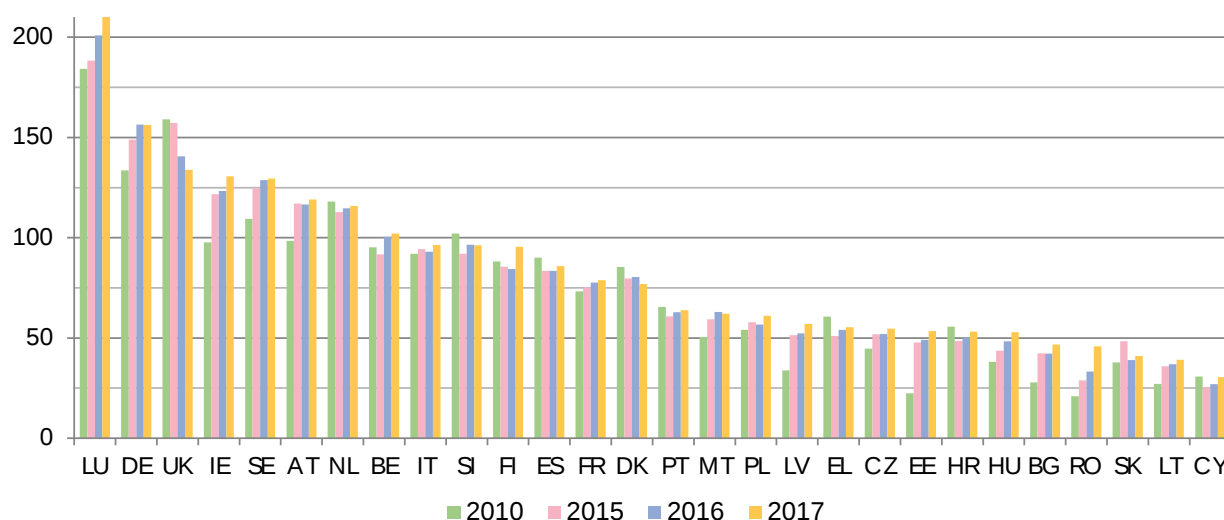
– Ekonomiska resurser –

Diagrammen nedan visar den offentliga sektorns faktiska utgifter för rättssystemets verksamhet (förutom fängelseförvaltningar), både per invånare (diagram 28) och som andel av bruttonationalprodukten (BNP) (diagram 29), kriterier för att fastställa ekonomiska resurser (diagram 30) och de viktigaste utgiftskategorierna för domstolarna (diagram 31).⁸⁸

⁸⁷ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

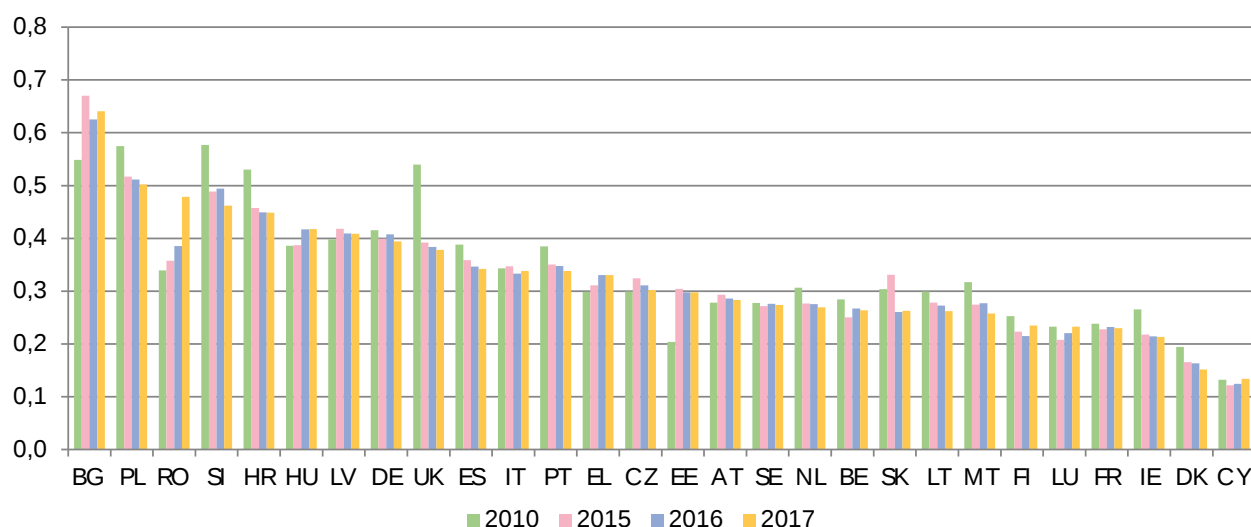
⁸⁸ Den allmänna offentliga förvaltningens totala (faktiska) utgifter för förvaltning och drift av eller stöd för förvaltningsdomstolar, tvistemåls- och brottmålsdomstolar och rättsväsendet, inklusive verkställighet av böter

Diagram 28: Den offentliga sektorns totala utgifter för domstolar*) (i euro per invånare)
(källa: Eurostat)



*) Medlemsstaterna anges i ordningsföljd efter utgifter 2017 (från högsta till lägsta). 2017 års uppgifter för **Spanien, Frankrike, Kroatien, Nederländerna** och **Slovakien** är preliminära.

Diagram 29: Den offentliga sektorns totala utgifter för domstolar*) (som andel av BNP)
(källa: Eurostat)

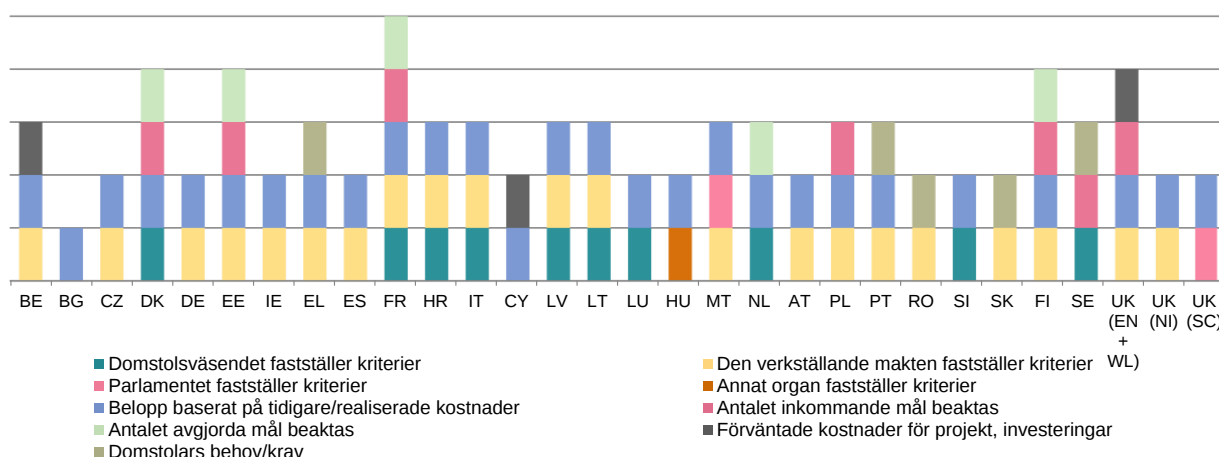


*) Medlemsstaterna anges i ordningsföljd efter utgifter 2017 (från högsta till lägsta). 2017 års uppgifter för **Spanien, Frankrike, Kroatien, Nederländerna** och **Slovakien** är preliminära.

och förlikning som fastställts av domstolarna och driften av system för villkorlig frigivning, samt rättshjälp och rättslig representation och rättslig rådgivning på statens vägnar eller på andras vägnar som tillhandahålls av staten i form av penningbidrag eller tjänster, utom fängelseförvaltningar (uppgifter om nationalräkenskaper, ändamålsklassifikation av den offentliga sektorns slutliga konsumtion (Cofog), grupp 03.3), Eurostat tabell gov_10a_exp. Tabellen finns på: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

Diagram 30 visar vilken del av statsapparaten (den dömande, lagstiftande eller verkställande makten) som ställer upp kriterier för att fastställa ekonomiska resurser för rättssystemet samt vilken typ av kriterier som används.

Diagram 30: Kriterier för att fastställa ekonomiska resurser för rättssystemet*)⁸⁹



*) **Danmark:** Antalet inkommande och avgjorda mål i domstolar i första instans beaktas. **Tyskland:** Endast för den federala högsta domstolens budget – vad gäller domstolar i första och andra instans. Rättssystemen skiljer sig åt mellan delstaterna. **Estland:** Antalet inkommande och avgjorda mål i domstolar i första och andra instans. **Frankrike:** Antalet inkommande och avgjorda mål i domstolar i samtliga instanser. Antalet avgjorda mål baserat på en utvärdering av domstolarnas kostnader beaktas. **Italien:** Justitieministeriet fastställer kriterier för civilrättsliga domstolar och brottmålsdomstolar, medan tillsynsmyndigheten för förvaltningsdomstolarna (CPGA) fastställer kriterier för förvaltningsdomstolar. **Ungern:** Enligt lag ska domares löner fastställas i lagen om den centrala budgeten, på sådant sätt att beloppet inte blir lägre än föregående år. **Nederländerna:** Antalet avgjorda mål baserat på en utvärdering av domstolarnas kostnader beaktas. **Finland:** Antalet avgjorda mål baserat på en utvärdering av domstolarnas kostnader beaktas.

I diagram 31 visas för första gången de viktigaste ekonomiska kategorierna i den offentliga sektorns utgifter för domstolarna: 1) löner för domare och domstolspersonal, inklusive sociala avgifter ("ersättningar till anställda"⁹⁰), 2) driftskostnader för varor och tjänster som förbrukas av domstolarna, såsom hyreskostnader för fastigheter, kontorsmaterial, el och rättshjälp ("insatsförbrukning"⁹¹), 3) investeringar i fasta tillgångar, såsom domstolsbyggnader och programvaror ("fasta bruttoinvesteringar"⁹²) samt 4) övriga utgifter.

⁸⁹ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren från de medlemsstater som inte har något domstolsråd erhöles i samarbete med EUSJC.

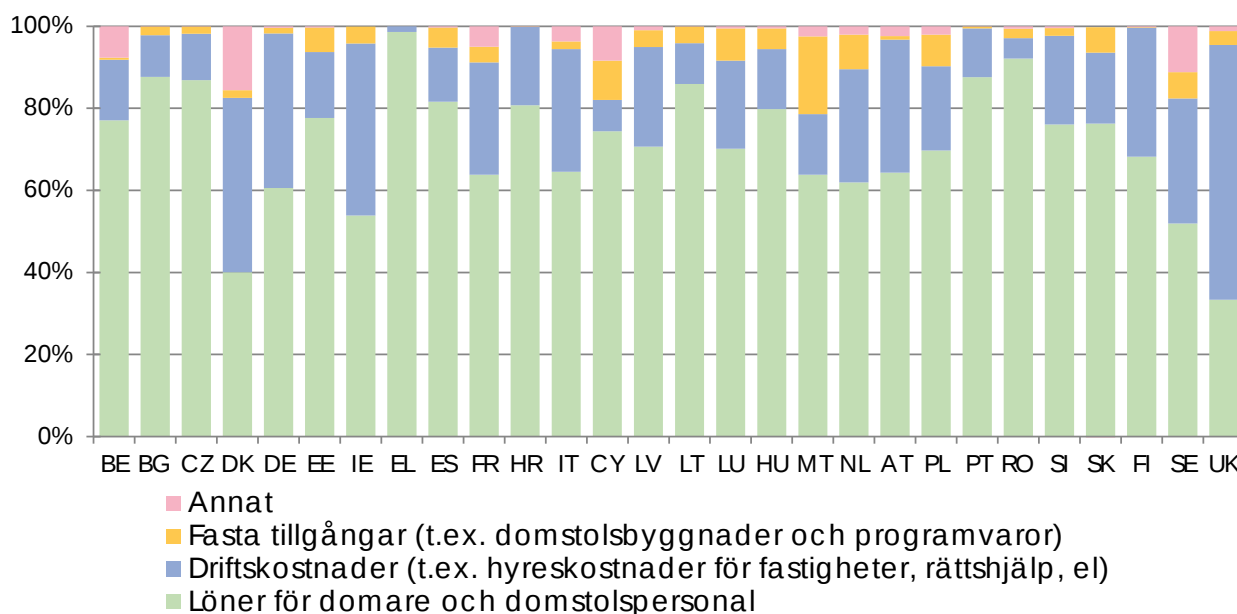
⁹⁰ Ersättningar till anställda utgörs av egentlig lön i form av kontant lön eller naturallön (D.11) och arbetsgivares faktiska och tillräknade sociala avgifter (D.121 och D.122). Se https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Compensation_of_employees.

⁹¹ Insatsförbrukning är ett begrepp inom nationalräkenskaperna som mäter värdet av de varor och tjänster som används som insats i produktionsprocessen. I insatsförbrukningen ingår inte [fasta tillgångar](#), vars användning bokförs som [kapitalförslitning](#). Dessa varor och tjänster kan antingen vidareförädlas eller förbrukas i produktionsprocessen.

Se https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Intermediate_consumption.

⁹² Fasta bruttoinvesteringar består av inhemska producenters anskaffning minus avyttring av fasta [tillgångar](#) under en given period. Fasta bruttoinvesteringar omfattar även vissa tillägg till värdet av icke-producerade tillgångar som uppstått genom en producents eller institutionell enhets verksamhet. Fasta tillgångar är materiella eller immateriella tillgångar som är resultat av produktionsprocesser och som används upprepat eller kontinuerligt under mer än ett år. Se [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_\(GFCF\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_(GFCF)).

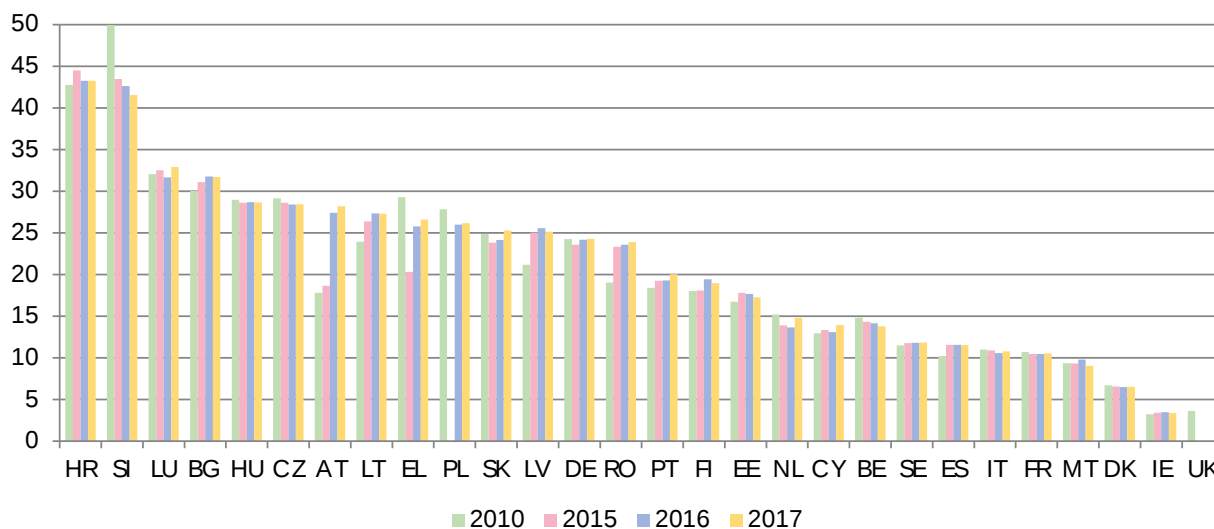
Diagram 31: Den offentliga sektorns totala utgifter för domstolar (för 2017, som andel av utgifterna) (källa: Eurostat)



– Personalresurser –

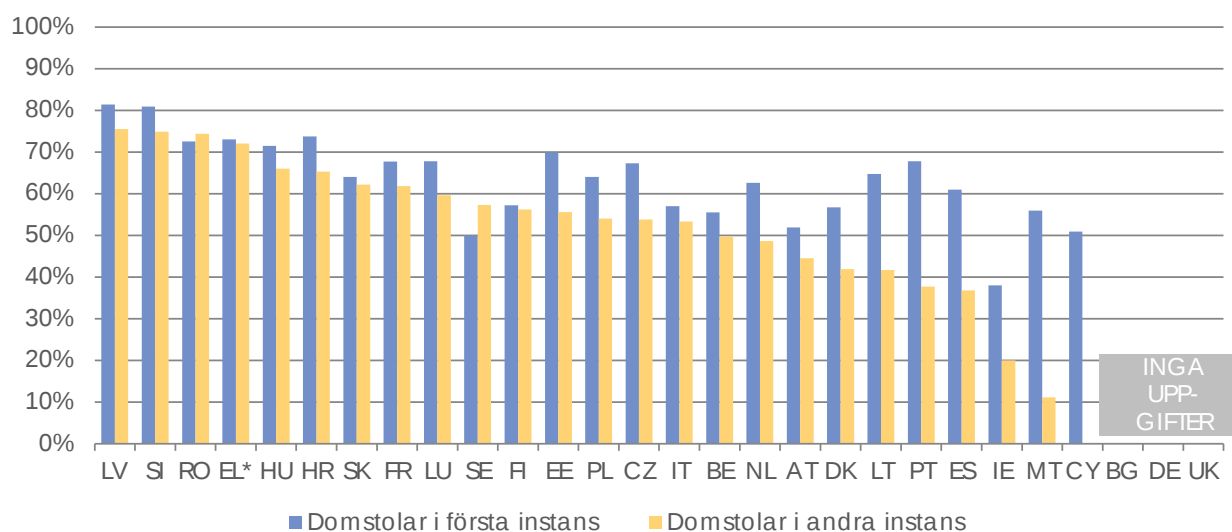
Att det finns lämpliga personalresurser är avgörande för rättssystemens kvalitet. En mångfald bland domarna, däribland en jämn könsfördelning, ger kompletterande kunskaper, färdigheter och erfarenhet och återspeglar situationen i samhället.

Diagram 32: Antal domare*) (per 100 000 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)



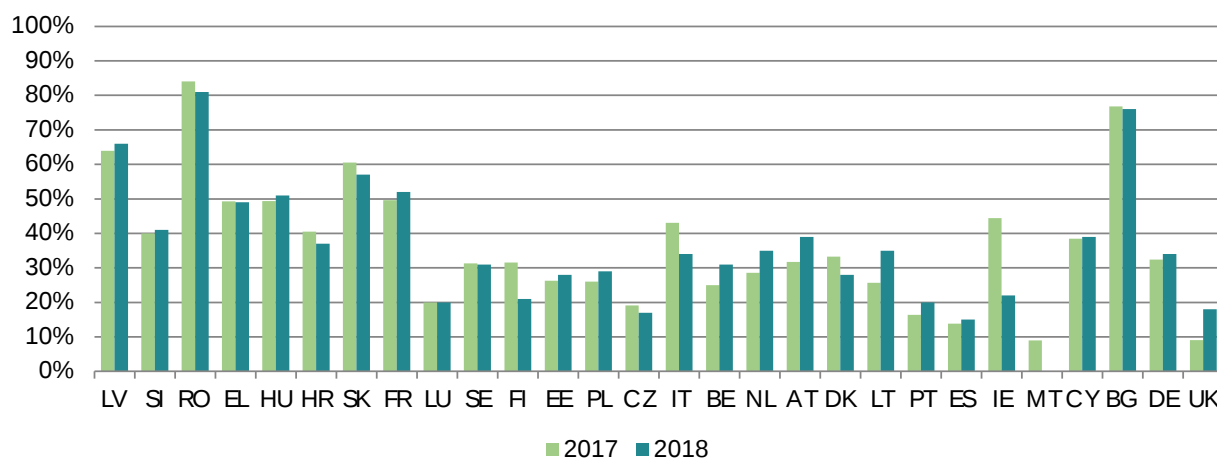
*) Denna kategori består av domare som arbetar heltid, i enlighet med Cepej-metoden. Den omfattar inte "Rechtspfleger", en särskild typ av domstolsjämnare som finns i vissa medlemsstater. **Österrike:** Uppgifter om förvaltningsdomstolar infördes först från och med 2016. **Grekland:** Det totala antalet yrkesdomare omfattar olika kategorier för åren i diagrammet ovan, vilket delvis förklarar att antalet varierar. Från och med 2016 omfattar uppgifterna om antalet yrkesdomare alla befattningsnivåer inom rättskipning i brottmål och politiska mål samt förvaltningsdomare. **Italien:** De regionala förvaltningsdomstolarna, regionala revisionsmyndigheter, lokala skattemyndigheter och militärdomstolar omfattas inte. **Storbritannien:** Vägt genomsnitt av de tre jurisdiktionerna. Uppgifterna för 2010 inbegriper uppgifter för 2012 för Storbritannien (Nordirland). **Luxemburg:** Siffrorna har reviderats utifrån en förbättrad metod.

Diagram 33: Andelen kvinnliga yrkesdomare i domstolar i första och andra instans 2017
(källa: Cepej-undersökningen)



*) Grekland: Uppgifterna avser 2016.

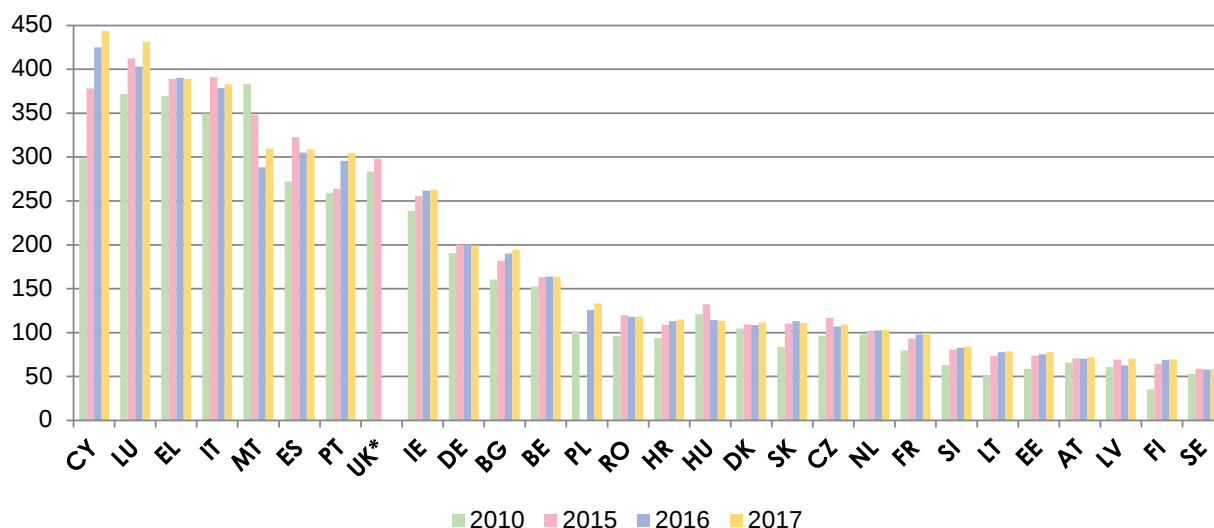
Diagram 34: Andelen kvinnliga yrkesdomare i domstolar i högsta instans 2017 och 2018*)
(källa: Europeiska kommissionen⁹³)



*) Medlemsstaterna anges i samma ordningsföljd som i diagram 33.

⁹³ Uppgifterna avser 2018. Europeiska jämställdhetsinstitutet, databasen för jämställdhetsstatistik, som finns på: http://eige.europa.eu/lt/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natcrt_wmid_natcrt_supcrt.

Diagram 35: Antal advokater*) (per 100 000 invånare) (källa: Cepej-undersökningen)

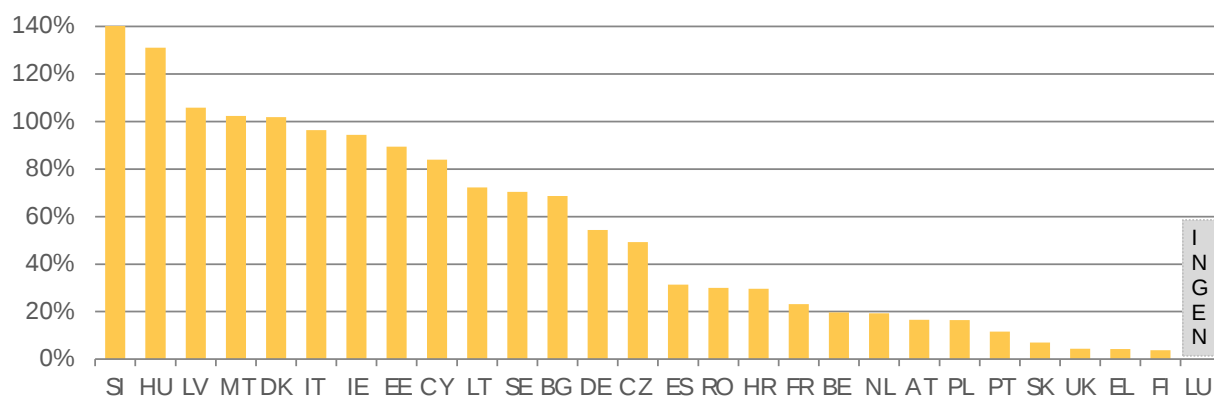


*) Enligt Cepej-metoden är en advokat en person som är kvalificerad och auktoriserad enligt nationell lagstiftning att föra talan och agera på sin klients vägnar, praktisera som advokat, uppträda inför domstol och råda och företräda sin klient i rättsliga angelägenheter (rekommendation Rec(2000)21 från Europarådets ministerkommitté om friheten att utöva advokatyrtket). **Tyskland:** I Tyskland görs ingen åtskillnad mellan olika grupper av advokater, såsom mellan t.ex. "solicitors" och "barristers". **Finland:** Från och med 2015 omfattar antalet advokater både antalet jurister anställda i den privata sektorn och antalet jurister anställda i den offentliga sektorn. **Storbritannien:** Uppgifterna avser 2010 och 2014.

– Utbildning –

Rättslig utbildning bidrar till kvaliteten hos de rättsliga beslut och de rättsliga tjänster som levereras till medborgarna. Uppgifterna nedan omfattar rättslig utbildning inom ett stort antal områden, däribland kommunikation med parterna och pressen samt rättsliga färdigheter.

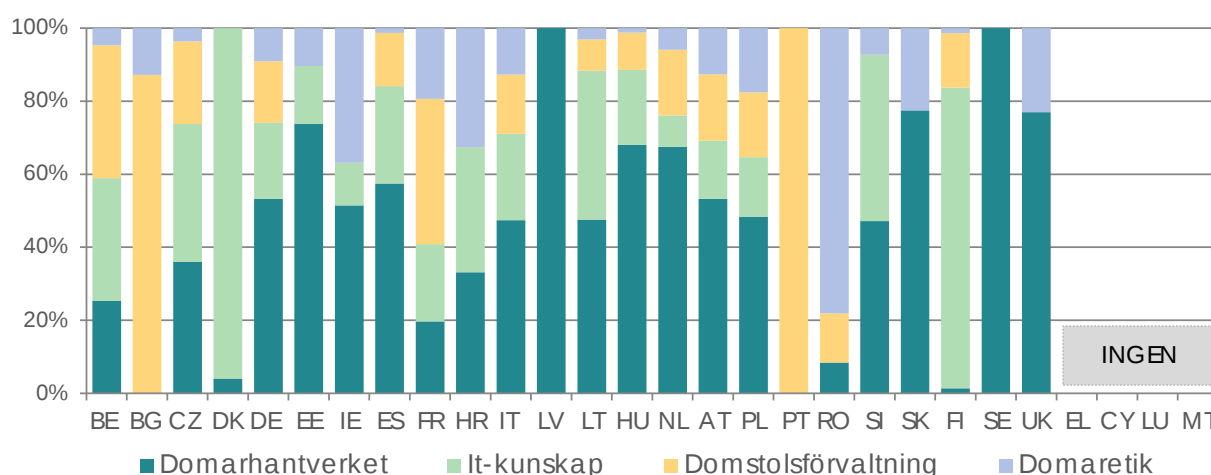
Diagram 36: Domare som deltar i fortbildning i EU-lagstiftning eller en annan medlemsstats lagstiftning*) (som andel av det totala antalet domare) (källa: Europeiska kommissionen⁹⁴)



*) Värdena för vissa medlemsstater har sänkts för presentationsändamål (Slovenien = 257 %). I flera medlemsstater överstiger andelen deltagare 100 %, vilket innebär att en del deltagare deltog i fler än en utbildningsaktivitet. **Danmark:** Inklusive domstolspersonal. **Italien:** De regionala förvaltningsdomstolarna, regionala revisionsmyndigheter, lokala skattemyndigheter och militärdomstolar omfattas inte. **Österrike:** Inklusive åklagare. **Storbritannien:** Uppgifterna avser 2016.

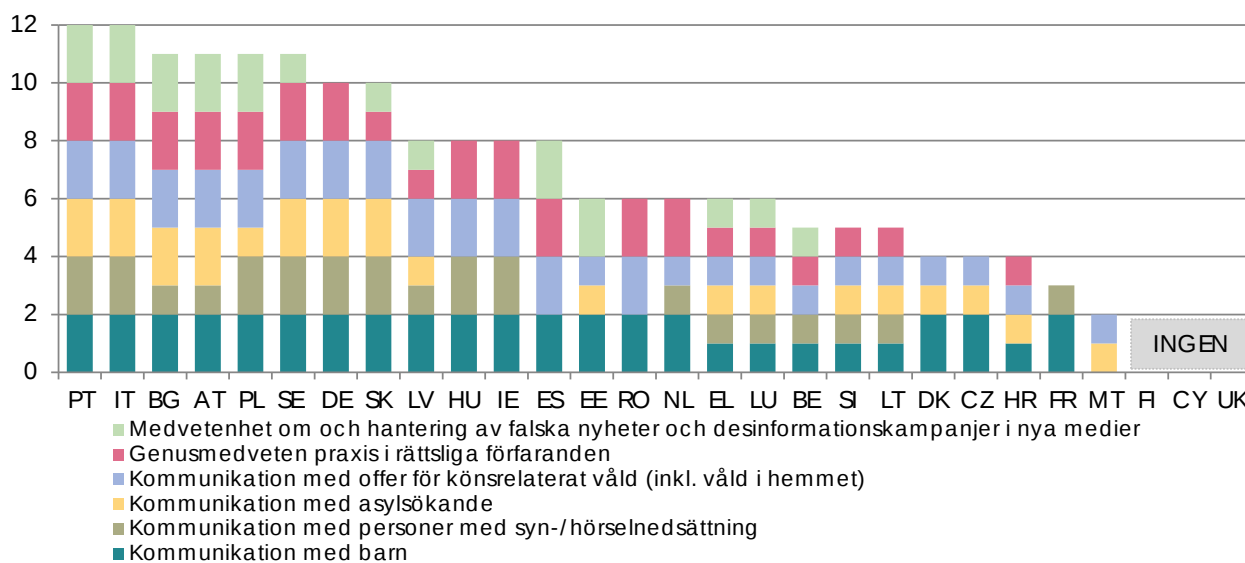
⁹⁴ Uppgifter för 2017 som samlats in i samarbete med det europeiska nätverket för rättslig utbildning och Cepej.

Diagram 37: Andelen domare som deltar i fortbildning på olika områden*) (andel av det totala antalet domare som erhåller sådan utbildning) (källa: Europeiska kommissionen⁹⁵)



*) Tabellen visar fördelningen av domare som deltar i fortbildning (det vill säga utbildning som äger rum efter den inledande utbildningsperioden för att bli domare) inom vart och ett av de fyra områdena som en procentandel av det totala antalet domare som erhöLL dessa utbildningar. Juridisk utbildning har inte beaktats. De myndigheter som anordnar rättslig utbildning i **Grekland, Cypern, Luxemburg och Malta** erbjöd ingen särskild utbildning i de utvalda färdigheterna. **Danmark:** Inklusive domstolspersonal. **Österrike:** Inklusive åklagare. Uppgifterna för **Storbritannien** avser England och Wales.

Diagram 38: Domarnas tillgång till utbildning inom kommunikation*) (källa: Europeiska kommissionen⁹⁶)



*) Högsta möjliga poäng: 12 poäng. Medlemsstaterna fick 1 poäng om de erbjuder grundläggande utbildning och 1 poäng om de erbjuder fortsatt utbildning (högst 2 poäng för varje typ av utbildning). **Danmark:** Ingen utbildning ges i kommunikation med personer med syn- eller hörselnedsättning, eftersom staten erbjuder stöd till personer med syn- eller hörselnedsättning i form av hjälpmedel eller assistenter i rättsalen, t.ex. dövtolkar.

3.2.3 Utvärderingsverktyg

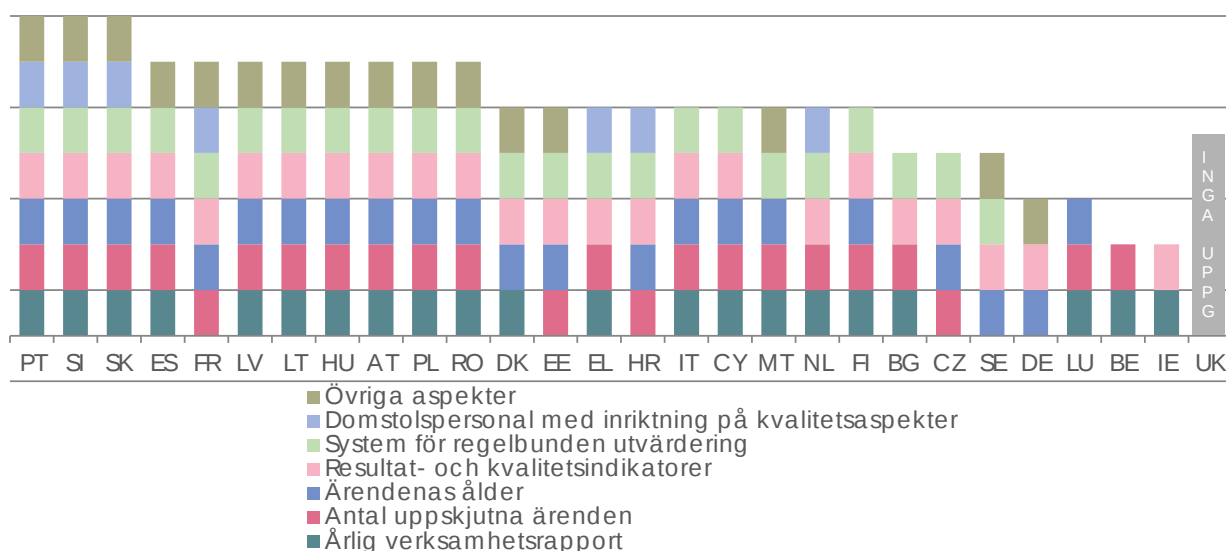
Övervakning och utvärdering av domstolarnas verksamhet bidrar till att upptäcka brister och behov och därmed till att förbättra rättssystemets kvalitet. En regelbunden utvärdering skulle

⁹⁵ Uppgifter för 2017 som samlats in i samarbete med det europeiska nätverket för rättslig utbildning och Cepej. I "domarhantverket" ingår bl.a. att genomföra förhandlingar och skriva beslut samt retorik.

⁹⁶ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

kunna förbättra rättssystemets förmåga att hantera befintliga och framtida utmaningar. Genom lämpliga IKT-verktyg skulle system för ärendehantering i realtid kunna tillhandahållas och användas för att ta fram landsomfattande standardiserad domstolsstatistik. De skulle dessutom kunna användas för att hantera eftersläpande mål och automatiserade system för tidig varning. Undersökningar är väsentliga för bedömningen av hur rättssystemen fungerar, både ur rättstillämparnas perspektiv och i förhållande till användarna av domstolarnas tjänster. För att förbättra kvaliteten hos rättssystemen måste undersökningarna också följas upp på lämpligt sätt.

Diagram 39: Tillgång till övervakning och utvärdering av domstolarnas verksamhet*)
(källa: Cepej-undersökningen⁹⁷)



*) Utvärderingssystemet rör domstolsväsendenas effektivitet, genom användning av indikatorer och mål. Under 2018 rapporterade alla medlemsstater att de hade ett system som gör att de kan övervaka antalet inkommande mål, de beslut som meddelats samt förfarandenas längd, vilket gör dessa kategorier överflödiga för diagrammet ovan. På liknande sätt ersatte det mer fördjupade arbetet om kvalitetsstandarder användningen av dessa som en utvärderingskategori. Uppgifter om "övriga aspekter" omfattar exempelvis avslutandegrad (**Österrike** och **Frankrike**), antal överklaganden och verkställighetsförfaranden (**Spanien**), antal mål enligt typ av tvist (**Slovakien**), utslag i målet, t.ex. fullständigt eller delvis tillgodoseende av anspråk (**Slovakien**), slutliga fällande domar (**Rumänien**) och antal domstolssammanträden (**Portugal**).

⁹⁷ Uppgifterna avser 2017.

Diagram 40: Tillgång till IKT för hantering av mål och statistik över domstolarnas verksamhet (0 = tillgänglig i 0 % av domstolarna, 4 = tillgänglig i 100 % av domstolarna⁹⁸) (källa: Cepej-undersökningen)

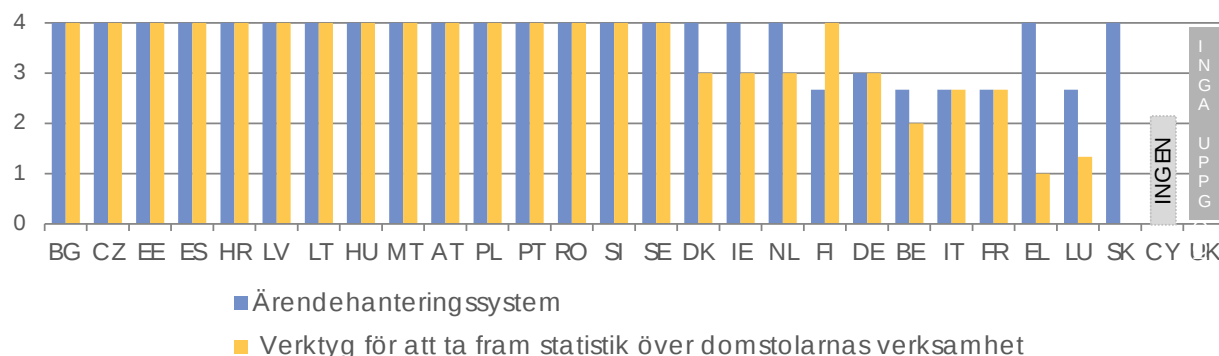
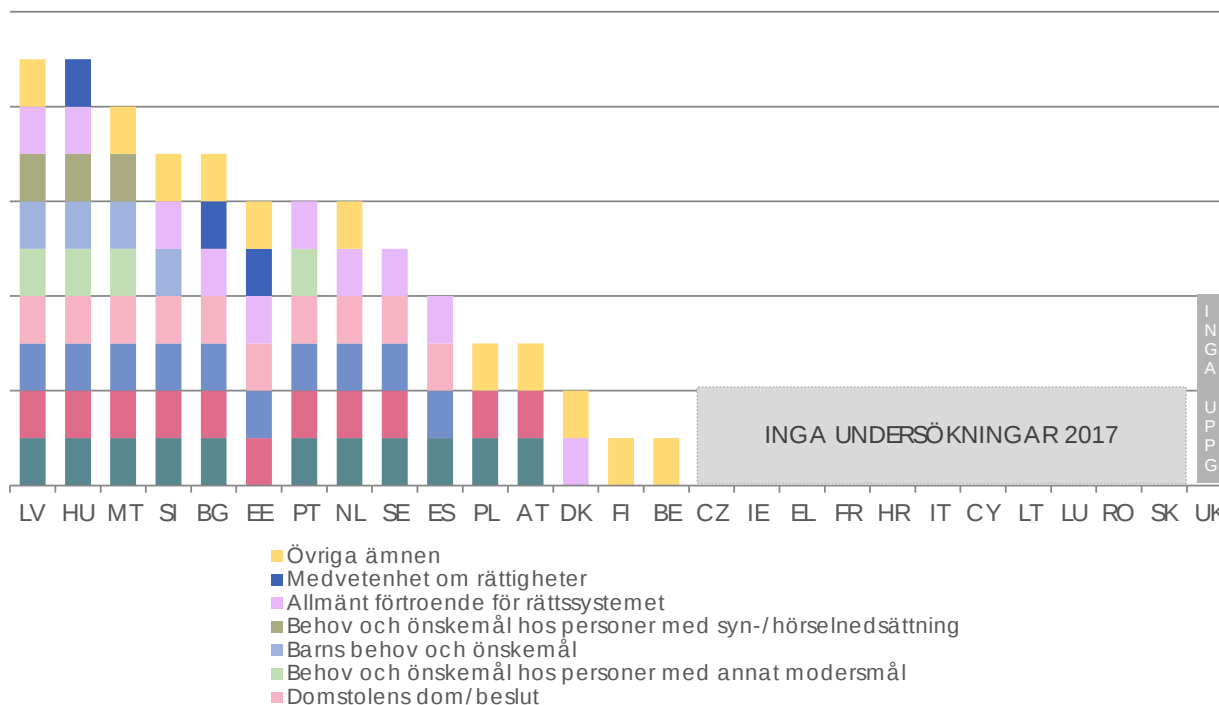


Diagram 41: Ämnen för undersökningar som genomförts bland användare av domstolars tjänster eller rättstillämpare*) (källa: Europeiska kommissionen⁹⁹)



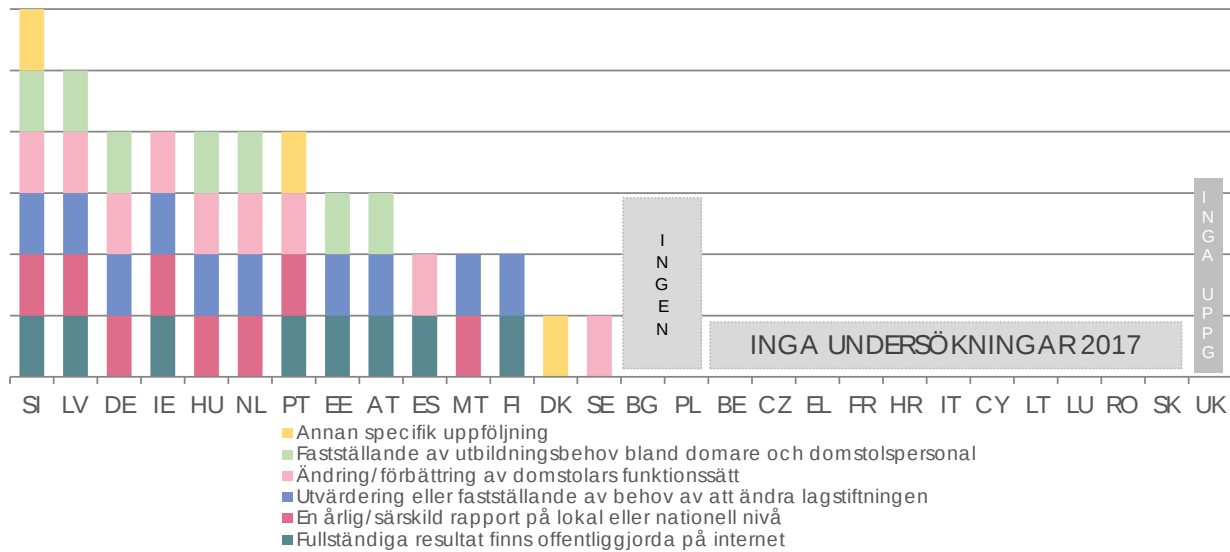
*) Medlemsstaterna fick 1 poäng per undersökningsämne oavsett om undersökningen gjordes på nationell eller regional nivå eller på domstolsnivå. "Övriga ämnen" inbegriper fysisk tillgänglighet (**Malta**), hur användbar onlineportalen med domstolsinformation var (**Danmark**), tillgången till domstolsinformation (**Portugal**) samt tillgång till formulär med god läsbarhet och instruktioner för hur de ska fyllas i (**Polen**). Kategorin omfattar även undersökningar bland domstolspersonalen om t.ex. domares integritet (**Ungern**), kunskapsnivån och personalkulturen hos domstolens personal (**Polen**) och domarkårens ägandeprofil (**Österrike**) samt kvalitativa

⁹⁸ Uppgifterna avser 2017. Utrustningsnivån från 100 % (fullständigt tillgänglig) till 0 % (finns ej) anger den funktionella närvaron i domstolar av den utrustning som diagrammet omfattar, enligt följande skala: 100 % = 4 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1,33 poäng per specifikt ärende, 50–99 % = 3 poäng om tillämpligt på alla ärenden/1 poäng per specifikt ärende, 10–49 % = 2 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,66 poäng per specifikt ärende, 1–9 % = 1 poäng om tillämpligt på alla ärenden/0,33 poäng per specifikt ärende. Ärende avser det slags tvist som handläggs (civilrättslig, handelsrättslig, straffrättslig, förvaltningsrättslig eller annan).

⁹⁹ Uppgifter för 2017 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

aspekter såsom personalnöjdhet (**Österrike**), kvaliteten på domar (**Malta**), lojaliteten gentemot domstolarna (**Portugal**) och uppfattningen om lämpliga påföljder (**Finland**).

Diagram 42: Uppföljning av de undersökningar som genomförts bland användare av domstolars tjänster eller rättstillämpare*) (källa: Europeiska kommissionen¹⁰⁰)



*) Medlemsstaterna fick 1 poäng för varje uppföljningstyp. I kategorin "annan specifik uppföljning" ingick riktlinjer och ram för en ny onlineportal (**Danmark**), policyriktlinjer och operativa riktlinjer (**Malta**), förbättring av den allmänna uppfattningen av rättssystemet (**Portugal**) och publicering av informationsverktyg för allmänheten. **Irland**: Uppgifterna avser den undersökning om testamentsbevakning som genomfördes 2016.

3.2.4 Standarder

Rättssystemens kvalitet kan förbättras med hjälp av standarder. I 2019 års upplaga av resultattavlan för rättskipningen i EU presenteras för första gången en översikt över de metoder som används av de högsta och de lägre domstolsinstanserna för att bidra till att öka kvaliteten på domstolarnas domar (diagram 43). Översikten baseras på uppgifter som samlats in av sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i EU (ACA-Europe) och nätverket för ordförande vid de högsta domstolarna i EU (EUSJC).

Medan förra upplagan inriktade sig på att undersöka standarder för att mäta handläggningstider och information till parterna fokuserar 2019 års resultattavla på handläggningstider, eftersläpande mål och tidsramar som ett hanteringsverktyg inom rättsväsendet.¹⁰¹ Diagram 44 ger en översikt över vilka medlemsstater som använder standarderna för mätning av tidsfrister, tidsramar och eftersläpande mål. Tidsfrister är kvantitativa mått, till exempel på högsta antal dagar mellan det att ett mål registreras och den första förhandlingen. Eftersläpande mål är mål som är äldre än en viss fastställd tidsperiod. Tidsramar är mätbara mål/metoder, som till exempel anger att en viss i förväg fastställd andel mål ska genomföras inom en viss tidsperiod. Diagram 45 visar vilka organ som fastställer, övervakar och följer upp standarder för eftersläpningar, medan diagram 46 mer ingående visar vissa aspekter som rör tidsramar.

– Kvaliteten på domar –

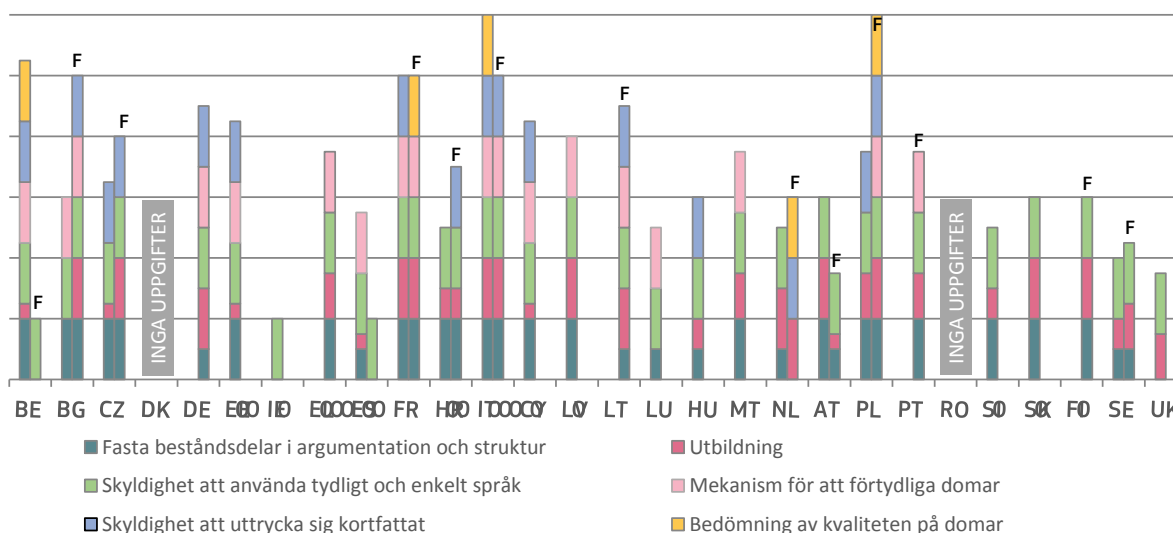
I allmänhet anses de rättsliga avgöranden som håller hög kvalitet vara de som är tydligt utformade och strukturerade, och som är kortfattade men samtidigt tydliga i sin argumentation,

¹⁰⁰ Uppgifter för 2017 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

¹⁰¹ Standarderna för tidsfrister och tidsramar i resultattavlan sträcker sig längre än de krav som följer av rätten att bli hörd inom skälig tid enligt artikel 47 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna och artikel 6 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

vilket innebär att de är lätta att förstå och verkställa. De rättsliga avgörandenas formulering och struktur kan även påverka hur väl de fungerar i olika datorprogram, i synnerhet program för bearbetning av naturligt språk. Detta kan bara uppnås genom en komplex och mångfasetterad kombination av olika faktorer, såsom hög kvalitet i utbildningen av domare, goda metoder för att utforma beslut och övervakning av beslutens kvalitet, med beaktande av domstolarnas oavhängighet. Sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i EU (ACA-Europe) har tagit fram ett frågeformulär som besvarats av de högsta förvaltningsdomstolarna och de högsta domstolarna (medlemmar av nätverket för ordförande vid de högsta domstolarna i EU (EUSJC)). Diagram 43 visar, utan att gå in på enskilda beslut, de standarder som medlemsstaterna har tillämpat i fråga om ett urval indikatorer som anses bidra till den övergripande kvaliteten på domar.

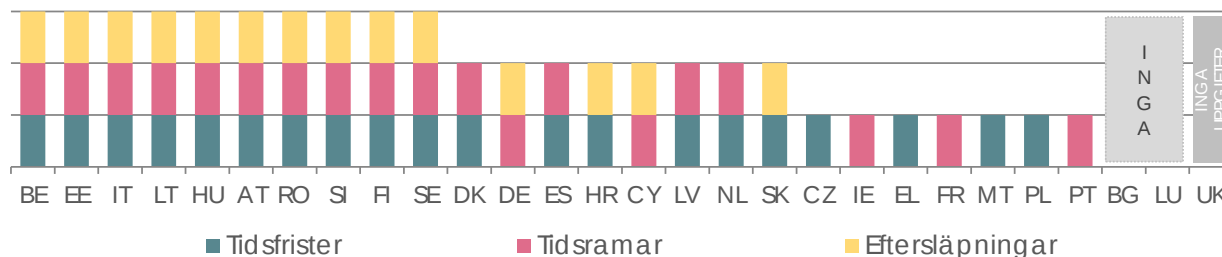
Diagram 43: Standarder som tillämpas för att förbättra kvaliteten på domar i de högsta domstolarna*) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med ACA-Europe och EUSJC)



*) För varje medlemsstat visas i den vänstra kolumnen de metoder som tillämpas i de högsta domstolarna och i den högra kolumnen de metoder som tillämpas i de högsta förvaltningsdomstolarna (kolumnen märkt med bokstaven "F"). Medlemsstaterna anges i alfabetisk ordning enligt deras geografiska namn på originalspråket. Medlemsstaterna fick 1 poäng för varje indikator för kvaliteten på domar. I kategorin "utbildning" ingår rättslig utbildning av domare i strukturer av skriftliga beslut (0,25 poäng), rättslig utbildning av domare i högsta domstolen i formulering av argumentationen i skriftliga domar, rättslig utbildning av domare i lägre instanser i formulering av argumentationen i skriftliga beslut (0,25 poäng) och utbildning i att avfatta domar (universitet, domarutbildning eller utbildning på arbetsplatsen) (0,25 poäng). En skyldighet att använda ett tydligt och enkelt språk finns enligt lag, förordning eller yrkespraxis (1 poäng). En skyldighet att uttrycka sig kortfattat anses gälla enligt lag, domstolsregler eller praxis (1 poäng). Bedömning av kvaliteten på domar avser förekomsten av en intern mekanism hos högsta domstolen för att bedöma den övergripande kvaliteten på dess beslut (1 poäng). **Italien**, Corte Suprema di Cassazione: Det finns inget särskilt förfarande för att förtydliga domar, men under vissa omständigheter kan vissa aspekter av målet förtydligas inför en behörig domare i samband med verkställigheten av beslutet. **Danmark** och **Rumänien**: Inga uppgifter. Deltagande domstolar: **Belgien**: Cour de Cassation (högsta domstolen) och Conseil d'Etat (statsrådet). **Bulgarien**: Върховен касационен съд (högsta domstolen) och Върховен административен съд (högsta förvaltningsdomstolen). **Tjeckien**: Nejvyšší soud (högsta domstolen) och Nejvyšší správní soud (högsta förvaltningsdomstolen). **Tyskland**: Bundesverwaltungsgericht (federala förvaltningsdomstolen). **Estland**: Riikohus (högsta domstolen). **Irland**: Chúirt Uachtarach (högsta domstolen). **Grekland**: Συμβούλιο της Επικρατείας (statsrådet). **Spanien**: Tribunal Supremo (högsta domstolen). **Frankrike**: Cour de Cassation (högsta domstolen) och Conseil d'Etat (statsrådet). **Kroatien**: Vrhovni sud (högsta domstolen) och Visoki upravni (högsta förvaltningsdomstolen). **Italien**: Corte Suprema di Cassazione (högsta domstolen) och Consiglio di Stato (statsrådet). **Cypern**: Ανώτατο Δικαστήριο (högsta domstolen). **Lettland**: Augstākā tiesa (högsta domstolen). **Litauen**: Vyriausiosios Administracinis Teismas (högsta förvaltningsdomstolen). **Luxemburg**: Cour de Cassation (högsta domstolen). **Ungern**: Kúria (högsta domstolen). **Malta**: Court of Appeal (appellationsdomstolen). **Nederländerna**: Hoge Raad (högsta domstolen) och Raad van State (statsrådet). **Österrike**: Oberster Gerichtshof (högsta domstolen) och Verwaltungsgerichtshof (högsta förvaltningsdomstolen). **Polen**: Sąd Najwyższy (högsta domstolen) och Naczelny Sąd Administracyjny (högsta förvaltningsdomstolen). **Portugal**: Supremo Tribunal Administrativo (högsta förvaltningsdomstolen). **Slovenien**: Vrhovno sodišče (högsta domstolen). **Slovakien**: Nejvyšší soud (högsta domstolen).

Finland: Högsta förvaltningsdomstolen. **Sverige:** Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. **Storbritannien:** Supreme Court (högsta domstolen).

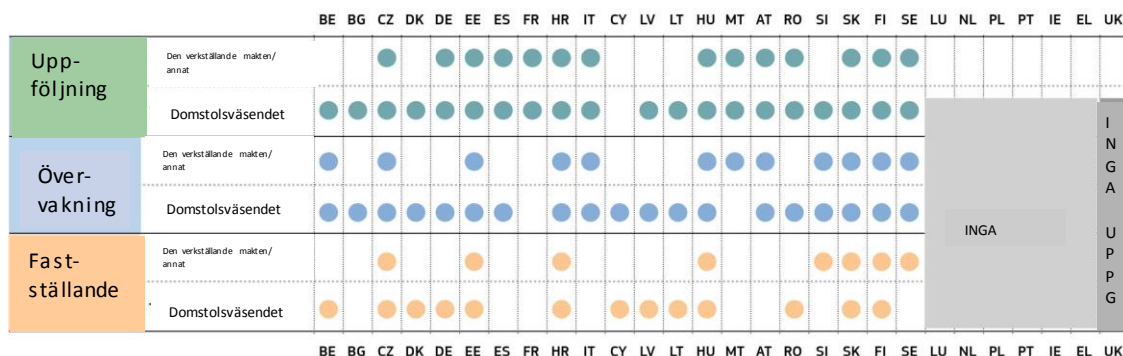
Diagram 44: Standarder för handläggningstider*) (källa: Europeiska kommissionen¹⁰²)



*) Medlemsstaterna fick 1 poäng om fastställda standarder finns, oavsett område (civilrätt/handelsrätt, förvaltningsrätt eller annat).

Diagram 45 är inriktat på standarder för eftersläpningar, som utgörs av åtgärder för att minska förseningar i syfte att påskynda handläggningen av rättstvister. Diagrammet visar statsmakternas olika befogenheter att fastställa, övervaka och följa upp standarder för eftersläpningar. Diagram 46 är inriktat på tidsramar, som kan vara ett ändamålsenligt hanteringsverktyg inom rättsväsendet eftersom de kan bidra till att upptäcka eventuella effektivitetsproblem och hitta lösningar (t.ex. ytterligare personalresurser eller ekonomiska resurser, omorganisation av domstolsprocessen och tillfälligt stöd till en domstol).

Diagram 45: Fastställande och övervakning av standarder för eftersläpande mål*) (källa: Europeiska kommissionen¹⁰³)

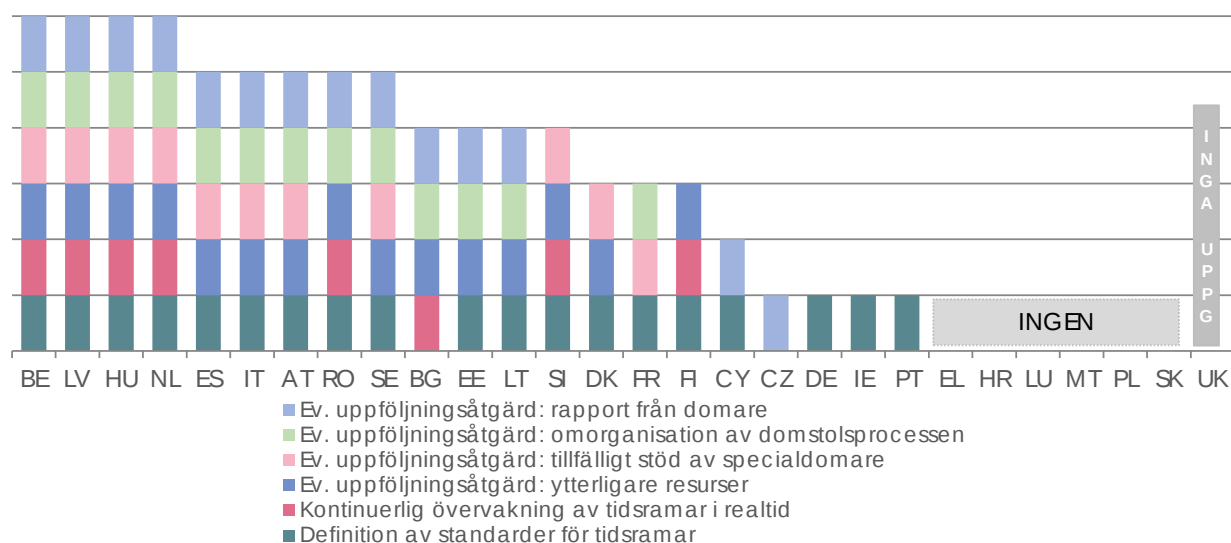


*) "Den verkställande makten" omfattar institutioner som direkt eller indirekt kontrolleras av regeringen. Med "annat" avses det nationella domstolsverket i Ungern, som leds av ordföranden som är en domare som valts med kvalificerad majoritet av parlamentet för en period av nio år. "Domstolsväsendet" omfattar organ som domstolspresidier, domstolsråd, sammanslutningar av domare osv. Ungern: Det nationella domstolsverket deltar i arbetet med att fastställa, övervaka och följa upp standarder för eftersläpningar.

¹⁰² Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

¹⁰³ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

Diagram 46: Tidsramar: definition, automatisk övervakning och uppföljning*) (källa: Europeiska kommissionen¹⁰⁴)



3.2.5 Sammanfattning om rättssystemens kvalitet

Enkel tillgång till rättssystemet, tillräckliga resurser, effektiva analysverktyg och lämpliga standarder och praxis är de faktorer som bidrar till rättssystem med hög kvalitet. Medborgare och företag förväntar sig beslut som håller hög kvalitet från effektiva rättssystem.¹⁰⁵ I resultattavlan för 2019 utvecklas den jämförande undersökningen av dessa faktorer.

Tillgänglighet

I denna upplaga undersöks aspekter som bidrar till ett medborgarvänligt rättssystem.

- Nästan alla medlemsstater ger tillgång till **någon information på internet** om sina rättssystem, inklusive en central webbportal med elektroniska formulär och interaktiv utbildning om lagstadgade rättigheter (diagram 20). Skillnader finns dock när det gäller informationens innehåll och lämplighet med avseende på människors behov. När det gäller till exempel möjligheten att beräkna rättshjälp med hjälp av onlinesimulering erbjuder ett större antal medlemsstater (13) möjlighet för personer att ta reda på om de är berättigade till rättshjälp. I de flesta medlemsstater finns information för personer som talar främmande språk, men inte alltid information som är särskilt avsedd för barn och för personer med syn- eller hörselnedsättning.
- Tillgången till rättshjälp och domstolsavgifternas storlek** har stor påverkan på tillgången till rättslig prövning, i synnerhet för människor som lever i fattigdom. Diagram 21 visar att konsumenter med inkomster som understiger Eurostats fattigdomströskel inte får rättshjälp i en del medlemsstater. Jämfört med det föregående året har dock två av dessa medlemsstater gjort det lättare att få rättshjälp. Samtidigt har rättshjälpen under årens lopp blivit mindre tillgänglig i vissa medlemsstater. Domstolsavgifternas storlek (diagram 22) har i stort sett varit densamma

¹⁰⁴ Uppgifter för 2018 som har samlats in i samarbete med gruppen med kontaktpersoner för de nationella rättssystemen.

¹⁰⁵ Användning av artificiell intelligens i rättssystemen har blivit en aktuell fråga. I april 2018 antog kommissionen ett meddelande om artificiell intelligens för Europa (COM(2018) 237 final) som framhöll betydelsen av investeringar i projekt inom viktiga tillämpningsområden såsom offentliga förvaltningar, inbegripet rättsväsendet. Under kommande år skulle resultattavlan för rättskipningen i EU kunna innehålla en översikt över situationen i medlemsstaterna. I diagrammen 26 och 43 (former för offentliggörandet av domar på internet och metoder för att förbättra kvaliteten på domar) visas redan uppgifter om faktorer som är avgörande för utvecklingen av en stark industri för teknik inom det juridiska området i Europa.

sedan 2016, även om avgifterna har höjts som andel av fordringsbeloppet i flera medlemsstater, framför allt när det gäller små fordringar, till följd av en höjning av den lägsta tillämpliga domstolsavgiften. Svårigheten att få tillgång till rättshjälp i kombination med ibland höga domstolsavgifter i vissa medlemsstater skulle kunna avskräcka fattiga personer från att försöka få tillgång till rättslig prövning.

- **Tillgången till elektronisk kommunikation** under det rättsliga förfarandet gör det lättare att få tillgång till rättslig prövning och minskar dröjsmålen och kostnadernas omfattning. Diagram 23 visar att i mer än hälften av medlemsstaterna kan fordringar inte inges elektroniskt eller bara inges i begränsad utsträckning och att det inte går att följa handläggningen av mål via internet i alla medlemsstater.
- De flesta medlemsstater har standarder för hur parterna ska **informerar om hur deras mål fortskrider**, tidsplanen för målen och potentiella förseningar (diagram 24). Ett fåtal medlemsstater har förbättrat dessa standarder betydligt jämfört med tidigare år. Skillnaderna mellan medlemsstaterna består främst i de metoder som används. Även om vissa medlemsstater har ett system med automatiska utskick av e-postmeddelanden eller sms med information om förseningar, tidsplaner eller hur målen fortskrider i allmänhet, ger andra bara tillgång till information via internet om målet, och vissa låter domstolarna besluta om informationslämnandet.
- Jämfört med tidigare år har **tillgången till offentliggjorda domar på internet** (diagram 25) förbättrats, framför allt när det gäller domar i högsta instans: 19 medlemsstater offentliggör alla domar i civilrättsliga/handelsrättsliga mål och förvaltningsmål. För första gången omfattar resultattavlan för rättskipningen i EU offentliggörandet av domar i brottmål. Uppgifterna visar att 19 medlemsstater offentliggör alla domar i brottmål i högsta instans. Den positiva utvecklingen ger anledning till ytterligare förbättringar i alla medlemsstater, eftersom den högsta instansen spelar en viktig roll för en enhetlig rättspraxis. Olika former för offentliggörande på internet (diagram 26) skulle kunna underlätta sökningar efter relevant rättspraxis, och därför skulle man kunna vidareutveckla taggning av domar med sökord och i högre grad utnyttja den europeiska identifikationskoden för rättspraxis (ECLI).
- Antalet medlemsstater som främjar frivillig användning av **alternativa tvistlösningsmetoder** (diagram 27) för privaträttsliga tvister fortsätter att öka jämfört med tidigare år. Detta görs framför allt genom ett införande av fler incitament för användning av alternativa tvistlösningsmetoder på olika rättsområden. Även förvaltningsrättsliga tvister har tagits med i uppgifterna, och mindre än hälften av medlemsstaterna tillåter alternativa tvistlösningsmetoder på detta område.

Resurser

Högkvalitativa rättssystem kräver tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser, och även investeringar i nödvändig fysisk och teknisk infrastruktur. Vidare krävs att domarna får lämplig grundläggande utbildning och fortbildning och att det finns mångfald och en jämn könsfördelning bland domarna. Resultattavlan för 2019 visar följande:

- Vad gäller **de ekonomiska resurserna** visar uppgifterna att den allmänna offentliga förvaltningens totala utgifter för domstolarna generellt sett låg på en oförändrad nivå 2017. Skillnaderna mellan medlemsstaterna är fortfarande betydande, både räknat i euro per invånare och som andel av BNP (diagrammen 28 och 29). Det är dock färre medlemsstater som ökat sina utgifter 2017 jämfört med 2016. Medlemsstaterna använder oftast historiska eller faktiska kostnader som underlag för resursfördelningen till rättsväsendet, medan endast ett fåtal utgår ifrån den faktiska arbetsbelastningen eller domstolarnas framställningar (diagram 30).
- För första gången visar resultattavlan, baserat på uppgifter från Eurostat, även **de totala utgifternas fördelning på olika kategorier**. Diagram 31 visar på stora skillnader mellan medlemsstaterna i fördelningen av utgifter. Å ena sidan utgör lönerna för domare och domstolspersonal (inklusive sociala avgifter) den största utgiftsposten i de flesta av medlemsstaterna, medan investeringarna i fasta tillgångar såsom domstolsbyggnader och

programvaror ligger på en mycket låg nivå eller i vissa fall inte förekommer alls. Utgifterna för driftskostnader (t.ex. hyreskostnader för fastigheter, rättshjälp och annan insatsförbrukning) är å andra sidan betydligt högre i vissa medlemsstater (diagram 31).

- **Kvinnor** är i stor majoritet bland domarna. De utgör en majoritet i domstolarna i första och andra instans i flertalet medlemsstater (diagram 33). Situationen är dock den omvända i de högsta domstolarna, där mindre än hälften av domarna är kvinnor i de flesta av medlemsstaterna (diagram 34). Andelen kvinnliga domare i de högsta domstolarna har dock ökat sedan 2010 i de flesta medlemsstater.
- Vad gäller **domarutbildning** tillhandahåller de flesta medlemsstater fortbildning i EU-rätt, andra medlemsstaters nationella rätt och om domarhantverket, medan färre erbjuder utbildning i it-kunskaper, domstolsförvaltning och domaretik (diagram 37). När det gäller utbildning i kommunikation med parter som tillhör utsatta grupper tycks situationen ha förbättrats i fråga om barn, personer med syn- eller hörselnedsättning och offer för könsrelaterat våld (diagram 38), och i mindre grad i fråga om asylsökande. Mindre än hälften av medlemsstaterna tillhandahåller utbildning för ökad medvetenhet om och hantering av falska nyheter och frågor som rör sociala medier.

Utvärderingsverktyg

- **Övervakning och utvärdering** av domstolarnas verksamhet (diagram 39) förekommer i samtliga medlemsstater. Generellt sett inkluderar detta olika resultat- och kvalitetsindikatorer samt regelbunden rapportering. Nästan alla medlemsstater övervakar domstolsärendenas antal och handläggningstid och har system för regelbunden utvärdering. Jämfört med tidigare år har medlemsstaterna utökat övervakningen till att omfatta mer specifika aspekter, och vissa har anlitat domstolspersonal som är mer specialiserade på kvalitetsfrågor.
- Många medlemsstater utnyttjar fortfarande inte **IKT-system för ärendehantering** fullt ut, och inga förbättringar har gjorts jämfört med tidigare år (diagram 40). Dessa system kan användas för flera olika syften, däribland för att få fram statistik, och bör införas på ett konsekvent sätt i hela rättssystemet. Vissa medlemsstater har system för tidig varning för att upptäcka felaktigheter eller bristande efterlevnad av standarder för handläggning av mål, vilket gör det möjligt att hitta lösningar i tid. I en del medlemsstater är det fortfarande inte möjligt att säkerställa en uppgiftsinsamling som täcker hela landet och alla rättsliga områden.
- **Antalet undersökningar** bland användare av domstolarnas tjänster och rättstillämpare (diagram 41) har minskat, och ett större antal medlemsstater väljer att inte genomföra några undersökningar. Tillgänglighet, kundbemötande, rättegång och domar, liksom det allmänna förtroendet för rättssystemet, är fortfarande viktiga områden i undersökningarna, men bara ett fåtal medlemsstater undersökte önskemålen hos grupper med särskilda behov och medvetenheten om rättigheter. Nästan alla de medlemsstater som genomförde undersökningar följde också upp dem (diagram 42), men uppföljningarnas omfattning var fortsatt mycket varierande. Generellt sett offentliggjordes resultaten varpå rapporter utarbetades, men i de flesta av medlemsstaterna gav undersökningsresultaten också möjlighet att fastställa behov att ändra lagstiftningen.

Standarder

Rättssystemens kvalitet kan förbättras med hjälp av standarder. Även i denna upplaga görs en mer ingående granskning av vissa standarder som syftar till att förkorta handläggningstiderna och förbättra den information som ges till parterna. För första gången innehåller resultattavlan också uppgifter om standarder för att förbättra kvaliteten på domar.

- Diagram 43, som baseras på uppgifter från ACA-Europe och EUSJC, visar att standarderna för **kvaliteten på domar** skiljer sig betydligt mellan medlemsstaterna och i vissa medlemsstater även mellan de domstolar som undersökts. De flesta medlemsstater tillhandahåller något slags utbildning av domare i att strukturera domar, formulera argument och avfatta domar.

I de flesta medlemsstater finns fasta kriterier för **struktur och argumentation i beslut**. I vissa medlemsstater har användare av domstolars tjänster också tillgång till mekanismer för att förtydliga domstolsbeslut, en metod som är intressant för att göra rättssystemen mer medborgarvänliga.

Högsta domstolar som använder **verktyg för egenbedömning** av kvaliteten på sina beslut är i minoritet, trots att denna metod kan leda till förbättringar samtidigt som domstolarnas oavhängighet respekteras.

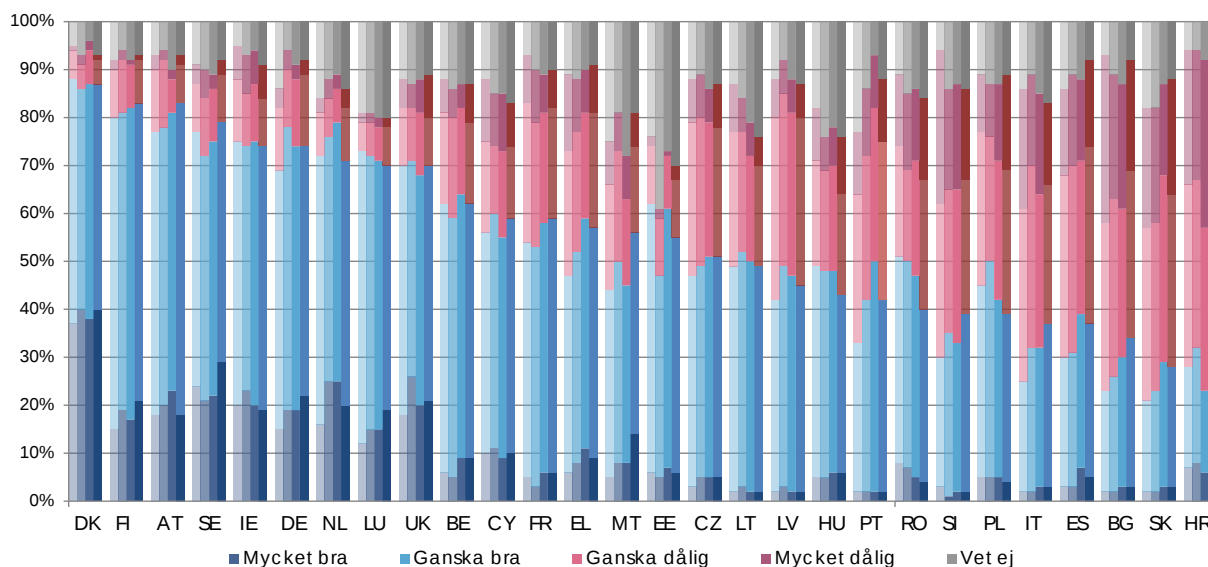
- De flesta medlemsstater använder **standarder för handläggningstider**. Vissa medlemsstater som står inför särskilda utmaningar i fråga om effektivitet använder emellertid för närvarande inte sådana standarder. Standarder för eftersläpande mål förekommer inte i samma utsträckning som standarder för tidsfrister (t.ex. tiden mellan det att ett mål registreras och den första förhandlingen) och tidsramar (t.ex. att en viss andel mål som fastställts på förhand ska genomföras inom en viss tid) (diagram 44).
- Standarder för **eftersläpande mål** är ett användbart verktyg som kan bidra till en bättre ärendehantering och större effektivitet. Diagram 45 visar att standarder för eftersläpande mål oftast fastställs enbart av domstolsväsendet eller i samarbete med den verkställande makten. Det är domstolsväsendet som har huvudansvaret för övervakningen och uppföljningen, medan även den verkställande makten spelar en viss roll i några medlemsstater.
- Även om de flesta medlemsstater har standarder för **tidsramar** (diagram 46) har bara ett fåtal medlemsstater mekanismer för kontinuerlig uppföljning av de på förhand fastställda tidsramarna. Resultattavlan för 2019 visar att majoriteten av medlemsstater sätter in ytterligare resurser för uppföljningsåtgärder men av varierande omfattning. Den vanligaste uppföljningsåtgärden är omorganisation av domstolsprocessen, medan möjligheten till tillfälligt stöd av specialdomare bara förekommer i ett fåtal medlemsstater.

3.3. Oberoende

Rättssystemets oberoende är ett krav som kan härledas ur rätten till ett effektivt domstolsskydd enligt artikel 19 i EU-fördraget och rätten till ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna¹⁰⁶. Oberoendet är en garanti för att rättssystemet kännetecknas av rättvisa, förutsebarhet och säkerhet, vilket är viktigt för att skapa ett tilltalande investeringsklimat. Uppfattningen att rättsväsendet är oberoende är en tillväxtfrämjande faktor eftersom en uppfattad brist på oberoende kan avskräcka från investeringar. Utöver indikatorer från olika källor på hur rättssystemets oberoende uppfattas visar resultattavlan ett antal indikatorer på hur rättssystemen är organiserade för att skydda det rättsliga oberoendet i vissa typer av situationer där oberoendet skulle kunna äventyras. Med stöd av underlag från det europeiska nätverket för domstolsadministrationer (ENCJ), nätverket för ordförande vid de högsta domstolarna i Europeiska unionen (EUSJC) och sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i Europeiska unionen (ACA-Europe) visar resultattavlan för rättskipningen i EU 2019 nya eller uppdaterade indikatorer som rör rättsligt skydd i samband med disciplinära förfaranden avseende domare och utnämning av domarledamöter i domstolsråden samt hur åklagarmyndigheterna är organiserade.

3.3.1 Rättssystemets uppfattade oberoende

Diagram 47: Allmänhetens uppfattning om domstolars och domares oberoende ställning*)
(källa: Eurobarometer¹⁰⁷ – ljusa färger: 2016, 2017 och 2018, mörka färger: 2019)



*) Medlemsstaterna visas i första hand i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket bra eller ganska bra (total andel positiva svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska dålig eller mycket dålig (total andel negativa svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar och samma totala andel negativa svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket bra. Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar, samma totala andel negativa svar och samma andel svar som anger att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket bra, visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket dålig.

¹⁰⁶ Se <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=sv>.

¹⁰⁷ I Eurobarometerundersökning FL474, som genomfördes den 9–11 januari 2019, ställdes följande fråga: ”Hur poängsätter du rättssystemet i (vårt land) vad gäller domstolarnas och domarnas oberoende ställning? Anser du att den är mycket bra, ganska bra, ganska dålig eller mycket dålig?”. Se https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Diagram 48 visar de faktorer som de svarande angav som huvudorsaker till den uppfattade bristen i fråga om domstolars och domares oberoende ställning. De svarande bland allmänheten som bedömde rättssystemets oberoende ställning som ”ganska dålig” eller ”mycket dålig” kunde välja bland tre orsaker för sin bedömning. Medlemsstaterna förtecknas i samma ordning som i diagram 47.

Diagram 48: Huvudorsaker till den av allmänheten uppfattade bristen på oberoende (andel av alla svarande – en högre siffra innebär mer inflytande) (källa: Eurobarometer¹⁰⁸)

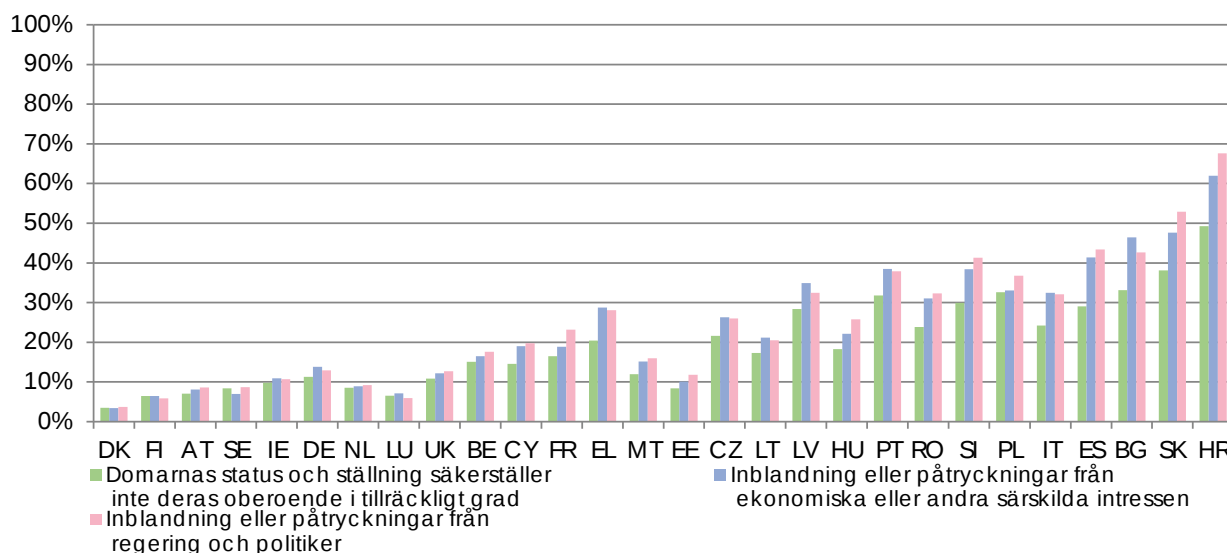
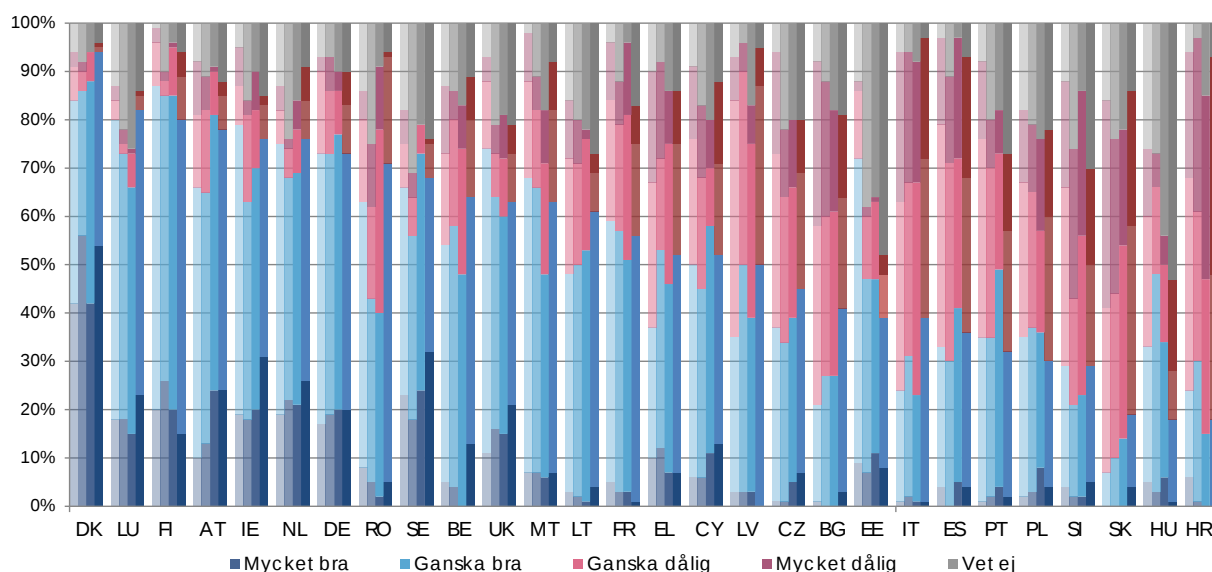


Diagram 49: Företagens uppfattning om domstolars och domares oberoende ställning*) (källa: Eurobarometer¹⁰⁹ – ljusa färger: 2016, 2017 och 2018, mörka färger: 2019)



*) Medlemsstaterna visas i första hand i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket bra eller ganska bra (total andel positiva svar). Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är ganska dålig eller mycket dålig (total andel negativa svar).

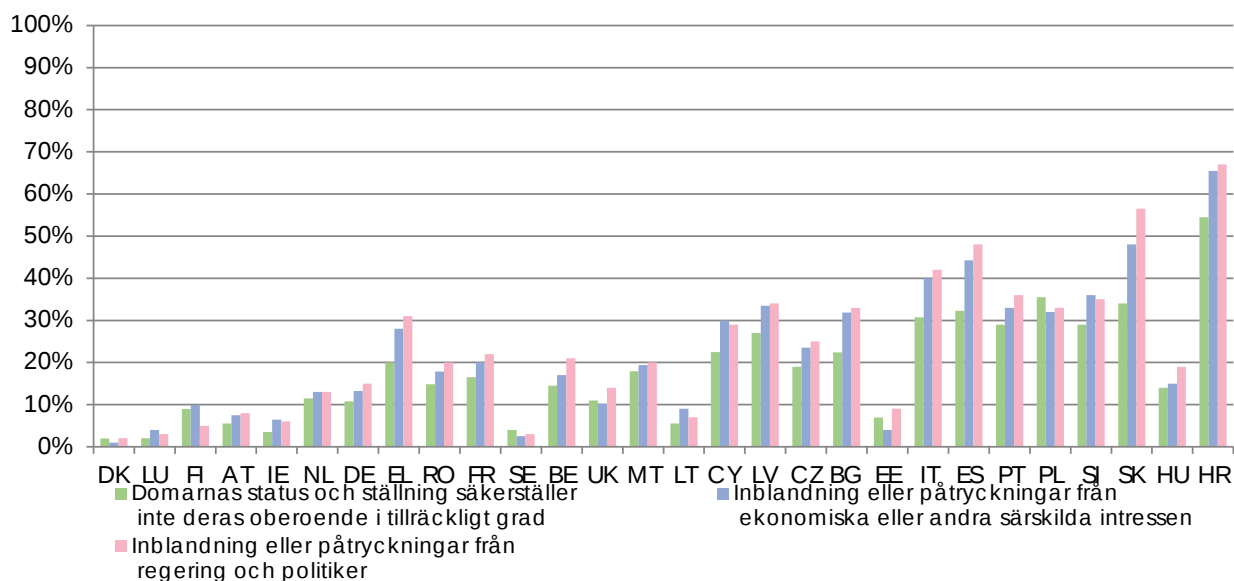
¹⁰⁸ I Eurobarometerundersökning FL474 ställdes följande fråga: ”I vilken utsträckning förklarar vart och ett av följande skäl din bedömning av rättssystemets oberoende (i vårt land): mycket, något, egentligen inte, inte alls?”.

¹⁰⁹ I Eurobarometerundersökning FL475, som genomfördes den 7–16 januari 2019, ställdes följande fråga: ”Hur poängsätter du rättssystemet i (vårt land) vad gäller domstolarnas och domarnas oberoende ställning? Anser du att den är mycket bra, ganska bra, ganska dålig eller mycket dålig?”. Se https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar och samma totala andel negativa svar visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket bra. Om medlemsstater har samma totala andel positiva svar, samma totala andel negativa svar och samma andel svar som anger att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket bra, visas de i ordningsföljd efter andelen svarande som uppgav att domstolarnas och domarnas oberoende ställning är mycket dålig.

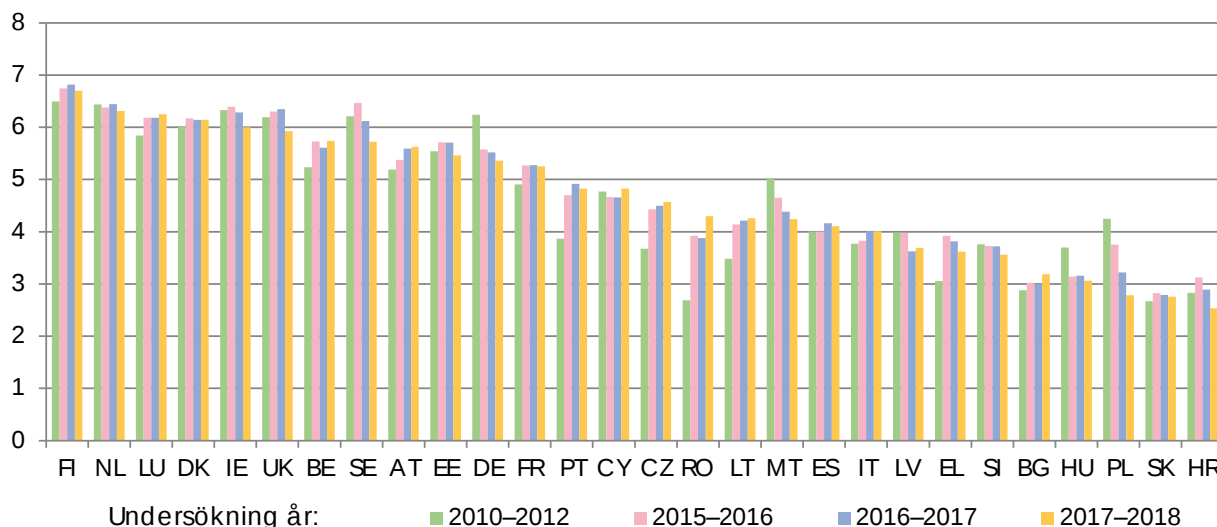
Diagram 50 visar de faktorer som de svarande angav som huvudorsaker till den uppfattade bristen i fråga om domstolarnas och domarnas oberoende ställning. De svarande bland företagen som bedömde rättssystemets oberoende ställning som ”ganska dålig” eller ”mycket dålig” kunde välja bland tre orsaker för sin bedömning. Medlemsstaterna förtecknas i samma ordning som i diagram 49.

Diagram 50: Huvudorsaker till den av företag uppfattade bristen på oberoende (andel av alla svarande – en högre siffra innebär mer inflytande) (källa: Eurobarometer¹¹⁰)



¹¹⁰ I Eurobarometerundersökning FL475 ställdes följande fråga: ”I vilken utsträckning förklarar vart och ett av följande skäl din bedömning av rättssystemets oberoende (i vårt land): mycket, något, egentligen inte, inte alls?”.

Diagram 51: Världsekonomet forum: företagens uppfattning om rättssystemets oberoende (uppfattning – ett högre värde innebär en mer positiv uppfattning) (källa: Världsekonomet forum¹¹¹)



3.3.2 Strukturellt oberoende

För att säkerställa strukturellt oberoende krävs regler, särskilt vad gäller domstolens sammansättning, utnämningar, längden på förordnanden, de grunder på vilka ledamöterna kan avstå från att delta i ett avgörande, grunderna för vad som utgör jäv och de grunder med stöd av vilka ledamöterna får avsättas, som utesluter allt rimligt tvivel som enskilda skulle kunna hysa beträffande domstolsinstansens okänslighet för påverkan av yttre omständigheter och dess neutralitet i förhållande till de motstående intressena.¹¹²

Europeiska standarder har tagits fram framför allt av Europarådet, till exempel i Europarådets rekommendation från 2010 om domares oberoende, effektivitet och ansvar¹¹³. Resultattavlan ger ett antal indikatorer på hur rättssystemen är organiserade för att säkerställa oberoendet.

¹¹¹ Världsekonomet forum baserar sin indikator på svar i en undersökning på följande fråga: ”I vilken utsträckning är rättssystemet i ditt land oberoende av påverkan från myndigheter, privatpersoner eller företag? [1 = inte alls oberoende, 7 = fullständigt oberoende]”. Undersökningen besvarades av ett representativt urval av företag från alla berörda medlemsstater och från de viktigaste sektorerna i ekonomin (jordbruk, tillverkningsindustri, annan industri än tillverkningsindustri samt tjänster). Undersökningen genomförs på olika sätt, bland annat genom personliga intervjuer eller telefonintervjuer med företagsledare, pappersformulär som skickas ut med post och undersökningar på internet. Se <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>.

¹¹² Se domstolens dom av den 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, punkt 66. Se även punkterna 46 och 47 i rekommendation CM/Rec(2010)12 om domares oberoende, effektivitet och ansvar (antagen av Europarådets ministerkommitté den 17 november 2010) och dess motivering, enligt vilken den myndighet som fattar beslut om urval av domare och deras karriärer bör vara oberoende av den verkställande och den lagstiftande makten. För att säkerställa oberoendet bör minst hälften av myndighetens ledamöter vara domare som utses av sina likar. När bestämmelser i konstitutionen eller annan lagstiftning anger att statschefen, regeringen eller den lagstiftande makten ska fatta beslut om urval av domare och deras karriärer bör emellertid en oberoende och behörig myndighet vars ledamöter till stor del har hämtats från domarkåren (utan att det påverkar tillämpningen av reglerna om domstolsråd i kapitel IV) ha befogenheter att göra rekommendationer eller avge yttranden som tillsättningsmyndigheten i fråga ska följa i praxis.

¹¹³ Se Europarådets rekommendation CM/Rec(2010)12, *Judges: independence, efficiency and responsibilities*, antagen av Europarådets ministerkommitté den 17 november 2010, och dess motivering (nedan kallad rekommendation CM/Rec(2010)12).

Denna upplaga av resultattavlan innehåller för första gången indikatorer för organ och myndigheter som medverkar i disciplinära förfaranden avseende domare (diagrammen 52 och 53), och visar från och med förra årets upplaga en indikator för utnämning av domarledamöter i domstolsråden (diagram 54).¹¹⁴ Resultattavlan för 2019 innehåller en utökad översikt över hur åklagarmyndigheterna är organiserade och förvaltas i medlemsstaterna (diagrammen 55, 56 och 57).¹¹⁵ Diagrammen ger en bild av de nationella lagstiftningarna per december 2018.

I diagrammen i resultattavlan görs det inte någon bedömning eller presentation av kvantitativa uppgifter avseende de rättsliga skyddsåtgärdernas effektivitet. Syftet är inte att de ska återspegla komplexiteten och detaljerna i skyddsåtgärderna. Fler skyddsåtgärder innebär inte i sig att ett rättssystem är effektivt. Det bör också noteras att genomförandet av politik och praxis som främjar integritet och förebygger korruption inom rättssystemet också är centralt för att garantera rättssystemets oberoende. Ett effektivt skydd av domstolarnas oberoende kräver i slutändan en anda av integritet och opartiskhet som delas av domarna och respekteras av samhället i stort.

– *Skyddsåtgärder vid disciplinära förfaranden avseende domare* –

Disciplinära förfaranden avseende domare tillhör de känsligaste situationerna när det gäller rättsväsendets oberoende. Enligt domstolen ”[förunder] [k]ravet på oavhängighet [...] även att det disciplinära systemet för de personer som har i uppdrag att utöva rättskipning innehåller de garantier som behövs för att helt förhindra risken för att ett sådant system används som ett system för att utöva politisk kontroll över innehållet i domstolarnas avgöranden”.¹¹⁶ De garantier som enligt domstolen är av grundläggande betydelse för att upprätthålla rättsväsendets oberoende innefattar regler som anger vilka handlanden som kan föranleda disciplinära åtgärder och vilka disciplinära åtgärder som konkret är tillämpliga, regler som föreskriver att disciplinära beslut fattas av ett oavhängigt organ i enlighet med ett förfarande som till fullo garanterar att rättigheterna enligt artiklarna 47 och 48 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna respekteras, bland annat rätten till försvar, och regler som gör det möjligt att överklaga besluten från de disciplinära organen till domstol.¹¹⁷ Domstolen har fastställt ”att en nationell domstol enligt artikel 267 FEUF har en mycket vittgående möjlighet att hänskjuta en fråga till EU-domstolen [...] när helst den finner det lämpligt under förfarandet”.¹¹⁸ Domstolen konstaterade även att en nationell regel som begränsar denna möjlighet ”för att inte [...] riskera disciplinärt ansvar [...] äventyrar [...] den behörighet som tillkommer nationella domstolar enligt artikel 267 FEUF och kan följaktligen medföra att samarbetet mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna inom ramen för systemet med begäran om förhandsavgörande blir mindre effektivt”.¹¹⁹ Domstolen har senare konstaterat att ett förhållande där ”disciplinära påföljder inte vidtas mot domare med anledning av att de har utnyttjat en möjlighet [...] att begära förhandsavgörande från EU-domstolen [...] utgör en skyddsregel som är grundläggande för domarnas oavhängighet”.¹²⁰

¹¹⁴ Uppgifterna baseras på svaren på ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen har tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren på det uppdaterade formuläret från de medlemsstater som saknar domstolsråd, som inte är medlemmar i ENCJ eller vars medlemskap i ENCJ tillfälligt har upphävts (Tjeckien, Tyskland, Estland, Cypern, Luxemburg, Österrike och Finland) har erhållits i samarbete med nätverket för ordförande vid de högsta domstolarna i Europeiska unionen.

¹¹⁵ Uppgifterna baseras på svaren på ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen har tagit fram i nära samarbete med expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism.

¹¹⁶ Se domstolens dom av den 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, punkt 67.

¹¹⁷ Se domstolens dom av den 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, punkt 67.

¹¹⁸ Se domstolens dom av den 5 juli 2016, Ognyanov, C-614/14, ECLI:EU:C:2016:514, punkt 17.

¹¹⁹ Se domstolens dom av den 5 juli 2016, Ognyanov, C-614/14, ECLI:EU:C:2016:514, punkt 25.

¹²⁰ Se domstolens dom av den 12 februari 2019, RH, C-8/19, ECLI:EU:C:2019:110, punkt 47.

Enligt Europarådets standarder får disciplinära förfaranden avseende domare vidtas om de underlåter att utföra sina uppgifter på ett effektivt och korrekt sätt.¹²¹ Domares tolkning av lagstiftningen, bedömning av sakförhållanden och bevisvärdering för att avgöra ärenden bör inte medföra skadeståndsansvar eller disciplinärt ansvar förutom i fall av brottsligt uppsåt eller grov oaktsamhet.¹²² Disciplinära förfaranden bör dessutom genomföras av en oberoende myndighet såsom en domstol och med fullständiga garantier om en rättvis rättegång. Den domare som är föremål för ett disciplinärt förfarande bör ha rätt att överklaga beslutet och den disciplinära åtgärden. Disciplinära åtgärder bör vara proportionerliga.¹²³

Diagram 52 visar en översikt över de myndigheter som beslutar om disciplinära åtgärder avseende domare vid allmänna domstolar. Dessa kan vara antingen a) vanliga oberoende myndigheter såsom domstolar (högsta domstolen, en förvaltningsdomstol eller domstolens ordförande) eller domstolsråd, eller b) andra myndigheter med ledamöter som utses av domstolsrådet, av domare eller av den verkställande makten särskilt för att besluta i disciplinära förfaranden avseende domare.

Diagram 52: Myndighet som beslutar om disciplinära åtgärder avseende domare*)¹²⁴



*) **Bulgarien:** Mindre allvarliga disciplinära åtgärder kan beslutas av domstolens ordförande. **Tjeckien:** Disciplinärenden granskas av disciplinkammare vid den högsta förvaltningsdomstolen. Ledamöterna nomineras av domstolens ordförande från en lista med domare och väljs genom ett slumpmässigt urval. **Danmark:** Beslut fattas av Särskilda klagomålsdomstolen, vars ledamöter nomineras av flera olika aktörer (domstolarna, advokatbyråer och offentliga organ) och utses av justitieministern på rekommendation av Domarutnämningrådet (ett oberoende organ). **Tyskland:** Disciplinära åtgärder kan vidtas i formella disciplinära förfaranden (§ 63 i lagen om domstolsväsendet) av personaldomstolar ("Dienstgerichte der Länder" för domare i delstatsdomstolar och "Dienstgericht des Bundes" för domare i federala domstolar), som är särskilda kommittéer vid de vanliga domstolarna. Medlemmarna i kommittéerna utses av domarna ("Präsidium") vid den aktuella domstolen (högre regional domstol, regional domstol eller den federala högsta domstolen). Mindre allvarliga disciplinära åtgärder såsom reprimander kan utfärdas genom disciplinära beslut (§ 64 i lagen om domstolsväsendet) av antingen en domstolsordförande eller justitieministern (både på delstatsnivå och federal nivå). **Estland:** Disciplinärenden utreds av disciplinkammaren för domare, som utses av högsta domstolen och generalförsamlingen för alla domare i Estland. **Irland:** Det finns inget disciplinorgan eller disciplinsystem för domare utöver det förfarande som fastställs enligt konstitutionen och som innebär att en domare kan avsättas på grund av konstaterat olämpligt uppträdande eller konstaterad oförmåga genom beslut i parlamentets (Oireachtas) båda kamrar. **Grekland:** Den disciplinära myndigheten över domare i första och andra instans utövas av råd bestående av vanliga domare av högre rang som väljs genom lottning. Den disciplinära myndigheten över högre domare utövas av det högsta disciplinrådet. **Lettland:** Disciplinärenden utreds av den rättsliga disciplinkommittén, vars ledamöter utses av det allmänna domarmötet. **Spanien:** Beslut i disciplinära ärenden om mindre disciplinfel fattas av förvaltningskammaren vid respektive domstol i det distrikt där domaren som är föremål för disciplinärendet har sin befattning (högre regiondomstolar, nationella domstolen och högsta domstolen). **Litauen:** Beslut i första instans fattas av Domarkårens hedersdomstol, vars ledamöter och ordförande (domare som utses av domstolsrådet) fastställs i beslutet om domstolsrådet. Domarkårens hedersdomstol består av sex domare som utses av domstolsrådet, två ledamöter som utses av landets president och två ledamöter som utses av talmannen i sejmen. Beslut i andra instans fattas av högsta domstolen. **Ungern:** Disciplinärenden utreds av personaldomstolen, som utses av domstolsrådet. **Malta:** Beslut fattas av kommissionen för rättsskipning (Commission for the Administration of Justice). **Polen:** Justitieministern utser

¹²¹ Rekommendation CM/Rec(2010)12, punkt 69.

¹²² Rekommendation CM/Rec(2010)12, punkt 66.

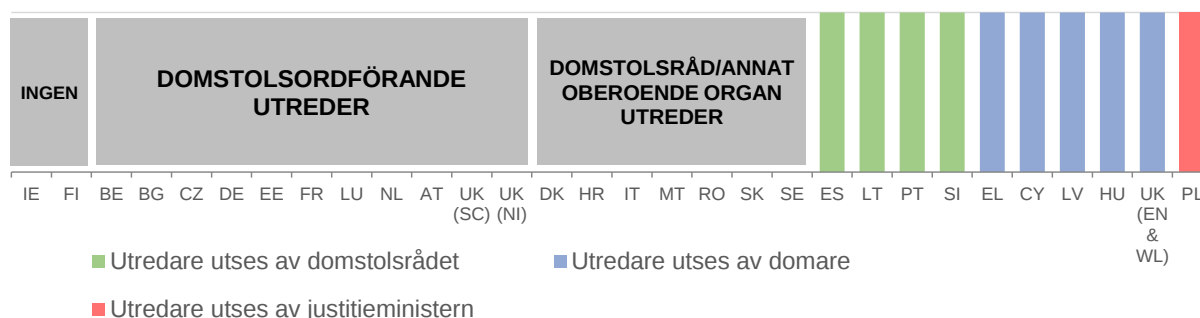
¹²³ Rekommendation CM/Rec(2010)12, punkt 69.

¹²⁴ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren på det uppdaterade frågeformuläret från de medlemsstater som saknar domstolsråd, som inte är medlemmar i ENCJ eller vars medlemskap i ENCJ tillfälligt har upphävts har erhållits i samarbete med EUSJC.

domare i disciplinärenden efter ett icke-bindande samråd med det nationella domstolsrådet. **Slovenien:** Domstolsrådet utser ledamöter till disciplindomstolen bland sina egna medlemmar och bland de domare som högsta domstolen föreslår. **Slovakien:** Disciplinkommittén utses av domstolsrådet. För ordföranden och vice ordförande i högsta domstolen är författningsdomstolen behörig i disciplinära förfaranden. **Sverige:** En ordinarie domare kan bara avsättas om han eller hon har begått ett allvarligt brott eller vid upprepade tillfällen försummat sina skyldigheter och därmed visat sig uppenbart olämplig för sin befattning. Om beslutet att avsätta domaren från sin befattning har fattats av en annan myndighet än en domstol (i praktiken Statens ansvarsnämnd) kan han eller hon begära att beslutet prövas i domstol. **Storbritannien (England och Wales):** Lord Chief Justice har befogenhet att efter godkännande från lordkanslern ge domare formella råd, en formell varning eller en reprimand, eller att under vissa omständigheter stänga av dem från sin befattning. **Storbritannien (Nordirland):** Lord Chief Justice och ombudsmannen för domarutnämningar (Judicial Appointments and Conduct Ombudsman) beslutar i disciplinärenden.

Diagram 53 ger en översikt över de utredningsorgan som genomför de formella utredningarna under disciplinära förfaranden avseende domare. Det omfattar inte förberedande undersökningar för att avgöra om ett formellt disciplinärt förfarande ska inledas. Utredningsskedet är ett mycket känsligt skede i disciplinära förfaranden som kan påverka rättsväsendets oberoende. Utredningsbefogenheterna kan utövas antingen a) av vanliga oberoende myndigheter såsom ordförande i domstolar eller domstolsråd, eller b) av andra utredare med ledamöter som utses av domstolsrådet, av domare eller av andra myndigheter för att genomföra utredningar i disciplinära förfaranden avseende domare.

Diagram 53: Utredare som ansvarar för formella disciplinära förfaranden avseende domare*)¹²⁵



*) **Bulgarien:** Den berörda administrativa chefen för domstolen eller det högsta rättsliga rådet utreder. **Tjeckien:** Även justitieministern kan genomföra förberedande utredningar för att förbereda en hemställan om att inleda disciplinära förfaranden, vanligtvis i samråd med ordföranden i den domstol där den berörda domaren har sin befattning. **Danmark:** Riksåklagaren utreder. **Tyskland:** Det finns ingen formell förundersökningsfas. I disciplinärenden som rör mindre allvarliga disciplinära åtgärder som t.ex. reprimand gör domstolens ordförande och den högsta förvaltningsmyndigheten (vanligtvis justitieministeriet både på delstatsnivå och federal nivå) en bedömning av de faktiska omständigheterna. Den högsta förvaltningsmyndigheten beslutar om ett disciplinärt förfarande ska inledas vid domstol. Domstolen genomför i så fall en formell utredning. **Estland:** Ordföranden vid en domstol eller justitiekanslern (ombudsman) kan genomföra utredningar. **Irland:** Det finns inget disciplinorgan eller disciplinsystem för domare utöver det förfarande som fastställs enligt konstitutionen och som innebär att en domare kan avsättas på grund av konstaterat olämpligt uppträdande eller konstaterad oförmåga genom beslut i parlamentets (Oireachtas) båda kamrar. **Grekland:** Tvistemålsdomstolar och brottmålsdomstolar: Tillsynsorganet för domstolsväsendet, vars ledamöter utses bland domarna genom lottning. Förvaltningsdomstolar: Utredaren utses bland ledamöterna i statsrådet. **Spanien:** Ombudsmannen för disciplinärenden (Promotor de la Acción Disciplinaria) utses av det allmänna domstolsrådet. Ombudsmannen väljs bland ett urval av domare från högsta domstolen och domare med mer än 25 års juridisk erfarenhet, men utövar själv uppdraget som ombudsman under sin ämbetsperiod. **Italien:** Riksåklagaren vid högsta domstolen (som är ledamot av domstolsrådet) har befogenhet att leda utredningen. **Cypern:** Undersökningsdomaren, som utses av högsta domstolen, utreder. **Lettland:** Den rättsliga disciplinkommittén utreder. **Ungern:** Ombudsmannen för disciplinfrågor, som utses av personaldomstolen (disciplindomstol), utreder. **Litauen:** Domstolsväsendets etik- och disciplinkommission utreder. Kommissionen, vars ledamöter och ordförande (som utses av domstolsrådet) fastställs i beslutet om domstolsrådet, består av fyra domare som utses av domstolsrådet, två ledamöter som utses av landets president och en ledamot som utses av talmannen i sejmen. Ordföranden i domstolsväsendets etik- och disciplinkommission har rätt att ge ordföranden i den domstol där domaren arbetar eller ordföranden i en domstol i högre instans i uppdrag att genomföra och redovisa resultatet av utredningen. **Malta:** Kommissionen för rättsskipning (Commission for the Administration of Justice) utreder. **Nederländerna:** Riksåklagaren utreder. **Polen:** Justitieministern utser en tjänsteman med ansvar för disciplinära åtgärder avseende domare i allmänna domstolar och två

¹²⁵

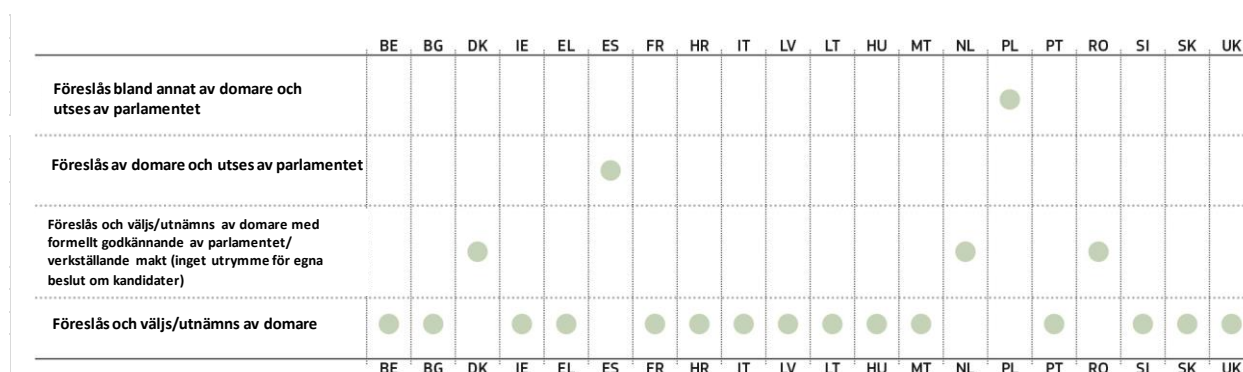
Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ. Svaren på det uppdaterade frågeformuläret från de medlemsstater som saknar domstolsråd, som inte är medlemmar i ENCJ eller vars medlemskap i ENCJ tillfälligt har upphävts har erhållits i samarbete med EUSJC.

ställföreträdare för denne (som i sin tur kan utse sina egna ställföreträdare bland de kandidater som föreslås av domare men under vissa omständigheter kan utse ställföreträdare efter eget skön), som utreder. Justitieministern kan ta över en pågående utredning genom att utse en särskild tjänsteman med ansvar för disciplinära åtgärder som är knuten till justitieministern. **Portugal:** Domstolsrådet utser tillsynsorganet för domstolsväsendet, som utreder. **Rumänien:** Tillsynsorganet för domstolsväsendet utreder. **Slovenien:** En disciplinåklagare utreder. Disciplinåklagaren utses av domstolsrådet bland kandidater som nomineras av högsta domstolen. **Slovakien:** Disciplinkommittén, som utses av domstolsrådet, utreder. **Sverige:** Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern agerar åklagare vid allvarigare tjänstefel. **Storbritannien (England och Wales):** Klagomål granskas av olika myndigheter beroende på ärendets art och vilket skede i det disciplinära förfarandet det befinner sig i: Judicial Conduct Investigations Office granskar dokumentationen i första instans. Utsedda domare, som valts ut av Lord Chief Justice, fattar vanligtvis beslut endast baserat på dokumentationen, men har befogenhet att förhöra parterna. Disciplinkommittéer, som utses av Lord Chief Justice och lordkanslern, granskar i normalfallet dokumentationen och tar upp bevis från den som klagomålen riktas mot personligen. Utredningsdomare, som utsetts av Lord Chief Justice, förhör vanligtvis den som klagomålen riktas mot och eventuellt även andra parter. Det bör noteras att alla dessa steg inte tillämpas på alla klagomål. **Storbritannien (Nordirland):** Lord Chief Justice for Northern Ireland.

– Skyddsåtgärder för utnämning av domarledamöterna i domstolsråden –

Domstolsråden är viktiga organ för att säkerställa rättssystemets oberoende. Det kommer an på medlemsstaterna att organisera sitt rättsväsende, däribland huruvida man vill inrätta ett domstolsråd. Enligt väletablerade europeiska standarder, framför allt rekommendation CM/Rec(2010)12, bör dock ”minst hälften av [domstolsrådets] ledamöter vara domare som väljs av kolleger från rättsväsendets alla nivåer och med respekt för mångfalden inom rättsväsendet”¹²⁶. Diagrammet nedan visar huruvida domstolsväsendet medverkar vid utnämningen av domarledamöter i domstolsrådet.

Diagram 54: Utnämning av domarledamöter i domstolsrådet: domstolsväsendets medverkan*)¹²⁷



*) Medlemsstaterna anges i alfabetisk ordning enligt deras geografiska namn på originalspråket. Diagrammet ger en bild av de nationella regelverken per december 2017. **Danmark:** Domarledamöterna i Domstolsstyrelsen väljs av domarna. Alla ledamöter utnämns formellt av justitieministern. **Grekland:** Domarledamöterna väljs genom lottnings. **Spanien:** Domarledamöterna utnämns av parlamentet – domstolsrådet sänder parlamentet en förteckning över de kandidater som fått stöd av en yrkesorganisation för domare eller av 25 domare. **Nederländerna:** Domarledamöterna väljs ut av domstolsväsendet och utses på förslag av domstolsrådet, bland annat på inrådan av en urvalskommitté (som främst består av domare och domstolspersonal). Alla ledamöter i domstolsrådet utses formellt genom ett kungligt dekret, en administrativ handling som inte ger den verkställande makten något utrymme för egna beslut. **Polen:** Kandidater föreslås av grupper av minst 2 000 medborgare eller 25 domare. Parlamentsgrupperna väljer ut högst 9 kandidater av dessa, varpå en kommitté i parlamentets underhus (sejmen) upprättar en slutgiltig förteckning över 15 kandidater, som utses av sejmen. **Rumänien:** Kampanjen och valet av domarledamöterna anordnas av domstolsrådet. Så snart den slutgiltiga förteckningen över utvalda domarledamöter har bekräftats godkänner senaten denna i sin helhet. Senaten kan endast vägra att godkänna förteckningen om lagöverträdelse skett i förfarandet vid valet av ledamöter i domstolsrådet och om överträdelsen har påverkat

¹²⁶ Rekommendation CM/Rec(2010)12, punkt 27. Se även Europarådets handlingsplan från 2016, avsnitt C, punkt ii, yttrande nr 10 från Europarådets rådgivande råd med europeiska domare (CCEJ) om domstolsrådet i samhällets tjänst, punkt 27, och ENCJ:s rapport *Councils for the Judiciary 2010–11*, punkt 2.3.

¹²⁷ Uppgifterna har samlats in med hjälp av ett uppdaterat frågeformulär som kommissionen tagit fram i nära samarbete med ENCJ.

utgången av valet. Senaten har ingen bestämmanderätt över valet av kandidater. **Storbritannien:** Domarledamöterna väljs av domare.

– Skyddsåtgärder avseende åklagarmyndigheternas funktionssätt i EU –

De allmänna åklagarmyndigheterna spelar en viktig roll i det straffrättsliga systemet samt för samarbete i straffrättsliga frågor. Valfungerande nationella åklagarmyndigheter är viktiga för att bekämpa penningtvätt och korruption. Enligt domstolens rättspraxis i samband med rambeslutet om en europeisk arresteringsorder¹²⁸ kan åklagarmyndigheten betraktas som en av de rättsliga myndigheter i en medlemsstat som ansvarar för straffrättskipningen i den mån den kan särskiljas från den verkställande makten enligt principen om maktindelning, som är kännetecknande för hur en rättsstat fungerar¹²⁹.

Åklagarmyndigheterna är organiserade på olika sätt runt om i EU, och ingen enhetlig modell tillämpas för samtliga medlemsstater. Den allmänna trenden är dock att det finns en mer oberoende åklagarmyndighet i stället för en som är underordnad eller kopplad till den verkställande makten.¹³⁰ Förvaltningsbefogenheter över de nationella åklagarmyndigheterna kan tillsammans med förfaranden för utnämning och avskedande av nationella åklagare påverka åklagarmyndighetens oberoende. Oavsett hur det nationella rättssystemet är utformat eller vilken rättstradition som det är förankrat i, är medlemsstaterna enligt de europeiska standarderna skyldiga att vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att de allmänna åklagarna kan fullgöra de skyldigheter och det ansvar som ämbetet kräver på lämpliga rättsliga och organisatoriska villkor¹³¹ och utan otillbörlig inblandning¹³². Framför allt gäller att om en regering ger generella instruktioner, till exempel på det kriminalpolitiska området, måste dessa ges skriftligen och offentliggöras på lämpligt sätt.¹³³ Om regeringen har befogenhet att instruera åklagare att väcka åtal i ett specifikt ärende måste sådana instruktioner åtföljas av lämpliga garantier.¹³⁴ Enligt rekommendation Rec(2000)19 från Europarådets ministerkommitté bör det vara förbjudet att lämna instruktioner om att inte väcka åtal i ett specifikt ärende.¹³⁵ Berörda parter (däribland brottsoffer) bör kunna överklaga en allmän åklagares beslut om att inte väcka åtal i ett ärende.¹³⁶

Diagram 55 visar en översikt över hur de viktigaste förvaltningsbefogenheterna över de nationella åklagarmyndigheterna är fördelade mellan olika myndigheter. Diagrammet visar vilken av myndigheterna riksåklagare, domstolsråd/åklagarråd, justitieminister/regering/president eller parlamentet som har befogenhet att

¹²⁸ EUT L 190, 18.7.2002, s. 1.

¹²⁹ Domstolens dom av den 10 november 2016, *Openbaar Ministerie mot Ruslanas Kovalkovas*, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, punkterna 34 och 36, domstolens dom av den 10 november 2016, *Openbaar Ministerie mot Halil Ibrahim Özçelik*, C-453/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:860, punkterna 32 och 34. Se även yttrande nr 13(2018) om åklagares oberoende, ansvar och etik, som antagits av rådgivande rådet med europeiska åklagare (CCPE), rekommendation xii.

¹³⁰ CDL-AD(2010)040-e, *Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II – The Prosecution Service*, antagen av Venedigkommissionen vid dess 85 plenarsammanträde (Venedig den 17–18 december 2010), punkt 26.

¹³¹ Rekommendation Rec(2000)19, *The role of public prosecution in the criminal justice system*, antagen av Europarådets ministerkommitté den 6 oktober 2000 (nedan kallad *2000 års rekommendation*), punkt 4.

¹³² 2000 års rekommendation, punkterna 11 och 13. Se även yttrande nr 13(2018) om åklagares oberoende, ansvar och etik, som antagits av rådgivande rådet med europeiska åklagare (CCPE), rekommendationerna i och iii.

¹³³ 2000 års rekommendation, punkt 13 c.

¹³⁴ 2000 års rekommendation, punkt 13 d.

¹³⁵ 2000 års rekommendation, punkt 13 f. Se även yttrande nr 13(2018) om åklagares oberoende, ansvar och etik, som antagits av rådgivande rådet med europeiska åklagare (CCPE), rekommendation iv.

¹³⁶ 2000 års rekommendation, punkt 34.

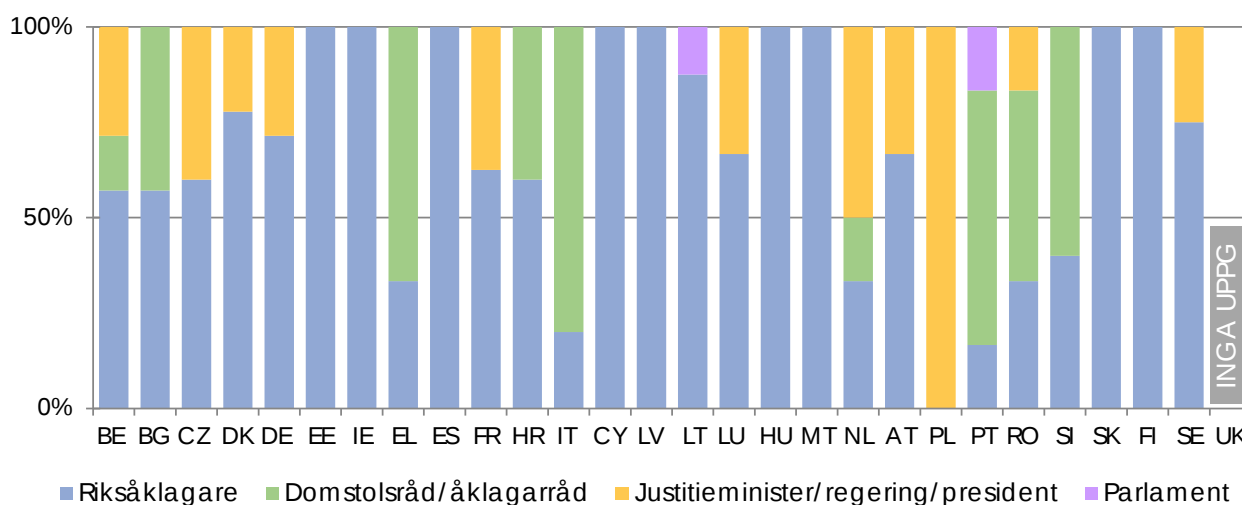
- 1) utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske,
- 2) ge instruktioner om lagföring i enskilda ärenden,
- 3) utvärdera en åklagare,
- 4) befordra en åklagare,
- 5) frånta en åklagare ett ärende som denne har tilldelats (förflytta ett ärende),
- 6) besluta om en disciplinåtgärd som rör en åklagare, och
- 7) förflytta en åklagare utan dennes samtycke.

Utöver dessa centrala förvaltningsbefogenheter kan samma eller andra myndigheter ha ytterligare befogenheter över de nationella åklagarmyndigheterna (t.ex. befogenhet att besluta i tvister om behörighet mellan medlemsstaters åklagarmyndigheter, eller att samla in uppgifter och information från lägre åklagarmyndigheter). Det bör noteras att andra myndigheter kan ha en roll i de förvaltningsbefogenheter som anges ovan (t.ex. beslutar kanske en disciplininstans om vissa disciplinära åtgärder).

Diagram 55 visar bara en faktaöversikt över vissa aspekter av hur åklagarmyndigheterna är organiserade, och ingen bedömning görs av hur de fungerar i praktiken, vilket kräver en kvalitativ bedömning som beaktar de särskilda omständigheterna i respektive medlemsstat.

Procentfördelningen anger hur de sju förvaltningsbefogenheter som beskrivs ovan är fördelade mellan de fyra möjliga myndigheterna utan någon viktning av de olika punkternas betydelse.

Diagram 55: Fördelning av de viktigaste förvaltningsbefogenheterna över de nationella åklagarmyndigheterna*) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism)



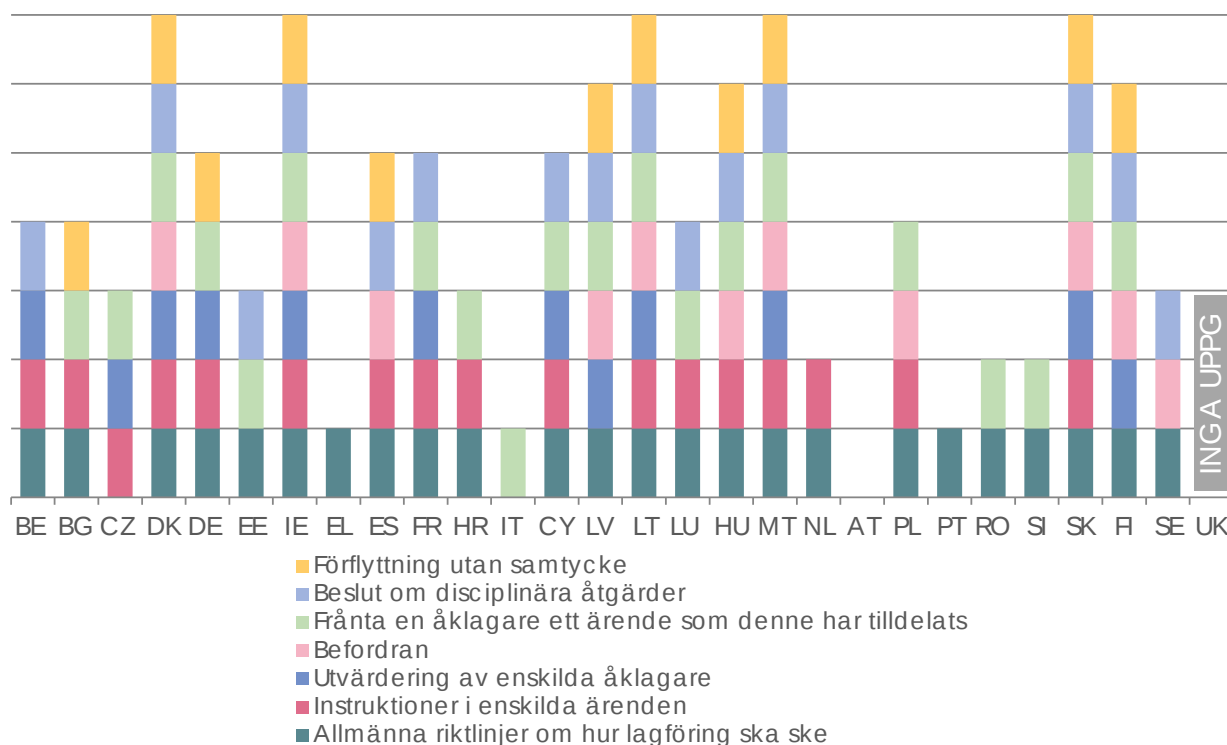
*) Medlemsstaterna anges i alfabetisk ordning enligt deras geografiska namn på originalspråket. De viktigaste förvaltningsbefogenheterna för rikspolisstyrelsen beskrivs i diagram 56. **Belgien:** Domstolsrådet: Befogenhet att besluta om befordran av åklagare. Justitieministern: Befogenhet att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske på inrådan av den allmänna åklagarnämnden och att ge instruktioner om lagföring i enskilda ärenden (en rätt till positiva förelägganden om lagföring fastställs i artikel 364 i straffprocessordningen och artikel 151.1 i konstitutionen). **Bulgarien:** Domstolsrådet (åklagarkollegiet i det högsta rättsliga rådet): Befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder avseende en åklagare, om enskilda utvärderingar och om befordran av åklagare. Justitieministern kan ge förslag om utnämning, befordran, degradering, förflyttning och avskedande av domare, åklagare och undersökningsdomare. **Tjeckien:** Justitieministern: Befogenhet att besluta om befordran av åklagare, befogenhet att förflytta åklagare utan deras samtycke endast vid lagstadgade organisationsförändringar. **Danmark:** Justitieministern: Befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder avseende åklagare och att besluta om befordran av åklagare. **Tyskland:** Justitieministern: Befogenhet att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske och att ge instruktioner om lagföring i enskilda ärenden. **Estland:** Disciplinära åtgärder mot rikspolisstyrelsen, högste statsåklagaren eller chefsåklagare ska inledas på begäran av en berörd person eller på eget initiativ av justitieministern. **Grekland:** Det högsta rättsliga rådet: Befogenhet att befordra och förflytta allmänna åklagare genom presidentdekret. Justitieministern har i undantagsfall befogenhet att utfärda allmänna informationsdirektiv till åklagare avseende tillämpningen av de rättsliga instrument som antagits av Europeiska unionens råd om medlemsstaternas samarbete inom områden som rör förebyggande och

bekämpning av vissa typer av brottslighet. **Spanien:** Åklagarrådet har befogenhet att granska beslut som fattas av riksåklagaren i vissa i lag fastställda ärenden. **Frankrike:** Justitieministern: Befogenhet att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske, befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder avseende åklagare, efter yttrande från Högsta domarrådet (Conseil supérieur de la magistrature) (artikel 65 i Frankrikes konstitution och artiklarna 48, 58-1 och 59 i förordningen). Om ministern avser att fatta ett beslut som är av allvarigare grad än vad som föreslås av Högsta domarrådet måste rådet rådfrågas på nytt (§ 58.1 i förordningen). Presidenten utfärdar ett dekret för att befordra en åklagare efter yttrande från domstolsrådet. Högsta domarrådet avger yttranden om disciplinära åtgärder, förflyttning av åklagare utan deras samtycke och befordran av åklagare. **Kroatien:** Statliga åklagarrådet: Befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder och befordran av åklagare. **Italien:** Domstolsrådet: Befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder avseende en åklagare, att förflytta åklagare utan deras samtycke, att besluta om utvärdering av enskilda åklagare och att befordra en åklagare. **Cypern:** Domstolsrådet avsätter riksåklagaren. **Lettland:** Riksåklagarens råd: Enligt artikel 29.2 i lagen om åklagarmyndigheten granskar rådet i egenskap av institution för kollegial rådgivning de viktigaste frågorna som rör åklagarmyndighetens organisation och verksamhet och utför andra lagstadgade funktioner (t.ex. utarbeta och anta regler för att välja ut sökanden till åklagarbefattningar, praktiktjänstgöring och behörighetsexamen samt regler för granskning av åklagares yrkesutövning). **Litauen:** Parlamentet (sejmen) fastställer åklagarmyndighetens operativa prioriteringar och utövar parlamentarisk kontroll över icke-processuella åtgärder. **Luxemburg:** Justitieministern får instruera åklagarmyndigheten att väcka åtal i ett ärende (men inte att åtal inte ska väckas). Några sådana instruktioner har dock inte getts på mer än 20 år. Det finns inget rättsligt krav på att rådfråga en åklagare eller få ett yttrande från riksåklagaren gällande en sådan instruktion. Storhertigen har, i egenskap av statschef, befogenhet att besluta om åklagares befordran på grundval av tillstyrkande från statsåklagaren/riksåklagaren. **Malta:** Polisen har exklusiv befogenhet att inleda och genomföra straffrättsliga förfaranden och agera åklagare i lägre domstolsinstanser. Riksåklagaren (Attorney General) agerar åklagare i de högre domstolarna när sammanställningen av bevis vid de lägre domstolarna har avslutats. **Nederländerna:** Riksåklagarmyndigheten (College van procureurs-generaal): Befogenhet att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske. Justitieministern: Befogenhet att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske och att besluta om vissa disciplinära åtgärder avseende åklagare. Justitieministern kan instruera åklagarmyndigheterna att väcka åtal eller inte väcka åtal i ett visst ärende, men måste först ha erhållit ett skriftligt motiverat yttrande från riksåklagarmyndigheten (College van procureurs-generaal) om den föreslagna instruktionen, och parlamentet måste underrättas. Hittills har detta skett endast en gång för mer än 20 år sedan. Chefen för åklagarkammaren i det distrikt där åklagaren arbetar har befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder och om utvärdering av åklagare. **Österrike:** Justitieministern: Befogenhet att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske och att ge instruktioner om lagföring i enskilda ärenden efter godkännande av ett oberoende organ (Weisungsrat) vid riksåklagarmyndigheten. Riksåklagarens befogenheter omfattar inte direkt förvaltning av åklagarmyndigheten enligt diagrammet. Övriga förvaltningsbefogenheter i diagrammet innehas antingen av överåklagaren eller av den oberoende personalkommissionen (Personalkommission), som består av fyra ledamöter som måste vara åklagare (se kommentarer under diagram 56). För befordran av åklagare krävs en ansökan om en högre befattning, och befordran sker enligt reglerna för utnämningar av åklagare (dvs. förslag från den oberoende personalkommissionen (Personalkommission) och utnämning av justitieministern på delegation från förbunds-presidenten). Disciplindomstolarna är de som har befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder avseende åklagare, och de har även befogenhet att förflytta en åklagare som en disciplinär åtgärd. **Polen:** Riksåklagaren är även justitieminister. **Portugal:** Domstolsrådet: Befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder avseende en åklagare, att förflytta åklagare utan deras samtycke, att besluta om utvärdering av enskilda åklagare och att befordra en åklagare. Parlamentet kan utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske. **Rumänien:** Domstolsrådet: Befogenhet att besluta om en disciplinär åtgärd avseende en åklagare och att besluta om befordran av en åklagare (enligt artikel 40.2 i i lag nr 317/2004 utfärdar åklagarsektionen i domstolsrådet (CSM) beslut om befordran av åklagare, men beslut om befordran sker efter konkurrens med andra sökande (artikel 43 i lag nr 303/2004)). Enligt den nyligen ändrade artikel 69 i lag nr 304/2004 om rättsväsendets organisation får justitieministern begära upplysningar om verksamheten vid åklagarmyndigheterna från riksåklagaren vid den allmänna åklagarmyndighet som är knuten till Rumäniens högsta domstol eller, i förekommande fall, av chefsåklagaren vid åklagarmyndigheten vid det nationella direktoratet mot korruption, och får utfärda skriftliga riktlinjer om åtgärder som ska vidtas för förebyggande och bekämpning av brottslighet. Enligt artikel 40.2 h i lag nr 317/2004 om domstolsrådet (CSM) har åklagarsektionen i domstolsrådet befogenhet att besluta om klagomål mot slutgiltiga beslut som fattats av utvärderingskommittén (bedömningen). Enligt artikel 39.3 i lag nr 303/2004 om lagen om domare och åklagare utförs utvärdering av enskilda åklagare av särskilda kommittéer som inrättas genom beslut av domstolsrådet (CSM). **Slovenien:** Statliga åklagarrådet: Befogenhet att förflytta åklagare utan deras samtycke, att besluta om utvärdering av enskilda åklagare och att befordra en åklagare. Det statliga åklagarrådet ansvarar för utnämning och avskedande av chefer för distriktsåklagarmyndigheter, utvärdering och befordran, förflyttningar, biträdande och deltagande i utnämningsförfarandet för statliga åklagare, utlåtanden om hur lagföring ska ske, bedömning av de statliga åklagarmyndigheternas verksamhet och effektivitet, skydd av den statliga åklagarmyndighetens oberoende i utövandet av lagföring och andra frågor i enlighet med lagen om den statliga åklagarmyndigheten. **Slovakien:** Åklagarrådets befogenheter omfattar inte direkt förvaltning av åklagarmyndigheten enligt diagrammet. Åklagarrådet har andra befogenheter (t.ex. att besluta om åklagares invändningar mot innehåll i utvärderingar som chefen för myndigheten för offentliga tjänster inte har beaktat och att avge utlåtanden om tillfälliga förflyttningar av åklagare till andra åklagarmyndigheter). **Sverige:** Regeringen kan utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske.

Diagram 56 visar en faktaöversikt över riksåklagarens viktigaste förvaltningsbefogenheter över åklagare när det gäller att 1) utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske, 2) ge instruktioner om lagföring i enskilda ärenden, 3) utvärdera en åklagare, 4) befordra en åklagare, 5) frånta en åklagare ett ärende som denne har tilldelats (flytta ett ärende), 6) besluta om en

disciplinåtgärd som rör en åklagare och 7) förflytta åklagare utan deras samtycke. Utöver dessa befogenheter kan riksåklagaren även ha andra befogenheter som inte visas i diagrammet.¹³⁷

Diagram 56: Riksåklagarens förvaltningsbefogenheter*) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism)



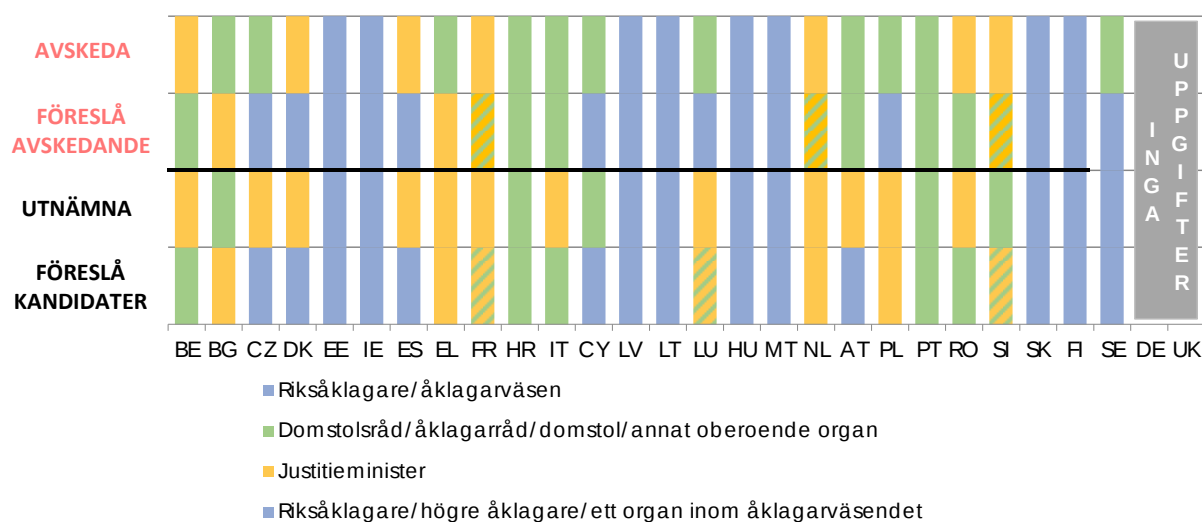
*) Medlemsstaterna anges i alfabetisk ordning enligt deras geografiska namn på originalspråket. **Belgien:** När det gäller befogenhet att ge instruktioner om lagföring i enskilda ärenden föreskrivs i artikel 364 i straffprocesslagen en rätt att förbjuda den kungliga åklagaren att väcka åtal. Artiklarna 150.2 och 138.2 i civilprocesslagen föreskriver en generell rättighet att utöva myndighet över den kungliga åklagaren. **Tjeckien:** Befogenhet att ge instruktioner i enskilda ärenden endast inom riksåklagarmyndigheten och i fråga om högre åklagarmyndigheter. **Grekland:** Den allmänna åklagaren i högsta domstolen (dvs. riksåklagaren) har rätt att utfärda allmänna riktlinjer och rekommendationer för alla landets åklagare om hur de ska utföra sina uppdrag, men naturligtvis utan att de är bundna av riktlinjernas och rekommendationernas uttryck och formuleringar. **Spanien:** Riksåklagaren fastställer interna regler och riktlinjer för myndigheten och utövandet av lagföringsverksamheten som kan vara allmänna eller röra specifika frågor. De allmänna riktlinjerna är nödvändiga för att upprätthålla principen om ett enhetligt agerande och definieras i grund och botten genom rundskrivelser, instruktioner och samråd. Förflyttning utan samtycke endast vid hög arbetsbelastning. **Italien:** Riksåklagare vid appellationsdomstolar har befogenhet att flytta ärenden från territoriella åklagare vid passivitet. De har även befogenhet att hämta in uppgifter och information från distriktsåklagarmyndigheter (eller territoriella åklagarmyndigheter) och vidarebefordra dessa till riksåklagaren vid högsta domstolen för att kontrollera att åklagarmyndigheterna fungerar på ett korrekt och enhetligt sätt och att bestämmelserna om ett korrekt rättsförfarande följs. Riksåklagaren vid högsta domstolen är enligt lag ansvarig för att leda det nationella direktoratet för bekämpning av maffian, och ansvarar också för att lösa behörighetskonflikter mellan två eller flera territoriella åklagarmyndigheter. **Cypern:** Statsåklagaren har befogenhet att besluta om disciplinära åtgärder avseende åklagare vid mindre disciplinöverträdelser. Vid allvarigare disciplinöverträdelser föreslår statsåklagaren inte några disciplinära åtgärder utan rekommenderar kommissionen för offentliga tjänster att inleda disciplinära åtgärder. **Litauen:** När det gäller att ge instruktioner om enskilda ärenden får riksåklagaren inte ge instruktioner om vilket beslut som ska fattas. När det gäller befogenhet att besluta om befordran av åklagare fattar riksåklagaren beslut baserat på slutsatserna från urvalskommittén för åklagare eller urvalskommittén för chefsåklagare. **Luxemburg:** Riksåklagaren har befogenhet att instruera åklagarmyndigheten att väcka åtal i ett ärende (men inte att åtal inte ska väckas). När det gäller befordran av en åklagare kan statsåklagaren/riksåklagaren lämna ett tillstyrkande om befordran till den verkställande makten, medan statschefen är den som undertecknar utnämningen. **Österrike:** Riksåklagarens befogenheter omfattar inte direkt förvaltning av åklagarmyndigheten enligt diagrammet. Överåklagare har följande befogenheter: att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske inom sina respektive distrikt, att ge instruktioner om lagföring i enskilda ärenden, att förflytta åklagare utan deras samtycke av organisatoriska skäl (t.ex. för att hantera en alltför stor arbetsbörda eller långtidssjukskrivningar vid en åklagarmyndighet – endast inom hans eller hennes distrikt och bara för en begränsad tid). Chefen för respektive åklagarmyndighet har befogenhet att ge instruktioner om lagföring av enskilda ärenden och att frånta en åklagare ett ärende som denne har tilldelats (flytta ett ärende). Den oberoende personalkommissionen (Personalkommission), som består

¹³⁷ Riksåklagaren kan till exempel ha en roll i organ som ansvarar för beslut avseende åklagare utan att riksåklagaren själv fattar direkta beslut.

av fyra ledamöter som måste vara åklagare, har befogenhet att utvärdera enskilda åklagare. **Polen:** Riksåklagaren är även justitieminister. **Rumänien:** Riksåklagaren har befogenhet att flytta ett enskilt ärende från en åklagarenhet till en annan och att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske (rekommendationer) för att säkerställa en enhetlig hantering av brottsutredningar. **Slovenien:** Både riksåklagaren och chefen för de statliga åklagarmyndigheterna har befogenhet att utfärda allmänna riktlinjer om hur lagföring ska ske och att frånta en åklagare ett ärende som denne har tilldelats.

Diagram 57 visar en översikt över de myndigheter (domstolsråd/åklagarråd/domstol, justitieministerium, riksåklagare/åklagarmyndighet) som hanterar utnämning och avskedande av nationella åklagare, men visar inte utnämning och avskedande av riksåklagare eller andra ledande befattningshavare. Av diagrammet framgår den stora variationen mellan medlemsstaterna i hur åklagarväsendet är organiserat, med tyngdpunkten antingen i den verkställande eller den dömande makten. Diagrammet visar även den roll som spelas av riksåklagaren och domstolsråd/åklagarråd som centrala aktörer i både utnämning och avskedande av åklagare.

Diagram 57: Utnämning och avskedande av nationella åklagare*) (källa: Europeiska kommissionen tillsammans med expertgruppen för frågor som rör penningtvätt och finansiering av terrorism)



*) **Belgien:** Förslag om utnämning: Domstolsrådet. Beslut om utnämning: Statschefen på inrådan av justitieministern. Förslag om avskedande: Disciplindomstol. Beslut om avskedande: Statschefen på inrådan av justitieministern. **Bulgarien:** Beslut om utnämning och avskedande: Åklagarkammaren i domstolsrådet. **Tjeckien:** Förslag om utnämning: Riksåklagaren. Förslag om avskedande: Riksåklagaren, chefsåklagare och justitieministern. Beslut om avskedande: Domstol. **Danmark:** Förslag om utnämning: Riksåklagaren lämnar förslag till slutliga kandidater för aspirantutbildning till åklagare (för en period på ca tre år) till justitieministeriet, som utnämner kandidaterna. Om en åklagaraspirant klarar inträdesprovet och den efterföljande utbildningen blir han eller hon åklagare. **Estland:** Förslag om utnämning: Konkurrenskommittén för åklagare i fråga om särskilda åklagare, distriktsåklagare och biträdande åklagare, chefsåklagare i fråga om högre åklagare. Beslut om utnämning och avskedande: Riksåklagaren. **Irland:** Förslag om utnämning: Ett uttagningsprov inom ramen för ett rekryteringsstillstånd utfärdat av kommissionen för offentliga utnämningar (Commission on Public Service Appointments, CPSA) arrangeras normalt av riksåklagarmyndigheten (Office of the Director of Public Prosecutions) (eller eventuellt av myndigheten för offentliga utnämningar, Public Appointment Service). Beslut om utnämning: Riksåklagaren. Förslag om avskedande: Riksåklagarmyndigheten, i enlighet med vissa villkor fastställda av ministern för finanser, offentliga utgifter och reformer. Beslut om avskedande: Vice riksåklagaren (Deputy Director of Public Prosecutions) (riksåklagaren för åklagare med graden förste åklagare och uppåt). **Spanien:** Förslag om utnämning: Den nationella åklagaren på grundval av en rapport från åklagarrådet, efter yttrande från högsta åklagarrådet i respektive autonom region när det gäller befattningar i åklagarmyndigheterna inom deras respektive territorium. Beslut om utnämning: Regeringen. Förslag om avskedande: Riksåklagaren. Beslut om avskedande: Justitieministern, på grundval av en rapport från åklagarrådet som stöder ett sådant beslut. **Grekland:** Förslag om utnämning: Justitieministern utfärdar årligen ett ministerbeslut om inträdesprov till den nationella domarutbildningen för åklagarkandidater. Urvalsförfarandet – som genomförs av en kommitté med fem ledamöter – består av skriftliga och muntliga prov. De kandidater som antas till den nationella domarutbildningen genomför en teoretisk och praktisk utbildning på 16 månader. Utbildningen följs av ett prov som används för att rangordna dem i meritordning. Beroende på rangordningen utnämns de till behörig domstol. Beslut om utnämning: Kandidater utnämns till åklagare genom presidentdekret. Förslag om avskedande: Justitieministern. Beslut om avskedande: Ett domstolsbeslut från en disciplindomstol i enlighet med artikel 91.2 i konstitutionen bestående av yrkesdomare. **Frankrike:** Förslag om utnämning: Justitieministern efter icke-bindande rådgivning från domstolsrådet. Beslut om utnämning: Presidenten. Förslag om avskedande: Justitieministern efter icke-bindande rådgivning från domstolsrådet. Beslut om avskedande: Presidenten. **Italien:** Beslut om utnämning: Efter förslag från domstolsrådet utfärdar justitieministern ett ministerdekret utan utrymme att själv bestämma om någon annan kandidat än den föreslagna kandidaten ska utnämnas eller inte. **Cypern:** Förslag om utnämning/avskedande: Riksåklagaren. Beslut om utnämning/avskedande: Kommissionen för offentliga tjänster med yttrande från statsåklagaren. **Litauen:** Förslag om utnämning: Urvalskommittén för åklagare (som består av två åklagare utsedda av kollegierådet, två åklagare utsedda av riksåklagaren och en ledamot utsedd av var

och en av presidenten, talmannen i sejmen och premiärministern). Beslut om utnämning: Riksåklagaren. Förslag om avskedande: Åklagarväsendets etikkommission (samma sammansättning som urvalskommissionen för åklagare). **Luxemburg:** Förslag om utnämning: Justitieministern lämnar, med stöd av tillstyrkande från riksåklagaren, ett förslag till utnämning till storhertigen. Beslut om utnämning: Statschefen. Förslag om avskedande: Riksåklagaren. Beslut om avskedande: Domstol. **Ungern:** Förslag/beslut om utnämning: Högre åklagare. Förslag om avskedande: Högre åklagare. Beslut om avskedande: Riksåklagaren. **Malta:** Polisen har exklusiv befogenhet att inleda och genomföra straffrättsliga förfaranden och agera åklagare i lägre domstolsinstanser. Riksåklagaren (Attorney General) agerar åklagare i de högre domstolarna när sammanställningen av bevis vid de lägre domstolarna har avslutats. **Nederländerna:** Förslag om utnämning: Justitieministern. Beslut om utnämning antas genom kungligt dekret (den utnämmande myndigheten har enligt konstitutionell praxis skyldighet att följa förslaget att utnämna kandidaten till befattningen som åklagare). Förslag om avskedande: Justitieministern på inrådan av chefen för åklagarmyndigheten. Beslut om avskedande antas genom kungligt dekret. **Österrike:** Förslag om utnämning: Den oberoende personalkommissionen (Personalcommission), som består av fyra ledamöter som måste vara åklagare. Beslut om utnämning: Förbundspresidenten delegerar beslutet till justitieministern. Förslag och beslut om avskedande: Disciplininstans. **Polen:** Förslag och beslut om utnämning: Riksåklagaren – som även är justitieminister – på hemställan av den nationella åklagaren. Styrelsen för en behörig åklagarmyndighet avger ett yttrande om en kandidat till befattningen som åklagare. Förslag om avskedande: Nationella åklagaren. Beslut om avskedande: Disciplininstans. I ett fåtal fall kan även riksåklagaren avskeda en åklagare på begäran av den nationella åklagaren. Yttrandet om att avskeda en åklagare ges av sammanträdet av åklagare vid den nationella åklagarmyndigheten eller behörig regional åklagarmyndighet. **Rumänien:** Förslag om utnämning: Domstolsrådet. Beslut om utnämning: Presidenten (den utnämmande myndigheten har skyldighet att följa förslaget att utnämna kandidaten till befattningen som åklagare). **Slovenien:** Förslag om utnämning: Justitieministern, efter yttrande från åklagarrådet. Beslut om utnämning: Åklagarrådet (den utnämmande myndigheten har skyldighet att följa förslaget att utnämna kandidaten till befattningen som åklagare). Förslag om avskedande: Åklagarrådet. Beslut om avskedande: Regeringen, på förslag av justitieministern. **Slovakien:** Förslag om utnämning: Ordföranden för åklagarmyndighetens urvalskommitté. Utnämning och avskedande: Riksåklagaren. **Finland:** Utnämning och avskedande: Riksåklagaren. **Sverige:** Förslag och beslut om utnämning: Personalchefen för Åklagarmyndigheten, efter yttrande från riksåklagaren. Förslag om avskedande: Personalchefen för Åklagarmyndigheten. Beslut om avskedande: Domstol, efter yttrande från riksåklagaren.

3.3.3 Sammanfattning om rättsväsendets oberoende

Rättsväsendets oberoende är en grundläggande del av ett effektivt rättssystem. Oberoendet är av avgörande betydelse för att upprätthålla rättsstatsprincipen, rättvisa rättsliga förfaranden och människors och företags förtroende för rättssystemet. Därför bör alla rättsliga reformer återspegla rättsstatsprincipen och överensstämma med europeiska standarder för rättsväsendets oberoende. Resultattavlan visar trender i fråga om hur rättsväsendets oberoende upplevs av allmänheten och företag. I denna upplaga presenteras även ett urval indikatorer som rör rättsligt skydd i samband med de organ som medverkar i disciplinära förfaranden avseende domare och förvaltningen av åklagarmyndigheterna. De strukturella indikatorerna möjliggör inte i sig några slutsatser om rättsväsendets oberoende i medlemsstaterna men kan eventuellt användas som en potentiell utgångspunkt för en sådan analys.

- Årets resultattavla visar hur det **uppfattade oberoendet** har utvecklats enligt undersökningar bland medborgare (Eurobarometer) och företag (Eurobarometer och Världsekonometiskt forum):
 - Alla undersökningar visar på en generell nivå liknande resultat, särskilt när det gäller vilka medlemsstater som ingår i de två grupper där rättsväsendets upplevda oberoende är som lägst respektive högst.
 - Undersökningen från Världsekonometiskt forum (diagram 51), som presenteras för sjunde gången, visar att företagens uppfattning om oberoendet har *förbättrats* eller *förblivit stabil* i omkring tre femtedelar av medlemsstaterna jämfört med 2010. Även bland de medlemsstater som står inför särskilda utmaningar¹³⁸ har uppfattningen om oberoendet *förbättrats* eller *förblivit stabil* i nästan tre femtedelar av dessa länder under åttaårsperioden. Jämfört med 2016–2017 har dock företagens uppfattning om oberoendet *försämrats* i omkring tre femtedelar av alla medlemsstater.
 - Eurobarometerundersökningen bland allmänheten (diagram 47), som presenteras för fjärde gången, visar att uppfattningen om oberoendet har *förbättrats* i omkring två tredjedelar av medlemsstaterna jämfört med 2016. För de medlemsstater som står inför särskilda utmaningar har allmänhetens uppfattning om oberoendet *förbättrats* i mer än två tredjedelar av dessa medlemsstater under fyraårsperioden. Jämfört med förra året har

¹³⁸

Se fotnot 70.

dock allmänhetens uppfattning om oberoendet *försämrats* i omkring tre femtedelar av alla medlemsstater (i mer än två tredjedelar av de medlemsstater som står inför särskilda utmaningar och i omkring hälften av de övriga medlemsstaterna).

- Eurobarometerundersökningen bland företagen (diagram 49), som presenteras för fjärde gången, visar att uppfattningen om oberoendet har *förbättrats* i omkring två tredjedelar av medlemsstaterna, både jämfört med 2016 och förra året (jämfört med förra året, i mer än två tredjedelar av de medlemsstater som står inför särskilda utmaningar och i omkring tre femtedelar av de övriga medlemsstaterna).
- Det vanligaste skälet som uppges för uppfattningen att domstolar och domare inte är oberoende är *inblandning eller påtryckningar från staten och politiker*, följt av påtryckningar från ekonomiska eller andra särskilda intressen. Båda dessa skäl är fortsatt framträdande i flera medlemsstater där det upplevda oberoendet är mycket lågt (diagrammen 48 och 50).
- Som skäl för en positiv uppfattning om domstolars och domares oberoende uppger nästan fyra femtedelar av företagen och allmänheten (motsvarande 40 respektive 44 % av alla svarande) de *garantier som domarnas status och ställning ger*.
- I årets resultattavla ges en översikt över de myndigheter som ansvarar för disciplinära förfaranden avseende domare, över rättsväsendets, den verkställande maktens och parlamentets befogenheter vid utnämning av domarledamöter i domstolsråden och över vissa förvaltningsmässiga och organisatoriska aspekter rörande åklagarväsendet:
 - Diagram 52 visar en översikt över de myndigheter som ansvarar för **disciplinära förfaranden avseende domare**. I majoriteten av medlemsstaterna fattas beslut om disciplinära åtgärder av oberoende myndigheter såsom domstolar (högsta domstolen, förvaltningsdomstolar eller domstolsordförande) eller domstolsråd, medan det i vissa medlemsstater är speciella domstolar med ledamöter som särskilt valts ut eller utnämnts (av domstolsråd, av domare, eller, som är fallet i en medlemsstat, av justitieministern) för att agera i disciplinära förfaranden.
 - Diagram 53 ger en översikt över vilka **utredare som ansvarar för disciplinära förfaranden avseende domare**. I majoriteten av medlemsstaterna är utredaren en domstolsordförande eller ett domstolsråd. I vissa medlemsstater utses utredaren antingen av domare eller av domstolsrådet, medan det i en medlemsstat är justitieministern som utser utredare.
 - Diagram 54 visar rättsväsendets medverkan vid **utnämning av domarledamöter i domstolsrådet**. Det kommer an på medlemsstaterna att organisera sitt rättsväsende, däribland att inrätta ett eventuellt domstolsråd. När en medlemsstat har inrättat ett domstolsråd måste dock dess oberoende garanteras i enlighet med europeiska standarder. I nästan alla medlemsstater är det domare som föreslår, väljer eller utser domarledamöterna i domstolsråden.
 - Diagram 55 visar en översikt över hur de **viktigaste förvaltningsbefogenheterna över nationella åklagare** är fördelade mellan olika myndigheter. Diagram 56 visar en faktaöversikt över riksåklagarens viktigaste förvaltningsbefogenheter över åklagare. Av diagrammen framgår att de viktigaste förvaltningsbefogenheterna över åklagarmyndigheterna i viss mån är koncentrerade till en enskild myndighet. Diagram 57 ger en översikt över vilka myndigheter som är delaktiga i förfaranden för att **utnämna och avskeda nationella åklagare**. Även om det finns en stor variation mellan medlemsstaterna är i de flesta länder domstolsrådet/åklagarrådet eller åklagarväsendet delaktiga.

4. SLUTSATSER

Denna sjunde upplaga av resultattavlan för rättskipningen i EU visar att en stor andel av medlemsstaterna har fortsatt att arbeta för att ytterligare förbättra effektiviteten i sina nationella rättssystem. Det finns dock fortfarande utmaningar kvar att lösa innan medborgarna har fullt förtroende för rättsväsendet i de medlemsstater där det finns risk för att garantierna för domarnas status och ställning, och därmed deras oberoende, äventyras. Kommissionen har vidtagit nödvändiga åtgärder och fortsätter att övervaka situationen i medlemsstaterna. Kommissionen är fast besluten att se till att alla rättsliga reformer respekterar EU:s lagstiftning och europeiska rättsstatliga standarder.